

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

UYUŞTURUCU MADDE BAĞIMLILIĞI VE YENİ BAĞIMLILIK TÜRLERİNİN ARAŞTIRILARAK BAĞIMLILIĞIN NEDENLERİNİN VE ALINACAK TEDBİRLERİN TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

11'inci Toplantı
22 Mart 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan'ın, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve önlemler hakkında sunumu

2.- Sağlık İletişimi Derneği Başkan Yardımcısı Yeşim Sert Karaarslan'ın, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve medyanın rolü hakkında sunumu

3.- Uluslararası Medya Enformasyon Derneği Başkanı Aslan Değirmenci'nin, uyuşturucuyla mücadelede medyanın rolü hakkında sunumu

4.- İŞKUR Genel Müdürü Vekili Cafer Uzunkaya'nın, bağımlılıkla ilgili iş gücü ve istihdam hakkında sunumu

5.- İŞKUR Genel Müdürlüğü Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi Başkan Vekili Volkan Öz 'ün, bağımlılıkla ilgili iş gücü ve istihdam hakkında sunumu

6.- Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Okutan 'ın, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı hakkında sunumu

7.- Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Etkinlik ve Organizasyonlar Birim Sorumlusu Serkan Ökten 'in, Genel Müdürlük olarak gerçekleştirdikleri faaliyetler ve planladıkları faaliyetler hakkında sunumu

8.- RTÜK Başkan Yardımcısı İlker Ilgın 'ın, RTÜK 'ün görev alanı hakkında sunumu

9.- RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkan Yardımcısı Murat Ellialtı 'nın, RTÜK 'ün görev alanı, yürütülen faaliyetler, müeyyideler, talep ve öneriler hakkında sunumu

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yılmaz Tezcan 'ın, vefat eden 23 'üncü Dönem MHP Ankara Milletvekili Ahmet Deniz Bölükbaşı 'na Allah 'tan rahmet, MHP camiasına başsağlığı dilediğine ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

UYUŞTURUCU MADDE BAĞIMLILIĞI VE YENİ BAĞIMLILIK TÜRLERİNİN ARAŞTIRILARAK BAĞIMLILIĞIN NEDENLERİNİN VE ALINACAK TEDBİRLERİN TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

11'inci Toplantı
22 Mart 2018 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Yeni Bağımlılık Türlerinin Araştırılarak Bağımlılığın Nedenlerinin ve Alınacak Tedbirlerin Tespit Edilmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 11.15'te açılarak iki oturum yaptı.

Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan tarafından, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve önlemler,

Sağlık İletişimi Derneği Başkan Yardımcısı Yeşim Sert Karaarslan tarafından, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve medyanın rolü,

Uluslararası Medya Enformasyon Derneği Başkanı Aslan Değirmenci tarafından, uyuşturucuyla mücadelede medyanın rolü,

İŞKUR Genel Müdürü Vekili Cafer Uzunkaya tarafından, bağımlılıkla ilgili iş gücü ve istihdam,

İŞKUR Genel Müdürlüğü Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi Başkan Vekili Volkan Öz tarafından, bağımlılıkla ilgili iş gücü ve istihdam,

Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Okutan tarafından, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı,

Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Etkinlik ve Organizasyonlar Birim Sorumlusu Serkan Ökten tarafından, Genel Müdürlük olarak gerçekleştirdikleri faaliyetler ve planladıkları faaliyetler,

RTÜK Başkan Yardımcısı İlker Ilgın tarafından, RTÜK'ün görev alanı,

RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkan Yardımcısı Murat Ellialtı tarafından, RTÜK'ün görev alanı, yürütülen faaliyetler, müeyyideler, talep ve öneriler,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyon Başkanı Yılmaz Tezcan, vefat eden 23'üncü Dönem MHP Ankara Milletvekili Ahmet Deniz Bölükbaşı'na Allah'tan rahmet, MHP camiasına başsağlığı dilediğine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 16.15'te toplantıya son verildi.

BİRİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 11.15****BAŞKAN: Yılmaz TEZCAN (Mersin)****BAŞKAN VEKİLİ: Kerem Ali SÜREKLİ (İzmir)****SÖZCÜ: Gökçen ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya)****KÂTİP: Lütfiye İlksen CERİTOĞLU KURT (Çorum)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, değerli basın, değerli hocalarım, kıymetli katılımcılar; Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Yeni Bağımlılık Türlerinin Araştırılarak Bağımlılığın Nedenlerinin ve Alınacak Tedbirlerin Tespit Edilmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 11’inci toplantısının Birinci Oturumunu açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır.

Bugün dinleyeceğimiz öğretim üyesi ve konuşmacı arkadaşlarımız Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı Sayın Profesör Doktor Mustafa Necmi İlhan.

Hocam, hoş geldiniz.

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – Sağ olunuz Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Yeşim Sert Karaarslan, Anadolu Ajansı kıdemli sağlık muhabiri, Sağlık İletişimi Derneği Başkan Yardımcısı. Hoş geldiniz.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Bugünkü sunumun başlığı, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu. Madde bağımlılığıyla ilgili, ülkemizde gerçekten çok önemli çalışmalar yapılıyor. 2008 yılında kurulan ilk uyuşturucuyla mücadele konusunda Meclis araştırma çalışmaları günümüze kadar çeşitli önlemlerle kendini gösterdi fakat aradan on yıl geçti ve bu süre içerisinde de maalesef birtakım sentetik “cannabinoid” dediğimiz maddeler ortaya çıktı ve her gün yüzlercesi belki formülize ediliyor ve sentetik uyuşturucular Türkiye’yi de bir hedef ülke hâline getirerek ülkemiz üzerinden doğudan batıya ya da batıdan doğuya bir geçiş güzergâhı olarak riskli ülkeler arasında yer alıyor bu nedenle.

Şu ana kadar biz toplam on tane oturum gerçekleştirdik, toplantı gerçekleştirdik ve yetmişe yakın dinleme sağlandı; akademisyenler, bilim adamları, bakanlıklarımızdan bürokratlar, STK’ler olmak üzere çok önemli toplantılar gerçekleştirdik ve bu toplantımız da dinlemelerimizin son kısmı. 10 Nisan itibarıyla bize verilen üç aylık süreyi tamamlamış ve bütün dinlemeleri gerçekleştirmiş olacağız. Bundan sonra da inşallah bu raporlarımızı, konuşmalarımızı ve tespitlerimizi bir rapor hâline getirip Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımıza sunacağız.

Ben sözlerimi topladıktan sonra ilk sunumu yapmak üzere Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanımız Sayın Profesör Doktor Mustafa Necmi İlhan’a söz veriyorum.

Hocam, tekrar hoş geldiniz.

Buyurun, söz sizde.

II.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan’ın, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve önlemler hakkında sunumu

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN - Sayın Başkanım, sayın üyeler, kıymetli hazırun; öncelikle çok teşekkür ediyorum bizi davet ettiğiniz için. Umuyorum Komisyonumuzun çalışmaları hayırlara vesile olur. Ülkemizde uyuşturucu ve yeni bağımlılıklarla ilgili sorunların çözümüne kalıcı öneriler getirecektir inancındayım.

Ben tıp doktoru ve halk sağlığı profesörüyüm. Aynı zamanda yaklaşık on iki yıldır Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi Bilimsel Danışma Kurulu üyesiyim İçişleri Bakanlığımız Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde ve on yıldır da ülkemizi Avrupa Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezinde ulusal uzman olarak temsil ediyorum.

Bugün uyuşturucuyla mücadele ve iletişim stratejileri ve medyanın rolünden size bahsederken sağlığın küçük bir tanımından başlayarak arz etmek istiyorum. Hepimizin iyi bildiği gibi aslında sağlık yalnızca hastalık ve sakatlık olmaması değil, beden ve ruhen sosyal yönlerden tam bir iyilik hâli. Ancak sağlığın algılanan boyutu, nelerle ilişkili olduğu konusu günümüzde artık ciddi tartışmalar içerisinde yer alıyor. Bugün tam iyiliğe etkili faktörlere baktığımızda yalnızca aslında beden ve sağlık daha çok karşımıza çıkmakla beraber genetik faktörler, sağlığın sosyal belirleyicileri gibi, üstelik uyuşturucuda çok etkili olan gelir düzeyi, yaşanan yer, cinsiyet gibi faktörler ve davranışlar, alışkanlıklar, bağımlılıklar sağlığın temel belirleyicileri olmuş durumda. Bugün sağlıktan bahsediyorsak açıkçası, bağımlılıklar olmadan bir sağlık düzeyinin gerçekleşebileceğini iyi bilmemiz gerekiyor.

Peki, uyuşturucu önemli bir sağlık sorunu mu ya da bağımlılık? Evet. Bugün Dünya Sağlık Örgütü diyor ki: “Bir sorun sık görülürse, sık öldürürse, sakat bırakırsa, iş gücü kaybı yaparsa ve önlenebilirse önemli bir sağlık sorunu...” Ki bu kriterlerin tamamını da bağımlılık ve uyuşturucu konusu karşılıyor. Üstelik bir de bizim ülkemiz için bakarsak uyuşturucu kullanımı, terör sorunu. Bunu aslında medya iletişim stratejilerinde de iyi değerlendirmemiz gerektiği inancındayım. Kuşkusuz -az önce, girmeden önce Sayın Başkanımızla da sohbetimizde de ifade ettim- bizim aslında terörle ilişkilendirerek uyuşturucuyu topluma sunmamız uyuşturucuyla mücadelede ciddi katkı sağlayacağı inancındayım.

Peki, uyuşturucuyla mücadele hangi basamaklarda ortaya çıkıyor diye baktığımızda önce arz azaltımıyla başlıyor. Ülkemizde emniyet ve kolluk güçlerimiz bu konuda çalışıyor ama talep azaltımı aslında uyuşturucuyla ilgili mücadelede en çok üzerinde durulması gereken konu. Kuşkusuz arzla ilgili çalışmalar oldukça yeterli. Bunun yanında, talep azaltımında Sağlık Bakanlığından tutun Millî Eğitim Bakanlığına, Gençlik ve Spor Bakanlığına, Diyanete çok iş düşüyor ve burada da iletişim, en önemli kriter olarak karşımıza çıkıyor. Keza, ulusal, uluslararası iş birliği, bilgi toplama, araştırma, sonuçların değerlendirilmesi yine iletişimin çok önemli olduğu bir alan, zira yanlış mesajlar topluma verilebiliyor ve koordinasyon boyutları yine iletişimin çok önemli olduğu bir alan. Çünkü bazen uyuşturucu, ülkemizde gereğinden daha büyük bir sorunmuş gibi ya da hiç yokmuş gibi gösterilebiliyor.

Talep azaltımında bizim bireylere ulaştığı noktada kullanımın reddedilmesi ve bağımlılık riskinin en alt düzeye indirilmesini hedef olarak belirlememiz gerekiyor. Zira, Anayasa’mız zaten devletimize böyle bir görev veriyor fakat bunun çok sektörlü çabalarla olabileceğini bilmemiz gerekiyor. Burada tek başına bir kamu kurumunun, tek başına bir özel sektörün, sivil toplum kuruluşunun ya da akademinin başarılı olmasını bekleyemeyiz ve bu iletişim kanallarını da mutlaka iyi kullanmamız gerekiyor. 15-24 yaş grubu hem bizim ülkemizde hem de 2011 yılında TÜBİTAK tarafından yapılan, benim de yürütücüsü olduğum çalışma sonucunda en önemli risk grubunu oluşturuyor. Bizim hemen tüm çabalarımızı buraya yönlendirmemiz gerekiyor, dünyada da bu grup aslında en önemli risk grubunu oluşturuyor. Aile, sivil toplum kuruluşları, kamu ve medyanın iş birliğinin en çok gerekli olduğu alan burası.

Peki, neydi o çalışma? Bu çalışmadan küçük bir iki bilgi arz ederek devam edeceğim ki iletişimin risklerini nereye yönlendirmemiz gerektiği konusunda sizlere bilgilerimi arz etmeye çalışayım efendim.

2011 çalışmamızda Türkiye’de yaşam boyu prevalans yüzde 2,7’di yani en az bir kez denemiş olanlar yüzde 2,7’yi oluştuyordu 15 yaş üzerinde ve yaklaşık 1 milyon 350 bin kişiydi. Şu an bu rakam geçerli olsa bunun 1,5 milyon olduğunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz. Ancak burada üzerinde durulması gereken konulardan birisi, bir kez deneyenlerin yüzde 70’inin uyuşturucu ve benzerlerini kullanmaya devam ettiği, uyuşturucudan tedavinin de en iyi olasılıkla yüzde 30 olduğudur. O zaman bizim bu açıdan baktığımızda uyuşturucuyla ilgili risklerde hiç başlanmaması yani birincil koruma önlemlerine ne denli önem vermemiz gerektiği, talep azaltımını ne denli önemsememiz gerektiği aşikâr oluyor. Çünkü kabaca 1,5 milyon kişi dediğimizde o zaman bunun yaklaşık 1 milyonunun devam ettiğini –en az bir kez deneyenlerin- ve 500 bininin de hâlen bağımlı olduğu ve tedavi olamayacağını bu kanıta dayalı kendi yerli rakamlarımızla ifade edebiliriz.

Ülkemizde, yine, medyada çok sık yer alıyor ama esrara başlama yaşı, kullanma yaşı -daha geçen gün bir medya kuruluşunda yer almıştı- Türkiye Cumhuriyeti’nin resmî araştırmasına göre 20. Televizyonda, haberlerde 8 yaşında, 10 yaşında, 9 yaşında uyuşturucuya başlayan kişiler söz konusu olabiliyor. Elbette 25 milyon genç nüfusu olan bir yerde daha genç yaşta uyuşturucuya başlayanlar olabilir ancak burada bilimsel olarak ortanca değeri değerlendirmek gerekiyor ve ortalamaya bakmak gerekiyor. Bizim ülkemizde de ortanca ve ortalamamız aynı, 20 yaşında başlanıyor. Tabii ki bunun standart sapmalarını genişletirsek 8 yaş da var, 40 yaşında da olduğunu söyleyebiliyoruz.

15-24 yaş grubunun en riskli olduğunu söylemiştim, bu ilk tablomuz bunu gösteriyor. Çok hızlı geçeceğim efendim. Erkeklerimiz riskli, demek ki iletişim stratejilerimiz içerisinde başta yer alan gruplardan birisi. En eğitimsizler ve en eğitimliler, risk grubunu oluşturuyor, yine iletişim stratejilerinde de hedef grup olarak gözetmemiz gereken grubu oluşturuyor.

Çalışmanın yapıldığı yıl itibarıyla asgari ücret üzerinden hesaplanmış bu tabloyu da size arz etmek istiyorum. Zira, uyuşturucu kullanımı için hem Türkiye’de hem de dünyada en büyük risk grubu geliri en düşükler ya da en yükseklerdir. Geliri en düşüğün üzerine bir kelime daha etmek istiyorum. Zira, geliri en düşükler, potansiyel uyuşturucu tüccarlarının hedef grubudur çünkü geliri en düşük insanı siz çok kolaylıkla uyuşturucu bağımlısı yapabilirsiniz, aynı zamanda daha sonra satıcı yaparak –çocuklar için de geçerli, erişkin için de geçerli- çok kolaylıkla uyuşturucu için kullanabilirsiniz.

Bir başka önemli konu, uyuşturucu kullananların tütün, alkol ya da sakinleştirici ilaç kullanıp kullanmadığı konusudur. Gerçekten çok önemli bir rakam, burada ifade etmek istiyorum. Şunu söyleyemeyiz: Her tütün kullanan, alkol kullanan, ilaç kullanan acaba uyuşturucu bağımlısı olur mu, bunu söyleme şansımız yok ancak uyuşturucu kullananların geçmişe yönelik tütün, alkol, sakinleştirici kullanımı var mı diye baktığımızda tütün kullanımı, alkol kullanımı ve sakinleştirici ilaç kullanımının uyuşturucu konusunda risk oluşturduğunu çok kolaylıkla söyleyebiliriz. Bu bizim araştırmamız, uluslararası alanda yayınlanan, Türkiye’deki uyuşturucu kullanım sıklığını ifade eden 2011 araştırmamız, uluslararası literatürde “pubmed”de bulabileceğimiz bir konu. Komisyon Uzmanımız Mesut Bey’e de arz ettim Türkiye uyuşturucu araştırmasını. Okul çocuklarımızda ise yüzde 1,5 kullanım sıklığına sahibiz. Çocuk nüfusumuza baktığımızda lise 2 öğrencilerinde yüzde 1,5’luk bir rakama sahibiz. Bunu da burada ifade edip gitmek isterim ancak okul çocuklarımızda tütün, alkol ve ilaç kullanımıyla acaba uyuşturucu kullanımı ilişkili mi diye baktığımızda gerçekten üzerinde durmamız gereken bir konu ve topyekûn mücadele etmemiz gereken bir konu olduğunu çok rahatlıkla görüyoruz. Uyuşturucu kullanan çocukları geçmişe doğru sorguladığımızda tütün kullanımı 8 kat, alkol kullanımı 9 kat, sakinleştirici kullanımı yaklaşık olarak 7 kat uyuşturucu kullanımı için risk oluşturuyor. O zaman mücadeleyi topyekûn yapıp topluma vereceğimiz mesajlarda da bunlara dikkat etmemiz gerekiyor.

Tabii, burada mücadelede, iletişim stratejisinde risk yaklaşımı benimsememiz gerekiyor, önleme programlarına ağırlık vermemiz gerekiyor ve bunun amacı da koruyucu faktörleri artırıp risk faktörlerini azaltmak. Koruyucu faktör deyince orta ya da üst sosyoekonomik düzeyde olmak, işsizlik oranının düşük olduğu bölgede yaşamak, iyi komşuluk ilişkilerinin olduğu yerde olmak, suç işleme oranının az olduğu yerlerde yaşamak, okulların gencin kendini gerçekleştirmesine olanaklar sunması, okulların genci desteklemesi, nitelikli sağlık hizmeti ve sosyal hizmetin varlığı, öğrenmeyi destekleyen ebeveynler, stresli yaşam olaylarının az sayıda olması, akraba ilişkilerinde güçlülük ve evlilik ilişkilerinde düşük çatışma yaşanması burada risk grubunu oluşturuyor. Ancak risk etmenleri dediğimiz konu ise –koruyuculuk böyleyken- esas mücadele etmemiz gereken alan. Yoksulluk, gelir düzeyi düşük bölgede yaşamak, işsizlik, evde uygunsuz yaşam koşullarının olması, suç oranının yüksek olması, ailede madde kullanan bireyler, aile içi stresin fazlalığı gibi risk faktörleri de bizim için, uyuşturucu için karşımıza çıkan en önemli faktörler. O zaman bizim koruma önleme programlarının risk faktörünü azaltıp koruyucu faktörü artırmaya yönelmesi gerekiyor ve bizim birincil koruma stratejileriyle henüz başlamamış olanlara yönelik vereceğimiz mesajlar medyada en çok yer alması gereken mesajlar. Biraz hızlı geçmeye çalışıyorum zamana uymak yönünden. Aynı zamanda ikincil korumada da bağımlı olanların, olmaya adayların “ne işte ne okulda” dediğimiz NİNO grubuna özellikle dikkatinizi çekerek bu gruba müdahale edilmesi gerekiyor, zira bütün dünyada bağımlılık bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınıyor.

Ülkemizde eksik olduğunu kişisel olarak gözlemlediğim en önemli konu ise üçüncül koruma önlemleri. Yani bağımlı olmadan önce yapacağımız koruyucu önlemler gayet güzel belki, tedavi önlemlerimiz de oldukça iyi Sağlık Bakanlığımızca ancak rehabilitasyon hizmetlerinde beklenen düzeyde olmadığımızı ifade etmek isterim. Önleme çalışmasının başarısında da süreklilik en önemli konu ve gönüllülüğe atfedilmesi gerekiyor. Bu detayı geçip “Nasıl bir iletişim modeli izlenmeli?” sorusuna bir yanıtla devam etmek isterim.

Bütün iletişim kanallarına yönelik bir iletişim stratejisi benimsememiz gerekiyor. 360 derece bütünleşik iletişim stratejilerini benimsememiz gerekiyor. Etkisinin değerlendirildiği ve ihtiyaca göre güncellendiği bir yöntem üzerinden gitmemiz gerekiyor. Stratejileri belirlerken hedef kitleye yönelik nitel ve nicel araştırmalar yapmamız ve ihtiyaçları belirlemek gerekiyor. Çocuklara yönelik geliştireceğimiz içeriklerde ise özellikle korkutucu nitelikte içerikler kullanacaksak –ki bunların zaman zaman kullanılması öneriliyor- ön tez, son tez, geçerlilik ve uygunluk açısından bilim insanlarıncı denetlenmiş ve uygulanmış, onaylanmış olması gerekiyor. Uluslararası iyi uygulama örnekleri çok güzel olabilir ama bazen şöyle sıkıntılarla karşılaşırız: Ülkemiz koşullarına uygun değil uluslararası örneklerin bir kısmı, oturup kendi yerli, Türkiye’imize özgü modellerin üzerinden gitmemiz gerekiyor.

Peki, medya kampanyası yapılmalı mı? Çok çok tartışılan konulardan birisi, medya kampanyası yapılmalı mı konusu. Yapılan tek seferlik kampanyaları hiç düşünmemek gerekiyor. Bugün pek çok sivil toplum kuruluşu, pek çok gönüllü kişi, gerçekten buradan çıksak Kızılay’a kadar yürüsek herkes uyuşturucuya karşı, bu çok güzel bir potansiyel elimizde ancak herkesin medya kampanyası yapması, herkesin bir parça çaba sarf etmesi maalesef burada geçerli değil çünkü uyuşturucu yasa dışı bir konu ve bağımlılığı çok zor bir konu, o yüzden tek seferlik kampanyalara izin verilmemesi gerekiyor. Tüm paydaşları bir araya getirip süregelen iletişim çalışmalarıyla ülkemizde Uyuşturucuyla Mücadele Yüksek Kurulu var, bu bakış açısıyla ilerlemek gerekiyor.

Peki, hedef kitle kim olmalı diye baktığımızda aslında tüm toplum hedef kitle ama medyanın kendisi de hedef kitle burada efendim. Çocuklarda, 12-15 yaş grupta sağlıklı yaşam eğitime gitmemiz... 16-18 yaş grubu, 19-24 yaş grubu, birazdan detaya geleceğim, bu üç gruba özellikle dikkat etmemiz gerekiyor. Zira, 16-18 ve 19-24 yaş grubu uyuşturucu için –teknoloji bağımlılığı için de keza geçerli- ülkemizde ve dünyada en büyük risk grubunu oluşturuyor, ebeveynler ve medya da önemli bir kaynak.

Bu hedef kitle toplu ulaşılması gereken kitle ancak bir de riskli gruplarımız var. Ailede uyuşturucu kullanımı sık olanlar... 2011 Türkiye Uyuşturucu Araştırması bize şunu gösteriyor: Ne metruk binalar ne okulun çevresindeki arkadaşlar; ailede uyuşturucu kullanımı varsa –anne, baba, akraba, genç, büyük, küçük- uyuşturucu kullanımı artıyor, 2’nci sırada da çocuğun en yakın çevresindeki üç kişiden 1’isi uyuşturucu kullanıyorsa uyuşturucu kullanımı artıyor. Yine, sık olduğu yerde yaşayanlar, eski hükümlüler, en alt ve en üst sosyoekonomik gruplar risk grubunu oluşturuyor.

Peki, ne mesaj verelim? 12-15 yaş arası çocuklarımıza örneğin ne söyleyelim? Ben de bu yaş grubundan bir çocuk babası olarak şunu ifade etmemiz gerekiyor diyebilirim: Sağlıklı yaşam bilincini mutlaka geliştirmek gerekiyor, eğitici mesajlar vermek ve bu doğrultuda etkinlikler düzenlemek gerekiyor. 14 yaş grubundaki çocuğa gidip “Uyuşturucu kullanmayın, aman ha, bu esrar; bak bu çok tehlikeli.” dersek çocuğu bu işe başlatma riskine doğrudan sahibiz, maalesef bu konuda medyada istemediğimiz düzeyde haber fazla miktarda yer alıyor. Madde isimlerini telaffuz etmeden, yaş dönemlerine göre merak uyandırmadan, özendirilmeyen içerikler hazırlamak gerekiyor.

Yine, 16-18 yaş grubu gençlerimize, lise talebelerimize, üniversite adaylarımıza, üniversiteye başlayanlara ise doğrudan zararlı etkileri ifade edebilen, cezai yaptırımları içeren bir yaklaşım benimsenmesi gerekiyor, dünyada da böyle öneriliyor. 16-18’e “Bak, uyuşturucu kullanırsan ceza alırsın, okuldan atılırsın, hayatın kararır.” gibi mesajları vermek gerekiyor. Bunlar korku temalı da olabilir, caydırıcı ve gerçek hayattan görsellerle olması gerekiyor.

19-24 yaş grubumuzda ise yani artık erişkin olan, çalışma hayatında ya da üniversitede olan çocuklarımıza ise bilimsel şekilde açıklayacak içeriklerle konuşmamız gerekiyor, ilgili paydaş kurumların da bu yaş gruplarına yönelik değerler ve kültürel içerikli mesajlar üretmesi gerekiyor.

Ebeveynlerimiz için ise uyuşturucu maddeler, etkileri, çocuklara yaklaşım ve mücadele yöntemleri konusunda mesajlara yönelik eğitim verilmesi gerekiyor. Aile içerisinde iletişim ve paylaşımı artıracak yaklaşımların medyada daha çok yer alması gerekiyor, birlik, bütünlük amaçlı mesajlar burada en etkili olanlar.

Yine, Diyanetçe hazırlanan vaaz ve hutbelerde uyuşturucuyla mücadeleye yer verilmesi de önemli konulardan birisi, gerçekten etkili olduğunu bizatihi gözlediğimi ifade etmek isterim.

Peki, medya ne yapsın, medyayı nasıl eğitelim? Medya için açıkçası bir medya kılavuzunun hazırlanması gerekiyor. Benden sonra Yeşim Hanım da bahsedecek, daha önce de konuşmuştuk bu konuyu, medya bu kılavuza göre haber yapmak durumunda çünkü uyuşturucu herkes için risk grubunu oluşturuyor. Uyuşturucu konusunda haber yapacak gazeteciler için sertifikasyon uygulanması, eğitim uygulanması ve izlenmesi gerekiyor. Gerçekten iyi niyetle haberler yapılıyor mu yoksa gerçekten iyi niyetle haberler yapılsa dahi uyuşturucunun teşvikine neden olabiliyor gibi sorunlar karşımıza çıkıyor mu, buna dikkat etmek gerekiyor. Diziler, sinemalar, çocuk programları, radyo programları, iyi bir izleyicisi olan gündüz programlarında ise yapımcı ve senaristlerin yine medya kılavuzu temel alınarak eğitilmesi gerekiyor. Medyanın iyi bir eğitime ihtiyacı olduğu inancındayım. Medya okuryazarlığı eğitimi içerisinde de -okullarımızda güzel bir eğitim dersi var- uyuşturucu kullanımıyla mücadele konusunda ekleme yapılması uygun olacaktır kuşkusuz.

Kamu spotu, yaygın afiş, broşür “outdoor” yapalım mı sorusu en çok karşımıza çıkıyor. “Her yere koyalım mı? Uyuşturucuyla mücadele edilsin mi? Her kesim uyuşturucuyla birlikte gitsin mi?” Eğer ekrana ya da kamu spotuna ya da bir “outdoor çalışma”ya -tam Türkçe karşılığı olmadığı için böyle konuşuyorum, lütfen kusura bakmayınız- koluna enjeksiyon yapan bir genci koyduğumuz zaman direkt özendirmiş oluyoruz. Bunları biz yapalım Başkanım ama 191 hattı gibi esas bileşenlerin duyurusunu bizim yapmamız gerekiyor. Alo 191 hattı bugün gerçekten iyi bir hattır, Emniyetin hattı değildir, Sağlık Bakanlığının uyuşturucu, danışma ve destek hattıdır, ben de bilfiil eğitimlerinde yer almışım, çok iyi, çok profesyonel, genç arkadaşlarımızın çalıştığı bir hattır, bunun duyurusunu daha çok ön plana çıkarmamız gerekiyor. İl ve ilçelerde, özellikle ilçe düzeyinde iletişimin daha iyi olacağını düşünülerek uyuşturucuyla mücadele kurulu, merkezde ise ilgili organlar tarafından değerlendirme koşuluyla ancak bu kılavuz çerçevesinde çalışmalar yapılması gerekiyor. Afiş ve broşürlerin değerlendirilmesi ve geliştirilerek kullanımına devam edilmesi gerekiyor. Uyuşturucuyla mücadele için her okula, her yere bir afiş asarsak “Sen de katıl.” der gibi, bu sefer “Sen de gel katıl.” anlamında uyuşturucu için teşvik de sağlayabiliyoruz. İllerdeki uyuşturucuyla mücadele kurumlarına hazırlanacak iletişim çalışmaları konusunda yine değerlendirme eğitimleri verilmesi gerekiyor. RTÜK tarafından da ikame programların değerlendirilmesi gerekiyor. Nereye, ne zaman yapılacağı konusunda uygun bir yaklaşım gütmesi gerekiyor RTÜK’ün.

Yine, kompozisyon, şiir, afiş yarışması acaba yapılmalı mı? Bir kere, istenilen amaca ulaşılması güç olacağından herkesin böyle bir çalışma yapması, iletişim stratejisi uygulaması konusunda önce iyi karar vermek gerekiyor. Belki Uyuşturucuyla Mücadele Yüksek Kurulumuz veyahut da yer alan teknik kurulumuz bu konuda daha karar verici nitelikte olacaktır düşüncesindeyim. Zira herkes afiş çalışması yaparsa bu sefer yine farklı mesajlar karşımıza çıkabiliyor. Geçen bir yerde gördüm, bir genç, boynunda alkol şişesi, sigara paketi, bir de uyuşturucu olarak kullanılabilecek bir şeyi gösteriyor ve üzerinde “Synthetic” diye yazıyor; direkt reklam yapılan bir şey aslında bu, tam tersine hiç olmaması gereken bir konu. O yüzden, Milli Eğitimin belirleyeceği standartlar dâhilinde bunu yapmak gerekiyor. Üniversiteler için güzel sanatlar fakülteleri bence iyi bir kaynak. Buralara BAP, üniversitelerimizin araştırma fonları tarafından ya da Kültür Bakanlığı Sinema Dairesince uyuşturucuyla mücadele konusundaki senaryo, kısa film önerilerine göre destek sağlanarak pozitif ayrımcılık yapılabileceği inancındayım. Kültür Bakanlığımızın böyle çok güzel kaynakları var.

Yine, yeni medya ve sosyal medya, en çok tartıştığımız konulardan birisi; Facebook, internet, Twitter, SMS, WhatsApp, bunları da bunun içine alabiliriz açıkçası. Burada çok ziyaret edilen internet sitelerine uygun süreli mesaj içeren zorunlu videoların yerleştirilmesi söz konusu olabilir, devlet bunu sağlayabilir. Bağımlılıkla mücadeleyle ilgili Kalkınma Bakanlığımızın On Birinci Ulusal Kalkınma Planı diye özel bir ihtisas komisyonu var, naçizane ben de bağımlılık grubunun yürütücüsüyüm. Orada Bilişim Teknolojileri Kurumundan gelen arkadaşlarımız bunun çok rahatlıkla yapılabileceği, en çok rating alan internet sitelerine, sosyal medya sitelerine uyuşturucuyla ilgili profesyonellerce hazırlanmış spotların yerleştirilebileceği konusunda hemfikirler bizlerle, “on-line” alışveriş siteleri gibi.

Yine, sosyal medyada değerleri, kültürü, aile yaşamını ve sağlıklı yaşamı önceleyen içeriklerin olması iyi bir mücadele yöntemi. Hedef kitlenin sosyal ve kişisel becerilerinin, yaşam kalitesinin artırımına yönelik kültürel, sportif faaliyetlerle yine desteklenmesi. Yine, yasal otorite tarafından uyuşturucu ve bağımlılık konusunda denetimin sağlanması çok önemli. BTK pek çok iyi denetim yapıyor ama söyledikleri şey, bazı sitelerin yurt dışı kaynaklı olduğu için denetiminin güç olduğu. Yine, yeni medya dediğimiz web siteleri, mesaj uygulamaları, Whatsapp gibi, SMS gibi sistemlerde iletişim materyalinde hazırlanacak olan kılavuz içerisi yer alması ve güncellenmesi iyi bir strateji. İhtiyaç hâlinde yeni iletişim kanalları ortaya çıkacaksa -örneğin belki Facebook’u hiç bilmiyorduk, yeni çıktı-

kılavuz içinde yer alması gerekiyor ve yeni stratejilerin geliştirilmesi gerekiyor. İyi uygulamalar varsa bence -medya için de bu geçerli, akademi için de geçerli sivil toplum kuruluşları için de geçerli- takdir edilip ödüllendirilmesi gerekiyor ki bu uygulamalar insanlara örnek olsun.

Yine, dil birliği oldukça önemli bileşenlerden birisi. İletişim kılavuzu eğer hazırlayabilirsek biz uyuşturucuyla mücadelede, kamu kurumlarımız, üniversitelerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız hep beraber aynı kelimelerle konuşabilir; birimizin “uyuşturucu” dediğine öbürünün “madde” öbürünün “sentetik” öbürünün başka bir şey dememesi gerekiyor aslında. Aynı dille tek elden mücadele yapılması gerekiyor. Yine bu kılavuz hazırlanırken kuşkusuz kılavuzun basılı olması diye bir zorunluluk yok, hedef gruplara uygun olarak görsel içerikler, fotoğraf, karikatür, animasyonlarla desteklenebileceği inancındayım.

Ülkemizin 2018-2023 Eylem Planı var uyuşturucu stratejisinde. Taslak raporu pek çok vesileyle görme imkânım oldu. Buraya baktığımızda taslak raporda çok rahatlıkla söyleyebiliriz ki tanıtım faaliyetleri söz konusu, aile içi ilişkilerin güçlendirilmesi konusuna atıf yapılmış, kurumların gerçekleştirdiği çalışmaların yaygınlaştırılması konusunda atıf söz konusu. Ancak, koruma önlemine yönelik geliştirilmiş olan bu stratejide bir parça bağımlıların tedavi ve rehabilitasyonuna ilişkin iletişim stratejisinin de eklenmesi gerektiği inancındayım taslak metne baktığımız durumda.

Peki, ne gibi sonuç acaba ifade edebiliriz? Bir kere, kimi örnek alalım, nasıl bir model geliştirelim ya da her ne kadar Avrupa Birliğiyle iş birliği içinde olsak da gerçekten bütün uygulamaları bize uygun mu ya da Batı ya da Doğu ülkelerinin uygulamaları yani örneğin Afganistan’daki bir uygulama ya da Yunanistan ya da İngiltere’nin uygulaması bize uygun mu, bunlara başarılı diyebilir miyiz sorusuna bizim oturup kendi ülke modelimizle cevap vermemiz gerekiyor. Kendi ülke modelimiz dışında başka modellerle başarılı olma şansımız yok. Şöyle ufak bir anekdot arz edeyim: Portekiz’de Avrupa Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezinin kapısından çıkıyorsunuz “Haşış Sir?” diye yanınıza yaklaşıyorlar yani bizim ülkemizin böyle bir stratejisi yok, uyuşturucuyu serbest bırakmak gibi bir düşüncemiz yok, enjektör dağıtalım, uyuşturucu kullananlarda zarar azaltma yapaalım gibi bir düşüncemiz yok, politikamız bu şekilde. O zaman bizim kendi politikamıza göre iletişim stratejimizi de benimsememiz gerekiyor.

Bu vesileyle, ortak değerler ve kurumlar arası iş birliğiyle alanda ülkemizde mücadeleye devam edilmesi en uygun yöntem olarak görülüyor. Tabii, bu yöntemin de avantajı ve dezavantajı var. Bir kere bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin burada böyle bir araştırma komisyonu kurması, konuyu tüm saik ve taraflarıyla beraber sahiplenmesi bence mücadelenin en önemli kısmı. Gerçekten tüm taraflar mücadeleyi destekliyor. Hükûmet programlarında öncelikli konu olarak yer alıyor uyuşturucuyla mücadele, bu da bir avantaj. Politika belgesi eylem planları var. Toplumun her kesimi mücadeleyi destekliyor. Kamu kurumlarının altyapısı ve gönüllü kuruluşların çokluğu avantaj ama, tabii, dezavantajı da var.

Bir kere maddenin geçiş rotası -siz de başta bahsettiniz Sayın Başkanım- önemli sorunlardan birisi. Keza geçiş rotasından önce artık hedef ülkeyiz. Bu da bizim için önemli bir sorun. Trendler çok fazla miktarda değişiyor, çok farklı yollarını da buluyorlar satıcılar. Bu yüzden bizim stratejilerimizi sürekli güncellememiz gerekiyor. Gönüllü kuruluşların çokluğu aslında bence en önemli sorunlardan birisi. İçişleri Bakanımızın Dernekler Dairesi mutlaka söyleyecektir ama sanırım 400 kadar dernek var uyuşturucuyla mücadeleyi hedefleri içerisine koyan. Hepsine ne kadar profesyonel ya da ne kadar iyi niyetli olursa olsun ne kadar uyuşturucu mücadelesi yapıyorlar, iyi sorgulamamız gerektiği inancındayım.

Keza mücadele etmek isteyenlerin niceliği artıyor. Gerçekten, on yıl öncesine göre bakıyorum, 1'ken şimdi belki 100 kişi uyuşturucuyla mücadele etmek istiyor. Ama nitelikler aynı oranda artıyor mu? Ciddi bir soru işareti olduğu incındayım. Çok fazla kurumun koordinasyonunun gerekmesi de mücadeledeki dezavantajlı yönlerden biri olarak karşımıza çıkıyor.

Son olarak önerilerimi arz etmek isterim Sayın Başkanım, sayın vekillerim sizlere. Bir kere insan gücü olarak konuşacaksak koruma ve önleme için standart ve sertifikalı kişilerin çalışması gerekiyor. Her gönlünden geçen, her iyi niyetli kişi uyuşturucuyla mücadeleye el atmamalı ancak gönüllü olarak destek olmalı diye düşünüyorum.

Sivil toplum kuruluşlarının iyi denetlenmesi ve yeterlik verilmesi gerekiyor. En büyüğünden en küçüğüne bütün sivil toplum kuruluşları için bunun geçerli olduğu incındayım.

Yine, risklerdeki değişim varsa, örneğin bugün sentetik, yarın esrar... Oysaki baktığımızda ülkemizde esrar her zaman en çok kullanılan madde olacaktır ve olmaya devam edecektir; dünyada da böyle, Afganistan'da da böyle, Amerika'da da böyle. İyi izlememiz, yeni riskler ortaya çıktıkça buna yönelik stratejiler geliştirmemiz gerekiyor.

Yaptığımız arzla mücadele, koruma, önleme, tedavi stratejilerinin etkinliğini incelememiz, kendi performansımıza göre gitmemiz gerekiyor. Gene eylem planında bununla ilgili performans kriterleri var; içinde gerçekten iyi stratejiler geliştirilmiş durumda.

Yine, mücadele ve araştırma için de kaynakların artırılmasının iyi bir yaklaşım olacağı incındayım.

Ben çok teşekkür ediyorum efendim beni dinlediğiniz için.

Saygılarımı sunuyorum Komisyonunuza.

BAŞKAN – Biz de Profesör Doktor Mustafa Necmi İlhan Hocamıza bu güzel sunumları için teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Yeşim Sert Karaarslan'dan sonra soruları alsak iyi olur diye düşünüyorum. Çünkü birbirini tamamlayan ve özellikle uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutunu ilgilendirdiği için, Sayın Yeşim Sert Karaarslan sunumunu yapacaklar.

Buyurun Sayın Karaarslan.

2.- Sağlık İletişimi Derneği Başkan Yardımcısı Yeşim Sert Karaarslan'ın, uyuşturucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve medyanın rolü hakkında sunumu

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Öncelikle, çok kısa bir süre önce ciddi bir zatürre geçirdim, sesim giderse kusura bakmayın, daha yeni başladım, yeni toparladım. O yüzden çok çok özür diliyorum.

BAŞKAN – Geçmiş olsun.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN - Sunumda da ben, Sayın Hocam gibi böyle maddeleyerek yazmadım, daha çok spontane konuşacağız diye düşünmüştüm.

Öncelikle bugün ve bugünden öte gelecek nesilleri korumaya, fiziken, ruhen ve sosyal açıdan güçlü bireylerle, kişilerin işine, evine, topluma daha faydalı olabilmesi adına yürütülen çalışmaların içinde olmaktan dolayı ve bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında olmaktan da gerçekten gurur duyduğumu belirterek başlamak istiyorum.

Sayın Hocamızla birlikte -Hocam demin gönüllülüğten bahsetmişti- gerçekten bugüne kadar bağımlılıkla mücadele kapsamında yürütülen bütün çalıştaylarda aktif olarak görev almaya çalıştım.

Medyanın rolü üzerine bugün bir sunum yapacağım. Farkındalığın kazanılmasından kanıksamaya, kazanımdan bilgi edinimine kadar birçok alanda güvenlik tedbirleri, yasal tedbirler, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının düzenlemiş olduğu sosyal sorumluluk projeleri kadar en önemli olan alanlardan bir tanesi de birçok sağlık stratejisinde olduğu gibi doğru iletişim ve medyadır. Medyanın bu alanda da doğru kullanılması, önemli çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Genel bir tanımlamaya göre sağlık, fiziksel, sosyal ve psikolojik açıdan tam iyilik hâlidir. İyilik hâlinin korunmasında ise birey ve topluma zarar verecek her türlü bağımlılıktan uzak durulması ve bunun sağlanabilmesi, gerekli uygulamanın yapılması olmazsa olmaz bir öneme sahip.

Bağımlılık sadece kişi üzerinde değil -bunu ele alırken böyle değerlendirmek gerekiyor- sadece sorun bağımlı olan kişiyi ilgilendirmiyor, onun en yakınındaki ailesini, kardeşlerini, yakın çevresini de aynı zamanda tehlikeye atıyor. Kişisel bir tercih olmasının ötesinde toplum sağlığını da ilgilendiren bağımlı bir kişi, özellikle madde bağımlılığı gibi bir durumda toplumsal kabul görmediği için dışlanıyor, işini, ailesini bile kaybedebiliyor. Bu yüzden, gerçekten, konunun çok çok daha önemli olduğunun altını çizebiliriz. Bu durum kişinin psikolojik dengesini bozabiliyor, ekonomik açıdan da ciddi kayıplara yol açıyor. Neden? Çünkü bağımlı bir kişi işe gidemiyor, iş gücü kaybına neden oluyor, hatta eve katkı sağlayan kişinin mesleğini yapmaması durumunda evin ekonomik birtakım gücü de düşmüş oluyor.

Bu durumun ötesinde, başta madde olmak üzere diğer bağımlılık yapıcı maddeler -Sayın Hocamın da demin bahsettiği gibi- terör örgütlerinin de finansman kaynağı olarak karşımıza çıkıyor. O yüzden, medya anlamında da işlenecek olan bu konudaki haberlerde, bir sağlık sorunu, bir halk sağlığı sorununun dışında, bunun gerçekten aynı zamanda terörle mücadelede de önemli bir basamak olduğunun sık sık vurgulanması gerektiğini düşünüyorum.

Tütün, alkol, teknoloji, internet ve madde kullanımına ilişkin bağımlılıkların her biri ayrı ayrı olumsuzlukları içinde barındırmakta, kişisel, toplumsal, ülke çıkarlarını olumsuz etkilemekte, gelecek nesiller için de tehdit oluşturmaktadır.

Bağımlılık türü her ne olursa olsun kişilerde sosyal uyumsuzluk, yalnızlaşma, depresyon, öfke, sabırsızlık ve dikkat eksikliği gibi yaşam kalitesini bozan ciddi ruhsal problemlere neden olmanın ötesinde, birtakım kronik hastalıkların da ortaya çıkmasında neden olarak gösterilmektedir bilimsel çalışmalarla.

Bu noktada iletişim ve medyaya gelecek olursak, medyanın gerçekten toplumsal algının yaratılmasında pozitif bir verimlilik sağlanmasında etki gücü çok yüksek. Madde bağımlılığında toplumda genel anlamda terimsel olarak kabul edilmiş olan ifade “uyuşturucu”. Biz bunu çalıştaylarda da çok ele aldık, değil mi Sayın Hocam? Uyuşturucunun tanımına bakacak olursak biz, sakinleştirici veya uyarıcı etkileri olan, kişide kullanımına bağlı daha fazla kullanma isteği uyandıran ve alınmadığında yoksunluk belirtileri gösteren maddelerdir. Uyuşturucu bağımlılığı ise yasal veya yasa dışı bir maddenin tüm olumsuzluklara rağmen kullanılmasının sürmesidir şeklinde ifade ediliyor.

Peki, medyanın içerisinde biz acaba “uyuşturucu” kelimesini kullanmalı mıyız, yoksa uyuşturucu adına, bir tanımdan da anlaşıldığı gibi, kişide böyle bir rahavet hâli, bir rahatlama hâli yarattığından dolayı acaba uyuşturucuyu kaldırıp bunu bir “madde kullanımı” şeklinde mi ifade etmeliyiz? Bence en önemli olan konulardan bir tanesi bu. Bu noktada da kişiye ve topluma doğru bilginin aktarılması ve uygun yönlendirmenin yapılabilmesi, toplumsal farkındalık düzeyinin artırılması için medyanın ortak bir duyarlılık çatısı altında toplanması gerekiyor.

Peki, neler yapılmalı? Bu kapsamda yapılabilecekler açısından önerilerde bulunmam gerekiyorsa, her alanda olduğu gibi bu alanda da çeşitli yasal düzenlemelerin söz konusu olması gerekir. Madde temini ve bunun dağıtılması için çok ciddi bir pazar oluşmaktadır. Her türlü yasağa ve güvenlik tedbirlerine karşı yasa dışı yollara başvuranlar bundan çok büyük bir ekonomik kazanç elde etmektedirler. Ben uzun yıllardır, yirmi bir yıllık gazeteciyim, yaklaşık on altı yıldır da sahada sağlık muhabiri olarak görev yapıyorum. Benim tamamıyla kendi kişisel görüşüm, biz bu tür uyuşturucu pazarıyla ilgili bir haber yapmaya kalktığımız zaman haberin kesinlikle ekonomik boyutundan görülmemesi gerektiği kanısındayım. Bu noktada da emniyet güçlerince gerçekleştirilen bir operasyon sonrası yapılacak bir haberde, ele geçirilen maddenin ekonomik değerinin belirtilmemesi, bunun yerine “poşet, paket, kilogram” gibi ifadelerin kullanılması, yasa dışı olan bu durumdan kazanç elde etmek isteyenler için özendirici olmasını engelleyecektir. Bunun için bu tür haberlerde kullanılacak dilin ortak olması gerekir yani bir standartlaşma lazım. Medyanın ortak duyarlılığı çerçevesinde de kullanılacak dilin özellikleri ilgili temsilcilerin yer aldığı bir çalıştayla masaya yatırılabilir. Bu çalıştayın içerisinde dil bilimciler yer alabilir, gazeteciler ve medya mensupları yer alabilir, aynı zamanda sosyal gelişim uzmanları, psikologlar, değil mi Hocam? Hangi ifadenin doğru olması gerektiği noktasında böyle bir çalıştayın yapılabileceğini düşünüyorum.

Hekimlik gibi belli bir alanda ayrı bir uzmanlık yapılan meslek gruplarında etkinlik daha yüksek. Aynı şekilde gazeteciler içerisinde de uzmanlaşmaya gidilmeli Sayın Başkan. Yani her gazetecinin, her medya mensubunun -aynı demin Sayın Hocamın bahsettiği gibi- birçok STK’lerin, sivil toplum örgütlerinin de birtakım medya çalışmaları yaptığı gibi, rahatlıkla bağımlılıkla mücadele kapsamında uyuşturucu haberlerinin içerisinde bu şekilde yer almaması gerekiyor. Peki, ne yapılması lazım? Bu noktada da uzmanlaşan gazetecilerle birlikte çalışması gerekiyor. Nasıl ki bir hekim kalp ve damar cerrahı oluyorsa gazeteciler de kendi içlerinde diplomasi muhabirleri, ekonomi muhabirleri ve sağlık muhabirleri şeklinde olmalı. Bu şimdi yavaş yavaş Türkiye’de uygulanmaya başlayan bir şey ama birçok gelişmiş Avrupa ülkesinde gazeteciler bu alanda uzmanlar ve herkes kendi uzmanlık alanında haber yapmaya çalışıyor. Uzman gazeteci olunması neyi sağlayacaktır? Bu alanda uzman bir gazeteci hem sağlıkta literatüre hâkim olacak hem ilgili mevzuatlarda bilgi sahibi hem de çok daha tecrübeli olduğu için daha pozitif algı yaratabilecektir haberlerle. Bağımlılık alanında konuşuyorum. Özellikle sağlıkla ilgili haber yapan gazetecilerin üstlendiği sorumluluksa çok daha ağır. Neden? Çünkü doğru verilmeyen bir bilgi ya da eksik aktarılan bir haberdeki bir unsur bir kişinin hayatına, hatta ölümüne bile neden olabilir. O yüzden özellikle sağlık alanında gazetecilerin mutlaka uzmanlaşması gerekiyor.

Haberde yapılan istemsiz bir yönlendirme kişinin hayatını olumsuz yönde etkileyebilir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse, örneğin bir haberin içerisinde -geçmiş dönemlerde çok daha sık yer alıyordu- “Altın vuruşla hayatını kaybetti.” Bu, medyanın içerisinde yer alan haberlerden birisi. Bu haberle muhatap olan bir kişide, bir gençte, bir çocukta, altın vuruş -adı üstünde olduğu gibi altın kıymetli, değerli ve böyle ifade biçimi de çok janjanlı bir ifade oluyor- merak uyandırabilir, özendirebilir. O yüzden gerçekten medya içerisinde ortak bir dilin, ortak bir duyarlılığın olması gerekiyor. Bunun için ne yapılabilir? Bunun için belki ilgili yetkililer, ilgili kurumlarla birlikte bir çalıştay yapılabileceğini söylemiştik. Burada bir sertifikasyon programı uygulanabilir. Medya mensupları da bu alanda belli bir çalışmaya katılabilir ve bunun sonucunda bir sertifikasyon alabilirler.

İkinci önemli unsurlardan birisi diziler, filmler ve fotoğraflar. Buralarda da aynı yazılı dilde olduğu gibi çok çok duyarlı hareket edilmesi lazım. Bu dediğim görsellerde maddenin kullanımına, teminine ilişkin yönlendirmelerden kaçınılmalı. Örneğin klasik olarak birçoğumuzun iletişim teknolojileri aracılığıyla gördüğümüz şekilde bir gence -bunu hepimiz biliriz- işte bir mum ışıdır, küçük bir tüptür, onun üstüne işte kaşığı koymuştur falan. Bu görüntüler gerçekten internette, sosyal medyada tamamıyla

bir adres tarifi gibi aşama aşama anlatılan şeyler. Bunlar hem video şeklinde var hem fotoğraflarla var. Burada ben birkaç tane hepimizin bildiği örnekleri göstermek istedim. Arama motoruna girdiğinizde işte “Eroini nasıl kullanırım?” ”Esrar nasıl içilir?” dediğinizde önünüze bir sürü örnekler çıkıyor. Aynı şekilde bunların tanımlamasını yapmıştım.

Peki, bu fotoğrafları kullanmayıp medyada nasıl fotoğraflar kullanılabilir? İşte madde kullanımı, uyuşturucu kullanımına bağlı olarak kolları mosmor olmuş, gerçekten sağlığını tamamen yitirmiş bir kişinin fotoğrafını koymak bir esrar ya da eroin kullanırken bir gencin fotoğrafını kullanmaktan çok daha pozitif bir algı yaratacaktır okuyucu kitlesi üzerinde. O yüzden görsel seçimine mutlaka dikkat edilmesi gerekiyor. Medya bu alanda eğitimleri kendi içinde yapabilir. Meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalıştaylarda bir araya gelebilir. Bu konuda eğitimler ve sertifikasyonlara uzman alan muhabirlerinin yanı sıra redaktör ve editörlerin de katılması önem taşır. Bunu biraz açmak istiyorum. Nasıl ki ben bir muhabirim, habere gidiyorum diyelim. Bütün gazeteci arkadaşlarımız için geçerlidir bu. Habere gittikten sonra bizim yazdığımız bir haber bir redaksiyondan ve ardından bir editöre geçiyor. Yani burada sadece bu konuda ortak bir dil kullanan muhabir kadar o ortak dilin ne olması gerektiği konusunda bu çalıştaylarda mutlaka editörlerin ve redaktörlerin de yer alması lazım ki bizim geçtiğimiz hâliyle o haber yayınlanabilsin.

Haber dilinde maddeyi kanıksatacak ifadelerden kaçınılmalı. Maddeye başlama yaşının düştüğü rakamsal olarak verilmemeli. Bunu kullanmaya başlama ihtimali olan çocuğa yalnız olmadığı hissini verebilir ve kanıksanmasını sağlayabilir. Bu düşünceyle mutlaka bu tür ifadelerden haber metinleri içerisinde kaçınılmalı.

Demin sunumun başında söylediğim gibi de kullanılacak ortak dil konusunda sosyal gelişim uzmanı, psikolog gibi bilim insanlarının önerileriyle bir metot çizilmeli. Bu alanda açıklama yapacak yetkililer ilgili kurumların izniyle olabilir. Herhangi bir gazeteci bağımlılıkla ilgili ve bu kullanılan maddelere ilişkin bir haber yapmak istediğinde herkes konuşmamalı, herkesi haber kaynağı olarak almamalı. Bu noktada bizim yaşadığımız en büyük sıkıntılardan bir tanesi ilgili kurumlara başvurduğumuzda hangi yetkiyle görüşeceğimiz konusunda tıkanmamızdır. Ben Emniyetten bu olayla ilgili bir veri alırsam Emniyetten tamamıyla gazetecilerin taleplerini karşılamaya yönelik kişilerin isimlerinin belirlenmesi ve bizim onlarla doğrudan iletişime girmemizin sağlanması gerekiyor. Keza bu, bilim insanları için de geçerli. Gazetecilere kaynak olabilecek, doğru ve temel bilgileri verebilecek kişilerin belirlenmesi gerekiyor kurumlar tarafından.

Medyadaki en önemli unsurlardan bir tanesi -koruyucu tedbirler anlamında da- çocukların ve gençlerin artık internet kullanımı engellenebilir bir şey değil. Ne kadar aileler bilinçli olmuş olsa bile çocuklarımız internete giriyorlar ve bu internette hepsi oyunlar oynuyorlar. Burada bir oyunu göstermek istedim ama vaktinizi almak istemiyorum. Çocukların oynadığı en basit oyunların hepsinde dört beş saniyelik zorunlu reklamlar var. Bunu, çocuğu olan herkes biliyordur muhtemelen. O reklamlarda, ilgili düzenlemeler yapılarak -bu RTÜK olabilir, ilgili bakanlıklar olabilir- çocuğun o oyunu açabilmesi için oraya altı yedi saniyelik gerçekten etki yaratabilecek görsel bir küçük... Kamu spotu mu demek lazım ona Hocam?

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – Evet.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAAARSLAN – Kamu spotu yapılması zorunlu hâle getirilmeli. Çocuk onu izlemeden kesinlikle oyunu açamamalı. En önemli önerilerden bir tanesinin bu olduğunu düşünüyorum.

Bunun yanı sıra, aynı organ naklinde olduğu gibi -organ naklinde de bu çok dikkat çekici olan unsurlardan birisidir.- bağımlılıkla mücadelede de diziler, filmler ve bunların senaryoları konusunda hassas olunması gerektiğini düşünüyorum. Buralarla ilgili belki senaristlerle, dizi yazarlarla, yapımcılarla bir araya gelinmesi ve pozitif bir kanıksanmanın yaratılması için metinlerin buna göre ayarlanması gerektiğine inanıyorum. Bu örnekler çeşitli şekilde çoğaltılabilir.

Önemli olan unsurlardan biri de kamu spotları. Çok fazla bir kamu spotu bombardımanı oluyor ve gerçekten insanlar -kendi kişisel gözlemlerime göre- dizilerin arasında çıkan ve uzun soluklu kamu spotlarını geçiriyorlar, reklama giriyorlar ve öbür kanala değiştiriyorlar. Ancak etkili, kısa süren ve gerçekten işte “dumansız hava sahası” örneğinde olduğu gibi, işte “sigara öldürür” gibi ifadelerin verildiği ve artık herkesin bildiği bir gerçeğin vurgulanması yerine... En son yayınlanan bir kamu spotu var: “Bir tane sigara içmekten bir şey olmaz.” Orada hekim devreye giriyor, işte “Ameliyat edecek vaktim kalmadı.” diyor. Yani olumlu ve olumsuz aynı karenin içerisinde gösteren çok etkili kamu spotlarının bağımlılıkla mücadele için de televizyonlarda ve diziler arasında yer alması gerektiğini düşünüyorum.

Hayallerinin peşinde koşan, hedefleri için zorluklara meydan okuyan, bilinçli, duyarlı, bilgiyi öncelikleyen, yarınlara sevdalı bir gelecek için bir medya mensubu olarak da madde kullanımına hayır diyorum. Sevgi ve saygılarımı iletiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yeşim Hanım’a bu güzel sunumu için teşekkür ediyoruz.

Şimdi, konuyla ilgili olarak milletvekili arkadaşlarımızın soruları olacak.

Öncelikle Sayın Selim Yurdakul, buyurun.

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli hocalarım, katılımcılar; teşekkür ederiz.

Ben bugüne kadar bu Komisyonada bu konuda önerilerini ve bilgilerini sunan katılımcıları dinledim ve inan ki Mustafa İlhan Hocamız hem değerli bilgileri hem de bizi yönlendirici bilgileriyle ve çok güzel bir sunumuyla... İnanın, kendisine çok içtenlikle teşekkür ederim.

Sayın Hocam, aynen katılıyorum önerilerinize ve çok da bilgilendim sayenizde.

Şimdi birincisi “Koordinasyon yok.” dediniz. Kesinlikle katılıyorum size. Mecliste daha önceden de bu konuda komisyonlar kuruldu ve sizin de biraz önce ifade ettiğiniz gib,i bir plan da çıktı. Ama buraya gelen katılımcıları dinlediğimiz zaman biz milletvekilleri olarak şunu gördük ki hiç koordinasyon yok. Herkes bir şeyler yapmaya çalışıyor ve iyi niyetle yapmaya çalışıyor fakat hiç koordinasyon olmadığı için hakikaten büyük bir sorun. Dolayısıyla, bir de çok farklı farklı yapılar kurmak, işte mesela, en üstte A, A’nın A1, B1, B1’in BA böyle gidiyor gidiyor, böyle dağılmış dağılmış ama sonuca baktığınız zaman elde hiçbir şey yok. Dolayısıyla, bu kadar farklı sistem bir araya getirilip detaylandırıldığı zaman da hakikaten bilimsellik olarak doğru, teorik olarak doğru ama pratikte pek etkisi olduğunu düşünmüyorum, o yüzden katılıyorum. İkincisi: Burada nicelikten ziyade niteliğin olması lazım, buna da içtenlikle katılıyorum.

Bir diğer konu da -siz buraya gelmeden önce diğer toplantılarda bu konuyu da çok tartıştık çünkü STK’ler buraya geldi- bu konuyla ilgili birçok dernek var. Hatta bazı dernekler öyle açıklamalar yaptı ki biz hayretlere düştük. Dedik ki: “Siz kimsiniz? Nereden bu yetkiyi alıyorsunuz? Nasıl detaylandırıyorsunuz?” Çok hayretlere şey yaptık. Yani çok karmaşa var ve çok dernek var. Şimdi, bu derneklere ne öneriyorsunuz? Çünkü diyor ki kişi: “Ben İstanbul’da bunu kurdum ve bana geliyorlar Anadolu’nun her tarafından, ben bunu uyguluyorum.” Diyoruz ki: “Peki, yetkin var mı?” “Var hocam,

izin aldım.” diyor. Peki, nasıl yetki? Ben bir doktor olarak bakıyorum, vallahi hiç uygun değil ama kişiye soruyorum, diyor ki: “Hocam, ben yetkiliyim.” İzmir’e gidiyoruz -bu şeyleri kafadan atıyorum- Antalya, Konya, herkes birileri dernek kurmuş fakat bu dernekler iyi niyetle çabalıyor olabilirler, hiçbir şey yok ama bunlara bu şekilde izin verdiğimiz zaman belirli bir süre sonra neyle karşılaşacağız? Mesela, Anadolu’dan veya Karadeniz’den bir aile çocuğunu bu STK’ye götürdüğü zaman oraya belki ilk başlangıçta maddi bir şey vermeyebilir, hiçbir para da vermeyebilir ama ya peki orada iyi niyetle de olsa yanlış bir yönetim varsa bilgi açısından, bilimsellik açısından o  ocuk ne olacak? Bunun sorumluluğunu kim alacak? Dolayısıyla,  niversitede sizin gibi değerli hocalar ve bu konuda da bilimsel çalışmalar yaptığınız da çok iyi biliyorum, bu konuda bize Meclis olarak ne  onerirsiniz? Yani biz milletvekilleri olarak Meclise hangi öneriyi getirelim de bu STK’lere bir düzen getirelim, bir standardizasyon getirelim? Veyahut da mesela Gazi  niversitesinin ilgili bölümü olarak siz bir akreditasyon kurulu oluşturun, oraya mı başvursun STK’ler? Bunun için diyorum. Ne  onerirsiniz?

Teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAşKANLARININ KONUşMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yılmaz Tezcan’ın, vefat eden 23’üncü Dönem MHP Ankara Milletvekili Ahmet Deniz Bölükbaşı’na Allah’tan rahmet, MHP camiasına başsağlığı dilediğine ilişkin açıklaması

BAşKAN – Sayın Selim Yurdakul’un sorularına cevap vermeden önce ben de buradan bir başsağlığı dilemek istiyorum. Eski b y kelilerden, eski MHP milletvekillerinden Sayın Deniz Bölükbaşı vefat etti. Allah rahmet eylesin. MHP camiasına başsağlığı diliyorum. Mek nı cennet olsun. Sevenlerine de sabırlar diliyorum.

II.- SUNUMLAR (Devam)

1.- Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan’ın, uy st rucuyla mücadelenin iletişim boyutu ve önlemler hakkında sunumu (Devam)

BAşKAN – Hocam, şimdi size söz vereceğim.

Sorulara cevap vermek üzere Sayın Profesör Doktor Mustafa Necmi İlhan, buyurun.

PROF. DR. MUSTAFA NECM  İLHAN – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim, Ahmet Hocam.

şöyle: Öncelikle tabii standart getirmemiz gerekiyor. Esas benim de ifade etmeye çalıştığım bu. Çok fazla sayıda sivil toplum kuruluşu var alanda ve bunların koordinasyonu gibi bir sorun yaşıyoruz. Gerçekten burada bir akreditasyondan bahsetmek söz konusu olabilir. Bugün, biz üniversitelerimizin eğitim programlarını bile akredite ediyoruz. Tıp eğitimini akredite ediyoruz, mühendislik eğitimini akredite ediyoruz. Böyle bir standart getirilebilir. Hele ki sağlık hizmeti sunduğunu iddia eden ya da sağlık hizmeti sunan derneklerimiz varsa... Yani işte çok duyuyoruz, çok üzülerek bunu söylemek istiyorum: “Koşturuyorum, terletiyorum, uy st rucu bağımlılığını tedavi ediyorum.” diyen dernekler var ve gerçekten i ler acısı durumlarla biz de karşılaşıyoruz. şöyle: Aile gitmiş buraya bin lira kaptırmış, 2 bin lira, 3 bin lira, yoksul bir aile. O yüzden, burada, Sağlık Bakanlığımızın bence çok önemli görevi olduğunu düşünüyorum, ki Sağlık Bakanlığımız bu konuda aslında iyi çalışıyor. şöyle ki: Tedavi yetkisi tamamen Sağlık Bakanlığında. Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğünden veya Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğünden zaten yetki almadan böyle bir şekilde ortaya çıkmamak gerekiyor. Bu izin alma mekanizması gerçekten çok önemli. Burada, Sağlık Bakanlığımızın bünyesinde İl Sağlık Müdürlüğümüzün mutlaka resmi izin vermesi veyahut da yapılan tedavinin standart olup olmadığını göz önünde bulundurması gerekiyor. Zira, bağımlılık bir halk sağlığı sorunu ve tıbbi bir sorun, bundan hepimiz hemfikiriz. Bağımlılık tıbbi tedavi olmadan tedavi edilmez. Kuşkusuz çeşitli motivasyon kaynakları var: İnanç sistemi, değerler sistemi, bağımlılığın tedavisine inanmak bile aslında tedavi

olmak için önemli kriterler ancak bunun tıbbi bir sorun olduğunu, tıbbi sorunun da tüm sorunlarda olduğu gibi hekimler dışında tedavi edilmeyeceğini ifade etmemiz gerekiyor. Bu konuda sonuna kadar size katılıyorum efendim.

Bunun ötesinde, derneklerin hizmetleri, herkes koruma önlemede hizmet vermeye çalışıyor, eğitim yapmaya çalışıyor. Demin de arz ettiğim gibi en büyüğünden en küçüğüne pek çok kamu kurumuyla temas hâlindeyiz, görüyorum; derneklerin verilen eğitimlerinin pek çoğunun istenen düzeyde olmadığını çok rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Belki bunun için de İçişleri Bakanlığımız bünyesinde bir akreditasyon merkezi kurulabilir Dernekler Masasında. Aslında tıpkı medya için de akreditasyonlar olduğu gibi -Yeşim Hanım da bundan bahsetti- burada, tabii üniversite, kamu kurumları bir arada -Başbakanlığın zaten medya gibi bir bileşeni var efendim, biliyorsunuz- bunlar bir araya getirilerek bir akreditasyon üzerinden gidebilir. Kuşkusuz, yine burada çalışacak kişiler yani akreditasyonu verecek kişiler içinde STK'lardan da temsilci olması, kamudan da temsilci olması, akademiiden de temsilci olması gerektiğine inanıyorum çünkü aksi hâlde hiç istemediğimiz yönlerde gidebiliyor uyuşturucuyla ilgili mücadele. Ankara'da bir dernek vardı, ismini şimdi hatırlayamıyorum ama Ankara Valiliğinin bir uyuşturucu kurulunda gelip bize bir sürü söz söylemişti Sayın Valimize, vali yardımcılarımıza, biz akademisyenlere. Adama daha sonra yanında 3 kilo toz esrar, Captagon, şunla bunla yakalandı. Gerçekten bunun ticaretini yapanlar da var. O yüzden, bence burada devletimizin çok iyi şeyler yapabileceğine inanıyorum.

Çok teşekkür ediyorum efendim bu sorularınız ve güzel sözleriniz için de.

BAŞKAN – Sayın Tunç...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Gerçekten önerileriyle sorularımızın bir kısmının cevabını veren değerli konuşmacılara da teşekkür ediyorum başarılı sunumlarından dolayı.

Medya dili önemli. “Bununla ilgili ne yapılabilir?”le ilgili söylediniz aslında ama iletişim fakültelerinde ya da gazetecilikle ilgili okullarda bununla ilgili bir ders konulması... Veya “Uzmanlaşma.” dediniz, uzmanlaşma medyada önemli ancak sağlıkta olduğu gibi uzun süreç alan şeyler. Bizim daha kısa sürede bununla mücadelede etkin rol alabileceğimiz önerileri daha ön planda tutmanız lazım yani kısa, orta, uzun vadeli bir planlama yapmamız gerekir. Bununla ilgili uzmanlaşma belki uzun vade için önemli ama kısa vadede daha neler yapabiliriz? Mesela “Medya kılavuzu hazırlanmalı.” dediniz. Hazırlanan bir kılavuz var mı? Veya bununla ilgili medyada bir çalışma var mı? Bunun dışında, özellikle dizi, televizyon, medya, daha doğrusu görsel medya diyelim; burada mesela sigara ve alkolde bir mücadele başlattık ve sansür uyguladık. Burada da böyle bir şey yapılmalı mı? Sigara ve alkolle ilgili yapılan o düzenlemeden dolayı ne kadar bir etki sağlandı, fayda sağlandı? Bununla ilgili bir bilgi var mı? Bunu sormak istiyorum.

Bu ortak dil kullanımı ve normal şartlarda özendirici görsellerin yerine, “Hasta olmuş.” ya da “Eli kolu morarmış.” diye ifade ettiniz, gerçekten öyle görsellerin kullanılması çok önemli. Medyanın ya da gazetelerin aktif hâlde, daha doğrusu haberlerini daha ön plana çıkarmak için görsel olarak kullandıkları ile altındaki ifadeler bile çok farklı zaten yani bunlarla ilgili belirli tedbirler almak lazım. Siteye bakıyorsunuz, çok gizemli bir başlık oluyor ama açtığınızda hiç onunla ilgili bir haber olmayabiliyor. Siz iletişimcisiniz ve deneyimli medyacısınız, çok güzel örnekler verdiniz, somut örnekler verdiniz. Bunlarla ilgili, bu konuda bu yönlerden de daha bize Komisyon olarak bu araştırma komisyonu sonucunda yönetmelik, yasama ya da öneriler konusunda söyleyeceğiniz başka bir şey var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Yeşim Hanım, buyurun.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Sayın Vekilim, öncelikle, belirttiğiniz gibi, kısa vadeli önerilerin bir an önce hayata geçmesi gerçekten çok daha stratejik ve önemli olan bir şey. Fakat, dediğimiz gibi, ortak dilin kullanılması, hani, maalesef, böyle hemen bir medya kılavuzu hazırlanıp bu kılavuzu önümüze koyarak buna göre haberler yazacağımız şeklinde olmuyor medyanın içerisinde çünkü bir sürü medya mensubu var ve demin dediğim gibi, o yüzden bu noktada uzman gazeteciliğin önemli olduğunu vurgulamak istiyorum. Yani bir an önce harekete geçilmesi ve gerçekten gazeteciler arasında uzmanlaşmanın mutlaka yapılmış olması gerekiyor ki onların, dediğimiz, elimizdeki o medya kılavuzuna bakarak ve bunu benimseyerek ve bu konuya hâkim olarak aynı tıptaki bir uzman doktor gibi artık o yazım dilini kullanması lazım. Sunumda belirttiğim gibi, sadece bizim bunu bilmemiz de bir işe yaramıyor. Ben yıllardır gazetecilik, muhabirlik yapıyorum. Dediğim gibi, bizim üstümüzde olan diğer basamaklar var. O basamaklardaki yetkililerimizin de bu konudaki hassasiyeti mutlaka bilmesi, o ortak dile mutlaka hâkim olması gerekiyor çünkü biz kontrol edemiyoruz. Biz haberi yapıp sunduğumuzda -muhabir ya da televizyon muhabiri- alıyor bunu televizyoncu, montaj ekibine veriyor, orada bir editörden geçiyor. Bizde de aynı şekilde, kendi yazılı basın editörlerimizden geçiyor ve bu zaman istemediğiniz sonuçlar çıkabiliyor ortaya. Özellikle bu, internet haberciliği için geçerli. Yani yazılı basın ve televizyonlarda bu tür duyarlılıklar da çok daha kontrol altında zaten ama internet gazeteciliği için baktığınızda, demin dediğiniz gibi, istenmeyen bir başlık, istenmeyen, gizemli ve merak yaratan bir fotoğraf kullanılabiliyor. İşte o noktada ne yapılması lazım? O noktada o yasal düzenlemeyi ve süreci bilemiyorum; Emniyetten sevgili yetkililerimiz belki bu konuda bir şey yapabilir yani RTÜK mü devreye girecek, Emniyet mi devreye girecek? Bir kere en kısa sürede bu tür görsellere ve videolara yer veren sitelerin, medyanın ciddi yaptırımlarla engellenmesi lazım. Hani, bu, gazetecilerin de çok ötesinde olan bir şey.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Bir de zaten şöyle bir sıkıntımız var: Şimdi, önüne gelen gazeteci. Yani internette biz yerelde de bunu görüyoruz. Bu Facebook üzerinden herhangi bir basılı evraka gerek olmadan çok fazla gazetecimiz var yani yerelerde, genelde. Böyle de bir zorluğumuz var aslında. Bir de sizin meslekte de değişim de hızlı.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Hani birazcık Türkiye’yle ilgili olan bir durum yani mesela televizyonlarda, gazetelerde çok fazla, yeterli sayıda muhabir gazeteci çalışmıyor.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Evet bunu söylemek istedim.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Yani ister istemez uzmanlaşmaya gitmemiz gerekiyor ama 5 muhabirle bir büronun döndüğü gazeteler var maalesef. O zaman buradaki gazeteciler de uzmanlaşamıyorlar. Tek bir örnek vereceğim: Neden sağlık muhabirliğinde uzman olmak lazım? En basiti -sayın hocalarım, sayın vekillerim de biliyorlar, hekim olan vekillerim- basit bir gribal enfeksiyon haberi yapıyoruz. Yani bu, birçok kişi tarafından “Ya, işte, yapıyorsun bir grip haberi, nezle haberi.” olarak algılanıyor ama o haberin içerisinde bakteri ve virüsün birbirinden farklı olduğu ve bunların tedavilerinin tamamen birbirinden farklı olduğu, yanlış yapacağınız bir antibiyotik yönlendirmesinin Türkiye’nin sağlık stratejisine bile zarar verebileceğini her muhabir bilemez, “O mikrop.” der geçer ama grip ve nezleyle ilişkin yapılan bu haberde yanlışlıkla “bakteri” ifadesini kullandığı zaman...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Antibiyotik gerekiyor o zaman.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Evet, tamamıyla sekteye uğrayacak.

O yüzden mutlaka sağlık muhabirleri uzman gazeteciler olmalı ve özellikle bağımlılıkla mücadelede de kesinlikle ilgili yetkililer tarafından - sayın hocamın da belirttiği gibi- bir akreditasyona, bir sertifikasyona gidilmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – Kılavuzla ilgili bir şey ekleyebilir miyim efendim, izin verirsiniz?

BAŞKAN – Buyurun Mustafa Hocam.

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – Şöyle efendim: Kılavuzla ilgili aslında Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün daha önce bir kılavuz çalışması olmuştu bizim TUBİM tarafından organize edilen.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – İki yıl falan oluyor galiba.

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – İki yıl falan olan. Ancak, tabii, ihtiyaçlar değişiyor dedim ya, riskler değişiyor; yakın zamanda, yanılmıyorsa üç ay önceydi, Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü bağımlılıkla ilgili bir iletişim stratejisi çalıştayı yaptı. Yine orada da beraberdik; uyuşturucu vardı, tütün vardı, bir de teknoloji vardı. Benim burada ifade ettiğim pek çok mesaj da aslında oradan da çıkan mesajlar. Bakanlığımızla beraber böyle bir rehber hazırlanacağı konusunda bilimiz var diyeyim, henüz hazır değil ama onu da arz etmek isterim.

BAŞKAN – Selim Yurdakul, buyurun.

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Bu konuşmalar üzerine Yeşim Hanım’a bir soru sormak istiyorum. Teşekkür ederim öncelikle sunumunuz için.

İşte, bu uzman gazeteci nasıl olur? Onu ben bilmediğim için soruyorum. Yani okulu falan var mı bunun veya ne demek istiyorsunuz “uzman gazeteci” demekle? Bunu merak ettiğim için soruyorum, konu dışı.

İletişim konusu çok önemli. Ben iletişim konusunu daha öncede de toplantıda ifade ettim. Niçin iletişim önemli? Bu uyuşturucuya veya kötü alışkanlıklara başlayan kişiler detaylı olarak incelendiği zaman, bu risk grupları detaylı olarak incelendiği zaman, hakikaten bu çocuklarda iletişim bozuklukları olduğu görülüyor. Yani “Bir çocuk ‘hayır’ diyebilmesini nasıl bilebilir veya ne stresle nasıl başa çıkabilir, tek başına kaldığı zaman, zorluklarla karşılaştığı zaman ne yapabilir?” sorusuna cevabı bulabilmek için ben şuradan yola çıkıyorum: “Sağlıkta şiddeti önlemenin yolu iletişimden geçer.” cümlesine inandığım için, acaba burada da bu iletişimi biz ilkokuldan itibaren koysak Millî Eğitim Bakanlığıyla birlikte, daha doğru olmaz mı? Çünkü sonradan kişilerin karakterlerini, yapılarını, davranışlarını değiştirmek gerçekten çok zor oluyor. O yüzden bunu önerir misiniz? Esas sorum bu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yeşim Hanım, buyurun.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Sayın Vekilim, ben kendi çocuğumun da okuduğu -son sorunuzdan başlamak istiyorum- okulda, kendilerine yönelik bir şiddet ya da herhangi bir taciz durumuna karşı kendilerini nasıl ifade etmeleri gerektiğine yönelik bizim çocuklarımız eğitim aldılar. Ama bu eğitimleri verenler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mı yollandı, yoksa okul kendi bünyesindeki sosyal gelişim uzmanları ve psikologları mı getirdi, orasını

bilmiyorum fakat bu eğitimler gerçekten çok faydalıydı. Daha benim 5 yaşındaki çocuğum da ana sınıfında bu eğitimi aldı. 5 yaşındaki çocuğum da 10 yaşındaki kızım da gelip bu konuda, istemediği bir kişi dokunduğunda ya da bir yere çağırdığında “Hemen tepki olarak bağıracaksın.” falan gibi -örnekleri çoğaltmayayım- bunun eğitimini aldılar. Bu noktada size kesinlikle katılıyorum çünkü ben her şeyin eğitimden ve doğru iletişimden geçtiğine inanan bir insanım. Eğitim de ne zaman başlar? Bir çocuğun kişiliğinin oluşmaya başladığı dönemde çok daha etkilidir. O yüzden ilkokulda mutlaka müfredatta ve belki bir program dâhilinde belli dönemlerde yetkililer okullara gidip çocuklara bu konuda eğitimler vermeler. Buna kesinlikle inanıyorum çünkü özellikle ilkokul düzeyinden itibaren bu eğitimi alan çocuklar hayatlarında bundan uzaklaşıyorlar, bir.

İkincisi, hani çok medyayı içeren bir öneri değil ama Millî Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığıyla birlikte hareket edilmesi gereken en önemli unsurlardan biri -sayın hocam da sunumunda kısa bir şekilde bahsetmişti- çocuklar eğitim gördükleri kurumlarda mutlaka spor, tiyatro, sanat gibi bir hobinin içerisinde olmalı. Yani çocuğun ders çalışmak ve ailesiyle vakit geçirmekten, arkadaşlarıyla oyun oynamaktan başka bir boş vaktinin kalmaması lazım, boş vaktinin nitelikli hâle gelmesi gerekiyor. Bu yüzden belediyelere, Millî Eğitim Bakanlığına, Gençlik ve Spor Bakanlığına büyük görevler düştüğünü düşünüyorum. Okulların hemen yanında, belli sitelerde belli aralıklarla mutlaka bir spor merkezinin yapılması ve bu spor merkezlerinin de Emniyet tarafından ciddi anlamda denetlenmesi lazım çünkü bu merkezlerin etrafında dolaşan, burayı, o çocukları aynı bir pazar olarak gören tüccarlar var. Bu noktada da Emniyetin hareket hâlinde olması lazım. Benim naçizane önerilerim bunlar.

“Uzman gazetecilik nedir?” dediğinizde, tabii ki tıp fakültelerinde altı yıllık eğitimden sonra bir yan dal uzmanlığı var, henüz şu anda iletişim fakültelerinde böyle bir uzmanlık yok fakat son dönemde iletişim fakültelerinde, özellikle sağlık alanında -değil mi hocam- sertifika programları oldu. Öğrencilere sağlık haberciliği dersleri konmaya başladı bir iki tane üniversitede, Anadolu Üniversitesinde de sanırım kondu bu. Buralarda alıyorlar ama bunun dışında nasıl bir şey yapılabilir? Mesela ben Anadolu Ajansı olarak söylüyorum: Anadolu Ajansında, bizim birimizde hepimiz her işi yaparız. Sayın Cumhurbaşkanımızı da takip ederiz, sayın bakanlarımızın programına da gideriz ama her muhabirin takip ettiği alan vardır. Ben, dediğim gibi on altı yıldır Sağlık Bakanlığına bakıyorum; sayın bakanlarımızı takip ediyorum, Bakanlığın bütün işleyişlerini, çalıştaylarını, programlarını yapıyorum. Bu, ancak bu şekilde olduğu takdirde de zaman içerisinde, tabii ki bu bir yıl, iki yıllık bir şey olmuyor ama bir beş altı yıl içerisinde bu alanda bire bir çalışmış olan bir gazeteci artık hem literatüre hâkim oluyor hem haber kaynaklarını, doğru iletişim tekniklerini biliyor ve alanda söz sahibi olmaya başlıyor; bunu demek istedim. Ben Sağlık İletişimi Derneği Başkan Yardımcısıyım, sayın hocamın da içinde olduğu çeşitli çalıştaylar ve projeler yürütüyoruz. Bizim de gazetecilerin de en çok istediğimiz şey: İletişim fakültelerinde gazetecilik bölümünden mezun olmadan önce -buradan sayın dekanlarımıza ve rektörlerimize de seslenmek lazım- uzman gazetecilerin, üniversitenin içerisinde de diploması, de ekonomi, finans, sağlık, eğitim gibi programlara mutlaka katılmış olmalarını istiyoruz.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz Yeşim Hanım.

Sayın Cihaner söz istemiş.

Buyurun.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Benim sorum kısa olacak.

Ben de teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Siz bir bakış açısı ortaya koydunuz. Bu, genellikle egemen bakış açısı, yani genellikle, kabaca: “Sigara, alkol, uyuşturucu televizyonda görünürse bu özendirici olur.” Uyuşturucuda da benzer bir bakış açısı var ama ben bundan çok emin değilim yani yoksunluk krizine girmiş birini gören bir gencin ya da bir küçüğün bundan çok böyle özendirici sonuç çıkarmama ihtimali daha yüksek. Bunu sigara yasağında da gördük yani onca kısıtlamaya rağmen, o kadar harcanan emek, para, zaman çerçevesinde aslında sigara tüketiminin çok fazla da azalmadığını, hatta belli istatistiklerde daha fazla arttığını, ölçülemez hâle geldiğini... Sizin ortaya koydunuz bakış açısının alternatifi bir bakış açısı var mı yani literatürde tek ve üzerinde uzlaşılmış doğru yaklaşım bu mudur?

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – Teşekkürler Sayın Vekilim.

Bugün Avrupa ülkelerinin hemen hemen tamamına baktığımızda aslında strateji benzer bir şekilde...

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Ama artıyor oranlar.

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN – Avrupa’da artıyor, şöyle: Yüzde 25 bir rakam var, benim de söylediğim o yani Avrupa’daki her şey aslında bize uymuyor ama Afganistan’daki de uymuyor inanın. Orada da farklı bir strateji yok, iletişim stratejisi yok örneğin Doğu’da daha çok. Japonya belki bu konuda uyuşturucunun en az olduğu ülkelerden biri biliyorsunuz, hemen hiç yok diyebiliriz Japonya’da uyuşturucu. Japonya, burada, gençleri tamamen aslında spora yönlendirmekle, sanata yönlendirmekle, kendi değerlerine yönlendirmekle başarılı oluyor. Hani belki bu strateji biraz daha ön plana çıkartılabilir yoksa benim kişisel olarak gözlediğim, İngiltere’de, Avrupa’da Fransa’da, Çekoslovakya’da bunun dışında başka bir iletişim stratejisi yok. Belki ben de bilmiyorum olabilirim, yanlış olabilirim ama bildiğim kadarıyla yok.

Arz etmek isterim.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Bir şey ekleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Sayın Vekilim, ben de gözleme dayalı bir şey söyleyeceğim, bilimsel bir kanıta dayalı konuşamayacağım ama.

Yakın çevremde çok ciddi sigara kullanan kişiler var; tütün... En başta, bunlardan bir tanesi benim kendi eşim, günde bir buçuk paket sigara içiyor. Bu yapılmış olan “Dumansız hava sahası, tütünle mücadele” kullanıcıları etkilemedi. Yani ben eşimin önüne... Çocuğum evde kampanyalar düzenledi, evin içerisinde bütün duvarları “Baba sigarayı bırak.” gibi şeyler yazdı, babanın sinirleri bozuldu.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Daha çok içiyor...

SAĞLIK İLETİŞİMİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI YEŞİM SERT KARAARSLAN – Bana diyor ki: “Çok üzüldüm, canım çok sıkıldı.” Oraya mesela kocaman yazmıştı “Baba bizi sensiz bırakma.” diye böyle. Baba ağıladı, hüngür hüngür ağıladı sonra dedi ki: “Hadi hemen odanıza gidin yatın artık.” Gitti ve üst üste sigara içmeye başladı.

Şimdi kullanıcı üzerinde etkili değil, paketler de etkili değil. Ben eşimi görüyorum, pakete bakıyor -ben içmiyorum sigara- ben ondan çok irite oluyorum, rahatsız oluyorum ama hani pozitif anlamda rahatsız oluyorum; eşim olmuyor, pakete bakmıyor, bakmamayı tercih ediyor ama etkili olan kim

biliyor musunuz Vekilim? Çocuklar çok etkilendiler yani benim -daha o zamanlar 4 yaşındaydı- oğlum mesela tamamıyla “Senin ciğerlerin böyle mi olacak? Bunu yapmamalısın. Neden kötü olduğunu gördüğün şeyi yapıyorsun?” diye babasına hesap soruyordu.

En basit, çok küçük bir şey anlatacağım geçtiğimiz hafta oldu, çok sıcak: Babamız evde sigara paketlerini bulamıyor Vekilim. Adamcağız gelirken 2 paket sigara alıyor hayatı bir şeymiş gibi böyle yedekleriyle falan geziyor. Evde sigara yok, baba krize girdi. Krize girince bağırmağa başladı, işte “Nerede sigaralarım? Yeşim sen mi attın? Şöyle mi yaptın?” falan diye kızıyor, dedim ki: “Ya ben seninle açıkça konuştum, sen sağlığına zarar veriyorsun, içmeyi tercih ediyorsun ama yani kusura bakma da evin bir bütçesi var ya ben senin para harcadığın bir şeye git bir daha para ver diye niye çöpe atayım? Kendi tercihin, içmeye devam et ama ben yapmadım.” Evde paket bulamıyoruz. Sonra oğlum geldi -5,5 yaşında işte şu anda- dedi ki: “Sana bir sır vereyim mi anne? Efendim dedim. “Babama sakın söyleme.” dedi. Babasının bir yıldır bütün sigaralarını çalmış, onları tek tek almış; içinden çıkartmış, bazılarını kutu kutu çalmış. Aşağıda bir tane dolap var, o dolabın içi Sayın Vekilim -şöyle bir şey, abartmıyorum yani tam haberlik bir fotoğraf- sigara paketi dolu.

Yani şunu demek istiyorum: Kullanıcı etkilenmiyor ama yeni kuşak, yeni nesil gerçekten bu mücadeleyle tamamıyla hayatlarından çıkartıyorlar. Hani bunun uzun soluklu, uzun vadede olan bir getirisi olacaktır.

BAŞKAN – Evet, tamam herhâlde.

Profesör Doktor Necmi İlhan ve Yeşim Sert Karaarslan’a sunumları için çok teşekkür ediyoruz.

Uluslararası Medya Enformasyon Derneği Başkanı Sayın Aslan Değirmenci’yi “Uyuşturucu ile Mücadelede Medyanın Rolü” üzerine sunumunu yapmak üzere davet ediyoruz.

3.- Uluslararası Medya Enformasyon Derneği Başkanı Aslan Değirmenci’nin, uyuşturucuyla mücadelede medyanın rolü hakkında sunumu

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ – Sayın Başkanım, öncelikle teşekkür ederim.

Ben biraz önce sayın vekillerimizin sorduğu sorulardan yola çıkarak, biraz da sunumumu değiştirerek gitmek istiyorum çünkü biz, Uluslararası Medya Enformasyon Derneği, sonuç itibarıyla yaklaşık 30 tane medya kuruluşumuzun başta istihbarat şefleri, haber müdürleri, genel yayın yönetmenleri olmak üzere muhabirlerden çok yöneticilerden oluşmuş bir kuruluşu temsil ediyoruz.

Evet, biz medyayı eleştirelim, medyanın muhakkak ki yaptığı hataları konuşalım, medyada -özellikle ben de vurgulayacağım biraz sonra- ortak dile ihtiyaç olduğunu hepimiz vurguluyoruz fakat ortak dil konusunda sürekli olarak medyanın eleştirilmesini doğru bulmuyorum. Sayın vekilimiz biraz önce sordu: “Bunun yöntemi nedir, kılavuz mudur?” Hayır, bunun yöntemi kılavuz falan değildir. Sonuç itibarıyla Türkiye, çok yoğun terör saldırılarının içerisinde geçtiği dönemde gerek Hükümet yetkilileri gerek muhalefet partilerinin yetkilileri gerek Emniyet yetkililerimiz, Genelkurmayda bürokraside yetkililerimiz basınla sık sık bir araya geldi, bu toplantılara tanıklık etmiş birisiyim. Basınla bir araya geldiği zaman kapalı ve açık toplantılar yapıldı. Bu toplantılarda, özellikle de biraz önce Anadolu Ajansında çalışan arkadaşımızın “Biz haberi yapsak bile bizim üzerimizde editörler var, editörlerin üzerinde haber müdürleri ya da genel yayın yönetmenleri var.” şeklindeki sitemini doğru bulmakla beraber, devlet kurumlarımızın, aynı zamanda siyasetimizin özellikle de uyuşturucu konusunda genel yayın yönetmenleri, haber müdürleri ve istihbarat şefleriyle iletişim dili geliştirdiğine inanmıyorum. Bir kılavuzla olacak iş değil, örneğin buradaki toplantıya benzer, çatı kurum olarak buranın da

üstleneceği, genel yayın yönetmenleri, istihbarat şefleri ya da haber müdürlerinin davet edildiği bir toplantıda oluşturulacak bir dil genel yayın yönetmenleri ve yöneticilerle imza altına alınırsa otokontrol sağlanmış olunur.

Bir örnek vermek istiyorum: Biz, Türkiye’de ilk defa terörle mücadele ve medya konusunda bir sempozyum yaptık. Şimdiye kadar, bugüne kadar da hiç yapılmamış bir alandı. Türkiye’de hem alanında en iyi gazetecileri hem de siyasi olarak değerli gördüğümüz ve bu konuyla uğraşan isimleri sempozyumumuzda bir araya getirdik ve sonuçta bir sonuç bildirgesi çıkarttık. Medyanın terör haberlerini nasıl yapmasına yönelik de çözüm önerileri oldu. Peki, sonra ne yaptık? Biz bu çözüm önerilerini kendi içimizdeki gönüldaş gazeteci ve dernek yöneticileriyle beraber genel yayın yönetmenleri, istihbarat şefleri ve haber müdürlerine ulaştırdık, ulaştırmakla kalmadık. Bakın, ulaştırdığınız anda kılavuz gibi masasında kalır ve gazetecilerin o kılavuza göre hareket etme lüksü ve zamanı yok, bunu hepinizin bilmesini istiyorum. Özellikle, medyaya bu yönde eleştirilerin de haksız olduğunu düşünüyorum. Biz, söz konusu medya yöneticilerinin zaten çok kısa hazırladığımız sonuç bildirgesini imza altına almalarını sağladık. Dedik ki: “Bize söz ver; Türkiye’de bir terör saldırısı olduğu zaman terör örgütlerini meşrulaştırıcı bilinçli ya da bilinç dışı haberlere imza atmayacaksın, otokontrolü sağlayacaksın, sağlamadığın anda biz seni deşifre ederiz.” Bu, Avrupa’da gelişmiş bir yöntemdir, basın derneklerinin bu yönde çalışmaları vardır. Bu sonuç bildirgelerini söz konusu yöneticilerle beraber imza altına aldıktan sonra... Yani bize söz verdiler: “Evet, biz bu bildirideki 12-13 maddenin hepsine katılıyoruz. Bundan sonraki haber süreçlerinde, haber yaptığımız konuda bu uyarıların hepsine uyacağız.” Gerçekten, emin olun, son iki senedir biz sonuç bildirgemizden sonuç aldığımızı düşünüyüz. Sonuç bildirgesi hakkında geçen hafta Basın Enformasyon Genel Müdürümüzle de çok kısa bir görüşme yaptık. Dedik ki: Biz bu yönde çalışma yaptığımız zaman iletişim dilimizi açık tutup, genel yayın yönetmenlerine gidip, sorunu anlatıp ve sorunu imza altına aldığımızda sorun kalmıyor. O zaman kurumlarımızın da derhâl söz konusu yayın yönetmenleri ya da istihbarat şefleri ya da haber müdürleriyle bu konuyu ele alması gerekiyor.

“Uzman muhabirlik” diye arkadaşımızın bir değerlendirmesi vardı. Üniversitelerde alan alan, işte “polis adliye muhabirliği”, “yargı muhabirliği” veya “Meclis muhabirliği”, “eğitim muhabirliği”, “sağlık muhabirliği” gibi bir alanın konulmasını doğru bulmuyorum. Sonuç itibarıyla, iletişimden mezun olan genç arkadaşımız herhangi bir yayın kuruluşunda çalışmaya başladığı andan itibaren kendi yeteneğine göre kendi alanını çizmekle beraber, onun haber müdürleri, istihbarat şefleri, genel yayın yönetmenleri de onlara muhakkak yol çizecektir yeter ki kendisi bir alan üzerinde kendisini yetiştirmeye karar versin. Yalnız arkadaşımızın şu eleştirisine katılıyorum: Medyada çalışan arkadaş sayımız yetersiz olduğu için Türkiye’de, maalesef, bütün muhabir arkadaşlarımız Türkiye’yi ilgilendiren bütün konular hakkında bilgi sahibi olmak durumunda kalıyor. İşte, sadece sağlık muhabirini ilgilendiren bir alan da değil madde bağımlılığı, aslında polis adliyeyi de ilgilendiren bir konu. Sadece sağlık muhabirliği alanına da bu konuyu terk edersek yanlışmış olacağımızı düşünüyorum.

Ben şöyle bir yöntem geliştirmek istiyorum çünkü zaten biraz önceki sunumlarda benzer şeyler vardı: Bazı yerleri atlayacağım, sonuç itibarıyla bunlar sayın vekillerimizin elinde olacak, hem flaş bellek olarak hem dosya olarak istendiği takdirde burada bırakabilirim.

Kavram kargaşasına katılıyorum, medyada çok ciddi bir kavram kargaşası var. Bu konuda sorumluluğumuzun farkındayız ama biraz önce söylediğim gibi, eğer söz konusu yetkililer bu konuda uyarılırsa herkes sıkı bir takipten sonra kendisine çekidüzen verecektir. İşte kavram kargaşalarından örnek vermek gerekirse; “madde bağımlılığı”, “madde kullanımı”, “madde kullanımı ve bağımlılığı”, “uyuşturucu madde”, “uyuşturucu” gibi tanımlarla karşılaşmaktayız. Bazen ise maddenin açık adına

yer verilmekte; işte “esrar”, “eroın”, “kokain” ya da “bonzai” denilmekte. Alınan tedbirlerde ise yani bağımlılığa karşı alınan tedbirlerde ise “müdahale”, “mücadele”, hatta “savaş verilmesi” şeklinde kavramlara yer veriliyor. Kavram kargaşasına son verilmesi için bir öneri de şu olabilir: Evet, sağlık ya da polis adliye muhabirlerine bir eğitim verilebilir ama ben bir muhabir olarak, bir gazeteci olarak kimsenin sertifikasını almak istemem. Ben gazeteciyim, muhabirim, işimi yapacağım; beni bir kurum, kuruluş, sivil toplum örgütü akredite edemez, bu benim özgürlüğüme müdahaledir, bunu kabul etmem. Ancak kendi muhabirimi söz konusu, örnek veriyorum, bu Komisyonumuzun önerisiyle uyuşturucuyla mücadele altında kurulacak bir kuruluşun bir günlük muhabirlere vereceği eğitime sağlık muhabirimi, polis adliye muhabirimi gönderirim ve orada oluşturulan ortak dile, eğitime katkı sunmasını sağlarım, döndüğü zaman da beni brife etmesine olanak sağlarım. Ancak tekrar söylüyorum; gazetecilere sertifika vermek, verdirmek, muhabirleri eğitime tabi tutmak bir akıl tutulmasıdır; bunu kabul etmiyoruz. Artı şunu da söyleyeyim: Uluslararası Medya Enformasyon Derneğinin tamamıyla ücretsiz olan Ankara’da, İstanbul’da, Diyarbakır’da medya eğitim okulları var. Medya eğitim okullarına katılan iletişim öğrencilerinin elbette yetersiz olduğunu görüyoruz, elbette eksikliklerinin olduğunu görüyoruz fakat bu eksikliklerinin iletişim fakültesi ve kendi gazetelerinin dışındaki bir alanda doldurulmasının doğru olmadığını altını çizerek belirtmek istiyorum.

Gelmeden ufak tefek araştırmalar yaptık. Basın ve medya takip merkezlerinin geçmişini taradık. Özellikle geriye doğru son dört yılı incelediğimizde, bu alanla ilgili her yıl 30 bin haber yapıldığını görmekteyiz. Gerçekten çok yüksek bir haber sayısı 30 bin. Yapılan haberlerin yüzde 70’inde kullanıcıların “tuzağa düşmüş”, “batağa saplanmış”, “kurban”, “genç” veya “çocuk yaşta” gibi sıfatlarla nitelendirildiğine tanıklık ediyoruz. Uyuşturucu kullanan kişiler haberlerde genellikle “tehlikeli meczuplar” olarak resmediliyor. Bu ötekileştirmeden medya olarak kurtulmalıyız, bunu muhakkak suretle içselleştirmeliyiz. Haber içeriklerinde, sorunun, sadece belli bir alt kültürel gruba, parçalanmış ailelere, sokak çocuklarına özgü olduğu izlenimi veriliyor; bunu da kabul etmiyoruz, bunu da aşmak durumundayız. Onur kırıcı olmaktan, itibarsızlaştırmadan medya muhakkak suretle uzak durmalıdır.

Sizler de biliyorsunuz, maalesef, rating kaygısı çok kötü ve tehlikeli bir hâle geldi. Bu rating kaygısından dolayı madde bağımlılığı haberlerinde de çok yüksek abartılara rastlıyoruz, olayın olduğunun çok üzerinde dramatik görüntülerle donatılmasına tanıklık ediyoruz. Haberi izletmek ya da okutmak adına yapılan bu yanlıştan da vazgeçmek durumundayız.

Bunlar öz eleştirilerimiz. Biraz önce cevaplarım vardı, öz eleştirilerimizi de yapmak durumundayız.

Söz konusu haberlerin içeriğinde uyuşturucu kullanan bireylerin ailelerinin utanç içinde ve mağdur olarak resmedildiğine de tanıklık ediyoruz. Uyuşturucu kullananların arkadaş çevreleri de maalesef tehlikeli ve kötü gösteriliyor. Bu, son süreçte artık dizilerde, sinema senaryolarında da sıklıkla işlenmeye başladı. Bu dışlanma uyuşturucu kullananları toplumdan uzaklaştırıyor, yalnızlaştırıyor, gerekli desteği görmelerini de engelliyor, hatta tedavi yollarını tıkıyor çünkü kendisini ötekileştirilmiş, yalnızlaştırılmış bir varlık olarak görüyor.

Bakın, burada önemli bir örnek vermek istiyorum, gelmeden önce de teyit ettim ve Anadolu Ajansının yetkilileriyle görüştüm. Anadolu Ajansımız intihar haberlerini yaklaşık üç yıldır abonelerine servis etmiyor. Bakın, bu çok önemli artı bir gelişme. Abonelerine servis etmemesinden dolayı medyada intihar haberlerinin sayısının yüzde 60 oranında düştüğüne tanıklık ediyoruz. Şimdi, Anadolu Ajansımızın aldığı bu sorumluluktan sonra yapılan araştırmalarda intihar olaylarının azaldığını da görüyoruz. Bunu Basın Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından da onaylattım. Bu, değerli bir bilgi. İntihar haberlerinin Anadolu Ajansımız tarafından abonelerine servis edilmemesi ve medyamızın bu konuda duyarlılık geliştirerek bu haberlere büyük oranda yer vermemesinden sonra, hepimizin

de gördüğü gibi, intihar olayları azalmıştır. Bunu, aynı şekilde madde bağımlılığı konusunda da bir kısıtlama, yasaklama getirmeksizin ama uyuşturucu kullananları özendirici, teşvik edici, ötekileştirici alandan uzaklaştırabilmenin yollarını özellikle ajanslarımızla birlikte istişare edip bu haberlere devlet tarafından değil, kendi içimizde sansür koymayı başarabildiğimiz takdirde bu konunun da aşılabileceğini düşünüyorum.

Bir de güzel bir gelişmeden bilgi vermek istiyorum: Ben, 2-3 Kasım 2017 tarihinde, Nevşehir Valiliği öncülüğünde, Emniyet Müdürlüğü ve Ahiler Kalkınma Ajansı koordinatörlüğünde “Uyuşturucu ile Mücadelede Medyanın Rolü” konulu bir sempozyuma katıldım. 81 ilden Emniyet yetkililerimiz o sempozyumdaydı. Gerçekten hem medyadan hem kamuoyundan hem bu alanın uzman akademisyenleri tarafından düzenlenen bir sempozyumdu. Sempozyum da iki gün sürdü, iki boyunca 4 oturum yapıldı ve sürekli olarak, aynı masa içerisinde hem gazeteci hem kolluk kuvvetlerinin başındaki arkadaşlarımız hem devleti temsil eden hem de sahada akademisyen olarak görev yapanların istişaresine olanak tanındı. Ben, örneğin karşımda devletin yetkilisini gördüğüm zaman isyanımı dile getirdim. “Tamam, siz medyayı eleştiriyorsunuz ama bir muhabirimiz size geldiği zaman doğru bilgiye ulaşmak için yarım gün uğraşılıyor ve müthiş bir zaman ve enerji kaybına neden oluyorsunuz. Bu uzun süreli devam eden bir alışkanlık hâline geldiği için de muhabir kendi yöntemleriyle söz konusu haberi yazıp geçiyor, sizi beklemiyor. Siz çok hızlı bir şekilde bilgi ağlarını açık tutsanız, medyayı bu konuda bilgilendirseniz, medyanın sorularına çok hızlı cevap verseniz bugün tepki gösterdiğiniz haberleri yarın alkışlamak zorunda kalırsınız. Bence sorun sizden kaynaklanıyor.” dediğim anda aldığım cevaplar gerçekten çok değerli ve çok önemliydi. Valiliklerimiz tarafından yapılan bu sempozyumların 81 ile yayılması lazım. Bir kere, insanlar kendi kendine sorguluyor yani nedir? Emniyette çalışan, narkotik şubede çalışan arkadaşımız da kendini sorguluyor, bir gazeteci olarak ben de sorguluyorum ve resmen eğitim oluyor. Örneğin 7 bölgede Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğümüzün bu alanda bir çalışması vardı. Çalışmanın sonucunu bilmiyorum. Sadece 7 ile sınırlı tuttular. Bunun geliştirilmesi lazım.

Çok hızlı, önerilere geçmek istiyorum. Biraz önceki arkadaşlarımızdan biraz daha farklı önerilerle geldim. Çünkü, dediğim gibi, sadece biz medya olarak hatalarımızı söylemeyeceğiz, biz haberi yaparken karşılaştığımız sorunları da vurgulayacağız.

Medya kuruluşlarına kolluk birimleri tarafından verilen uyuşturucu maddeyle ilgili olaylara ait basın açıklamalarına medya tarafından fazla müdahale edilmeden, mümkünse aynı metin kullanılarak olayın haberleştirilmesi gerekmektedir. Evet, sizin tarafınızdan bana bir metin veriliyorsa ben bu metni oynamadan, dokunmadan ve daha çarpıcı hâle gelmeden, düz bir şekilde kamuoyuna ulaştırmak zorundayım. Medyada yer alan haber metinlerinde kaynağın kolluk birimleri olması nedeniyle, kolluk birimlerince hazırlanan basın açıklaması metinlerinde en az medya kadar dikkat olunmalı. Tamam, ben dikkatli olacağım, kamuoyunu doğru bilgilendireceğim ama bana kolluk kuvvetleri tarafından verilen basın metninden de kamuoyunun hiçbir sorusuna tekrar soru işaretiyle gidilmemesi gerekiyor, açık basın açıklamaları olması gerekiyor, kamuoyunu da rencide etmemesi gerekiyor. Topluma doğru verilmesi gereken mesajı kolluk kuvvetlerinin bana iletmesi gerekiyor açıkçası.

Medya ve kolluk arasında iş birliğinin artırılması ve özellikle uyuşturucuyla ilgili haberlerde hazırlanan içeriklerle ilgili istişare ortamı sağlanmalıdır. Burada Emniyet Genel Müdürlüğümüzün son üç sene içerisinde bu konuda hassas davrandığının altını çizmek istiyorum. Medyanın, kolluk kuvvetlerinin sadece sokak satıcılarıyla ilgili yapmış olduğu yakalamaları veya operasyonları haberleştirme ya da topluma sunmasının yanı sıra uyuşturucuyla mücadeleye katkı sağlayacak programlar ve sosyal sorumluluk projesi içerisinde bulunması gerektiğini düşünüyorum.

Uyuşturucu madde, ticaret veya kullanımıyla ilgili olarak kulaktan dolma mevzuat bilgilerinin kullanılmaması, konuyla ilgili gerekirse hukukçulardan bilgi alınması, toplumda yanlış bir olgu oluşturulmamasının sağlanması gerekiyor. Maalesef, gazetelerde ya da ajanslarda bu olmuyor ama internet medyasında masabaşı bazı sivil toplum örgütlerimizin -ben onlara “sözde sivil toplum örgütlerimiz” diyorum- sadece kamuoyunda gündeme gelmek için yalan yanlış hazırlanmış raporlarından söz ediyorum aslında, onların istatistik rakamlarından bahsediyorum. Bu istatistik rakamlarının yayılmasını nasıl engelleriz, onu bilmiyorum açıkçası. Çünkü sonuç itibarıyla, sivil toplum örgütü bir açıklama yapıyor. Bakıyorsunuz, uyuşturucu alanında çalışıyor, internet sitesi var, güçlü bir profil gibi gözüküyor. Medya kuruluşu da yeni, internet sitesi yeni, çok da profesyonel editörler çalıştırmıyor ve bu verdiği rakamlar gerçekten çok dikkat çekici. “Kamuoyu oluşturmalıyız. Çok da “tık” alırız.” şeklinde değerlendirilip maalesef, insanların sunumuna verilebiliyor. Buradaki denetim mekanizmasını nasıl işletiriz; daha çok, devleti ilgilendiren bir konu.

Biraz önce de söyledim. Özellikle, örneğin uyuşturucu kullanma yaşının 10-11 yaşlarına düştüğü şeklinde herhangi bir bilimsel araştırmaya dayanmayan bilginin izleyici veya dinleyicilere verilerek toplum üzerinde korkuya neden olunmaması gerekmektedir. Çok sık işleniyor yani ben ayda bir tane “10-11 yaşına düştü.” şeklinde ya bir makale ya da bir gazete haberi görebiliyorum. İstatistik rakamlarına gerçekten dikkat etmeliyiz, bundan vazgeçmeliyiz. Çünkü bu tür söylemler, ilgili yaş grubu için uyuşturucu kullanabileceği yaşa geldiği şeklinde bir özendirilmeye yol açabilir. Bundan uzak durmalıyız. Ben medya olarak söylüyorum, kendimize söylüyorum.

Uyuşturucuyla mücadele konulu program veya haberlerde konuşmacı olan konukların doğru seçilmesi, kişilerin bu alandaki bilgi ve tecrübelerine göre uzman kişiler olmasına dikkat edilerek topluma yanlış bilgi verilmesi engellenmelidir. Bu sürekli söylenen bir şey.

Medya olarak kullanacağımız ifadelerde bağımlıları öncelikle ötekileştirmemeli, nitelikleme ve tasvirlerle çok dikkat etmeliyiz. Bağımlıları tehlikeli ve mağdur göstermemeli, onları destek almalarından uzaklaştırmamalıyız.

Yine, biraz önce söylemiştim ama tekrar bunu özellikle söylemek istiyorum: Onları incitmemeliyiz, onları kırarak haberlerden uzak durmalıyız. Haber kurgusunda abartılardan kaçınmalı, onları ratinge kurban etmemeliyiz. Belki de en önemli, dikkat etmemiz gereken, buranın spot cümlesi de bu: Biz zaten mağdur olan hayatları ratinge kurban edersek onların bataklığa saplanmasına neden oluruz.

Yine, bağımlıları, ailelerini ve kamuoyunu aydınlatacak haberlerin sayısını artırmalıyız. Bu da bir çözüm.

Haber görsellerinde bağımlıların ve çevrelerinin fotoğraflarını ve açık kimliklerini izinsiz ifşa etmemeliyiz. Bunun çok ciddi bir sorun olduğunu düşünüyorum. Biz uyuşturucu kullanan bir gencimizin, kardeşimizin fotoğrafını, ailesinin fotoğrafını, söylediklerini muhakkak suretle buzlayarak vermek zorundayız, kendi fotoğraflarını vermemeliyiz. Olaya sadece haber gözüyle de bakmamalıyız. Abartılı görsellerden, biraz önce de söylediğim gibi, uzak durmalıyız.

Bir de bağımlıları edilgen, boyun eğen ya da çaresiz konumda göstermekten de vazgeçmeliyiz. Bu şekilde de haberler çok sık karşımıza çıkıyor.

Uyuşturucunun kullanım şekli ise asla haber yapılmamalı, ayrıntılara yer verilmemelidir. Risk grupları için merak uyandırıcı ve teşvik edici haberler servis edilmemelidir. Uyuşturucunun birey üzerindeki geçici etkilerine yer vermek, risk gruplarını uyuşturucu kullanımına yönlendirebilir. Uyuşturucu kullanımının birey üzerinde yarattığı sahte ve geçici iyi hissetme duygusunu vurgulamaktan da derhâl vazgeçmeliyiz.

Uyuşturucuyla ilgili haberlerde asıl amacın gençlerimizin uyuşturucudan uzak durmaları gerektiği şeklinde önleyici mesajlar verilmesi gerekiyor. Bunu maalesef yapmıyoruz.

“Uyuşturucu tutkusu”, “keyif verici madde”, “altın vuruş” gibi tanımlamalar ile uyuşturucu kullanımını özendiren tasvirlerden kaçınmalıyız. Aynı şekilde, özellikle sentetik uyuşturucuya ulaşımın ucuz veya kolay olduğunu ifade eden haberlerden derhâl vazgeçmeliyiz.

Medya, kaçakçılık, satıcılık ve üreticilik yöntemlerini ilgi çekici şekilde işlememeli, bu yolla yüksek kazanç elde edildiğini kamuoyuna göstermemelidir. Bu da ciddi bir sorun. Bunun çok işlendiğini, çok gündeme getirildiğini de düşünmüyorum. Artık bazı gençlerimiz maalesef, bunu bir iş, bir kazanç yolu olarak görmeye başladı. Bununla ilgili birkaç tane örnek haber çok kısa göstereceğim.

Birçok alanda başarı hikâyesine yer veriyor medyamız ama uyuşturucuyla mücadelede başarı hikâyelerimize yer verilmiyor. Bu konuda da özellikle çalışmalar yapılmalı. Yeşilay gibi sivil toplum örgütlerimiz eğer bu başarı hikâyelerini medyaya çok hızlı ulaştırırsa, görsellerini sunarsa -belki medya çok ağır gündemin altında eziliyor- sivil toplum örgütlerimiz burada sorumluluk alırsa başarı hikâyeleri medyamızda yer alacaktır. Bir gazeteci olarak benim önüme geldiği takdirde ben bu başarı hikâyesine “Ya, bu neymiş? Girmeyelim.” demem, diyecek gazeteci de tanımıyorum, altını çizerek vurguluyorum.

Bir de maalesef, ünlü isimlerimiz var. Tek tek isimlerini deşifre etmek bize yakışmaz ama ünlü isimlerin karışmış oldukları uyuşturucu olaylarıyla ilgili verilen haberlerde, özellikle topluma rol model konumunda bulunan bu kişileri aklamak ya da yargı kararı verilmeden bu kişileri karalamak yerine olayın neticelenmesini beklemek durumundayız. Biz maalesef, onu alıyoruz, ya aklıyoruz; hemen bir kutuplaşma, kamplaşma başlıyor veya alıyoruz onu, direkt suçlu, “Çok büyük bir suç işlemiş.” şeklinde, yargı kararı önümüze gelmeden topluma sunuyoruz. Bundan vazgeçmek zorundayız. Yargı kararı da netleştikten sonra onu kahramanlaştıran ya da çok ajite eden duygusal konuşmaları yerine pişmanlık ifadelerine yer vermek zorundayız, onu kahraman havasında tanıtmamalıyız.

Maalesef, hep beraber tanıklık ettik. Ben bile etkilendim, ben bile üzüldüm. Bir ses sanatçısının cezaevinden çıkış anında yaklaşık 40 kamera. Yani gerçekten haber değeri var mıydı? Evet, haber değeri vardı ama canlı yayın haber değeri de yoktu. Yani muhakkak surette kontrollü bir haber yapılması gerekiyordu, ne söyleyeceğine bakılması gerekiyordu, orada kendisi karşılanırken çevredeki toplumun tepkilerinin süzgeçten geçirilmesi gerekiyordu ama maalesef, canlı yayınlar birbiriyle yarışarak yine rating kaygısından dolayı âdeta kendisi kahramanlaştırıldı. Ben buraya gelmeden önce kızımın sohbet ederken “Baba, o habere değinme. Ben de üzülüyorum o ses sanatçısının durumuna.” diyecek kadar olayı içselleştirdiğini gördüm.

Yine, kolluk kuvvetleri uyuşturucuyla mücadele faaliyetlerini ve istatistikî bilgileri medyaya paylaşmalıdır. Bakın, bunun altını çiziyorum, sürekli medya, medya, medya; medyanın kötü haberlerinden vurgu yapılıyor. Fakat kolluk kuvvetlerinin hepsi için geçerli değil bu. Kolluk kuvvetleri de burada sorumluluk alıp medyayı beslerse, istatistikî bilgileri medyaya paylaşırsa medyanın talep etmiş olduğu bilgileri geciktirmeden verirse bu konuda da bayağı bir mesafe katedebileceğimizi düşünüyorum.

Kamu spotlarını biraz önceki arkadaşlarımız da söyledi. Evet, uyuşturucuyla mücadelede kısa temalı hazırlanmış kamu spotları olmalı. Fakat bu kamu spotlarının geç saatlerde değil, gün içerisinde belli zaman dilimlerinde yayınlanması sağlanmalıdır.

Sosyal medya üzerindeki denetimler elbette artırılmalıdır. İnternet kullanıcılarının uyuşturucu maddelere kolay erişiminin önlenmesi adına birtakım düzenlemeler yapılmalıdır. Sizlerin bilmesi için söylüyorum, elbette ki takip ediyorsunuzdur, biraz önce yapılan sunumda bazı oyunların önüne, işte bazı

internet sitelerine, haber sitelerine zorunlu olarak kamu spotu işte ya da uyuşturucudan gençlerimizi uzak tutmaya yönelik çalışmalar yapılabileceğini söylediler. Böyle bir zorunluluk yok, böyle bir yasa yok, böyle bir şey de çıkartılamaz. Bu doğru değil yani diyelim ben bir haber sitesinin ya da bir oyun sitesinin sahibiyim, devlet bana “Bunu koymak, yayınlamak zorundasın.” dediği zaman bir baskı olarak kabul eder ve bunu yayınlamam. Bunun farklı metotlarını bulup, kimsenin özgürlük alanına müdahale etmeden nasıl yayınlatabilirizin formüllerinin bulunması gerektiğini düşünüyorum.

Çok kısa birkaç haber göstermek istiyorum: Bakın, bu haberde İstanbul’un Kilyos bölgesinde geçen yıl açılan bir gece kulübünün Gezi Parkı gençliği için –ben haberin içeriğinden okuyorum, kendim yorum katmıyorum, onu öncelikle belirtiyim- kurtarılmış bölge olduğu iddia ediliyor. Aynı gece kulübünün Danimarka’nın Kopenhag şehrinde bulunan bir bölgeyle karşılaştırılan haberde bölgeyi tanımlamasında uyuşturucu ve rock cennetine dönüşmüş bir hippi kasabası olarak anlatılıyor. Bu tamamiyle teşvik yani bir kentten bir şehirden bahsedeceksiniz, bu şehrin işte uyuşturucu cenneti, rock cenneti olduğunu vurgulayacaksınız.

MEHMET EMİN ADIYAMAN (İğdır) – Hangi gazete bu?

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ
– Hürriyet.

Bu birkaç defa yayınlandı, bir uyarı aldığını da düşünmüyorum.

Ben kesinlikle ideolojik olarak bakmadım, yaptığımız araştırmalarda, göreceksiniz her kesimden gazeteler var. Altını çizerek vurgulamak istiyorum çünkü hepimizin yaptığı hatalar bunlar, editör hataları. Biraz önceki arkadaşlarımızın sözüne katılıyorum.

“İstanbul’da 15 milyon dolarlık uyuşturucu operasyonu...” Biliyorsunuz bu haberler sürekli yapılıyor, sürekli rakam veriyoruz. İşte hemen altına bakıyoruz, bir başka gazetemizde “Milyon dolarlık uyuşturucu ele geçirildi.” Biraz önce vurguladım, biz bunu yüksek kazanç vurgusu yaparak haberleştirdiğimiz süre içerisinde, maalesef, bunu iş alanı olarak gören gençlerimiz üremeye başlayacaktır, buna dikkat etmemiz gerekiyor.

İşte “keyif verici madde” ibaresi burada da yer alıyor. “Başkente çok sayıda keyif verici madde ele geçirildi.” Özendiren bir tasvir olarak görüyoruz bu tür haberleri. “Taceze uğradı, uyuşturucu bağımlısı oldu, şimdiye tanınan bir milyoner.” Haberin devamını getirmedim, tamamiyle bir özendirme söz konusu.

Her zaman gördüğümüz gibi, “Gençler uyuşturucu batağında.” Ötekileştirme var bu tür haberlerde.

İşte “Yol gösterme” dediğimiz, bir başka yayın kuruluşunda “Uyuşturucuyu Facebook’tan buldum.” diyen çocuğun ifadelerine olduğu gibi yer veriliyor. Sosyal medya ağları üzerinden uyuşturucuya nasıl ulaştığını anlatıyor ve bu birçok insan da birçok çocuk da ulaşmak istiyorsa o genci izleyerek devam edebilir herhâlde.

Yine, BBC Türkçe’de “Gürcistan’da esrar kullanmak artık suç değil.” şeklinde bir haber yayınlanmıştı. Bu, başka internet siteleri ve gazetelerde de yer alan bir haber. Çok ciddi bir teşvik. Yine, aynı haber Uruguay’da söz konusu, uyuşturucu maddesinin satışının ve yetiştirilmesinin serbest olduğunu duyuran bir haber.

Yüksek kazanç vurgusunu devam ettiren bir başka haber de mevcut.

Yani biraz önce de söylemiştik, uyuşturucuyu nasıl kullandığına yönelik CNN’den geçen bir haber. Bunları Komisyonumuz çok ciddi inceleyecektir.

Örneğin, ATV’de... İşte zombi hapını biliyorsunuz. Onunla ilgili ben bir araştırma yaptım, onu sizinle paylaşmak istiyorum, sunumumda da yok. Şimdi, hep beraber tanıklık ettik, “zombi hapı” denilen söz konusu maddeyi kullananların işte bir anda zombiye dönüşmesi, işte çok ilginç görüntüler, canavarlaşması, televizyonlarda bunun yayın olarak sunulması. Bu haberin kaynağı CIA ve FBI. O videolar ne biliyor musunuz? İç eğitim. Üzülerek söylüyorum, CIA ve FBI’nın iç eğitimlerini biz Türkiye’de aldık, haber olarak kamuoyuna sunduk ve yaygınlaştırdık. Çok üzücü bir şey yani Amerika Birleşik Devletleri’nde istihbarat örgütlerinin kendi içlerinde, kendilerini bilgilendirmek, kendi kolluk kuvvetlerini deneyime kavuşturmak için söz konusu yapılan video görselleri her nasıl Türkiye’ye sızdıysa Türkiye’de bunlar haber olarak verildi. Zaten izlediğinizde görmüşsünüzdür, çok enteresan görüntülerdi ve o görüntüleri bir gazetecinin, bir kameramanın çekme şansı da yoktu yani ben herhâlde otobüse kafa atan bir adamın kafa atacağını düşünerek peşinde gezemem –görüntüleri hatırlayın- ya da otobüsün içerisinde ansızın boğazlayan bir insanı yakalama şansım yoktur bir muhabir olarak. Yani biz burada çok ciddi bir hata yaptık, o zombi haberlerinin normal şartlarda haber değeri var mıydı? Evet, rating açısından haber değeri vardı ama dediğim gibi, oyuna geldiğimizi düşünüyorum. Aynı haberlerin işte Akşam Gazetesi’nde de yansması var, yine görüntülerle.

Bu tür haberler tabii, maalesef devam ediyor. Yine, “altın vuruş” biraz önce sunumumda anlatmıştım, bir ajansımızda geçen haber maalesef. Yani sonuç itibarıyla bir ajansımızdan geçen haber yaklaşık 1.000-1.500 haber sitesine, 200’ün üzerinde de basılı ve görsel medyaya ulaşıyor. Onlar haber değeri gördüğü takdirde, “İki kardeş altın vuruş yaparak öldüler.” gibi haberler milyonlarca insanımıza ajanslarımız üzerinden ulaşmış oluyor.

Ben sonuç itibarıyla, Sayın Başkanım, bazı şeyleri kaçırdınız ama genel olarak şunu söyleyerek kapatmak istiyorum: Evet, medya sorumluluk almalı, evet biz kendimizi eleştiriyoruz. Fakat altını çizerek söylüyorum: Sonuç itibarıyla medya da hata yapar ve yapmaya devam ediyoruz. Ancak medyanın hata yapmasını engelleyici yöntem bellidir, iletişim dilidir. Eğer yetkililerimiz istihbarat şefleri, haber müdürleri ve genel yayın yönetmenleriyle sıklıkla toplantılar gerçekleştirse medya kılavuzları ya da onlara sunulacak belgeler değil dilleriyle yapılacak uyarılar muhakkak suretle dikkate alınacaktır, kendilerini denetleyici bir mekanizmaya ihtiyaç olduğunu düşünmüyorum. Çünkü sonuç itibarıyla uyuşturucu, hepimizin duyarlı olması gereken... Herkesin çocuğu var, bu alanda medya kendisine muhakkak surette çekidüzen verecektir ama medyayı beslersek. Yani sürekli olarak “Medya buna neden oluyor...” Evet, medya neden oluyor ama biz ne yapıyoruz? Medyanın düzelmesi için biz ne yapıyoruz? Gidiyor konuşuyor muyuz? Bunların da gözden geçirilmesini istiyorum.

Burada olduğum için ve sizlere sunum yaptığım için kendimi çok değerli hissettim. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Uluslararası Medya Enformasyon Derneği Başkanı Sayın Aslan Değirmenci’ye uyuşturucuyla mücadelede medyanın rolü konulu sunumlarından dolayı biz de teşekkür ediyoruz. Milletvekili arkadaşlarımızdan sorusu olan varsa onları alacağız.

Sayın Şükrü Nazlı, buyurun.

MUSTAFA ŞÜKRÜ NAZLI (Kütahya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Gerek özleştirileriyle gerek önerileriyle hakikaten, Aslan Bey sağ olsun güzel bir sunum yaptı. Burada bize yönelik eleştiriler de vardı ama ben eleştiriye de haklı buldum tabii. Gerçekten böyle bir şey yapmıyorsak son derece doğru. Ortak dil kullanımı, bir de siyasilerimizin basın-yayın, işte haber müdürleri, istihbarat şefleri veya genel yayın yönetmenleriyle bazı toplantılar yapsalardı bu konularda daha güzel çözümler bulunabilirdi, bu yapılmadı.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ

– Bunun örnekleri var yani yapılmış toplantılarla, efendim, kapalı toplantılar sonrasında alınan olumlu sonuçlar var. Onun için altını çizerek vurguluyorum onu.

MUSTAFA ŞÜKRÜ NAZLI (Kütahya) – “Uyuşturucu ile Mücadele Kurulunun da gazetecilere yönelik sunumları çok faydalı olacaktır.” diye bir öneride bulundu, bu da doğru. Komisyonun rapora yazması gereken hususlardan biri, bence önemli bir şey söyledi.

Rating kaygısının basını hataya sevk ettiği söyledi, bu bir itiraf yani basında olan birisinin bunu söylemesi de önemli bir öz eleştiri bence de. “Bu medya mensuplarına sertifika verilmesini doğru bulmuyorum.” dedi. “Sağlık Bakanlığı sağlıklı ilgili gazetecilere birtakım sertifikalar falan veriyor, bu doğru değil. Bunlar yapılacaksa...”

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ

– Efendim, sertifika programlarımız var, dernek olarak 3 ilde ücretsiz eğitimlerimiz var. Sertifika programlarını biz sadece eğitim olarak veriyoruz ve gençlerimizin istihdamına yönelik çalışma yapıyoruz ama beni bir kurum akredite edemez, o zaman ben bu meslekten istifa etmeliyim, doğru değil. Beni hiçbir kurum akredite edemez. Ben iletişimden mezunum ya da iletişimden mezun değilim, reflekslerim çok iyi, haber müdürüyüm, genel yayın yönetmenim, istihbarat şefim bana değer vermiş, işe başlamışım, gazetecilik mesleğinde istihdam edildikten sonra, doğru haber yapmaya odaklandıktan sonra işimi en iyi şekilde yapmaktan sorumluyum ben. Bir başka kurumun bana sağlık alanında eğitim vermesini, eğitim alanında eğitim vermesini kabul etmiyorum, doğru bulmuyorum. Ama nedir; bilgilendirme, Sağlık Bakanlığımız veya herhangi bir kuruluşumuz tarafından, uyuşturucu konusunda haber yapan arkadaşlardan birisi görevlendirilir, “Bugün tam gün eğitim var, biz kendisiyle hem istişare edeceğiz hem kendisinden bazı taleplerimiz olacak.” denildiği takdirde muhabiri gönderirim, sabahdan akşama kadar o iç eğitime katılmasına olanak sağlarım ama orada kendisine “Şuna uymazsan şöyle olur...” Öyle bir şey yok. Bu mekanizma yanlış bir mekanizma. Bu teklif doğru bir teklif değil ama kurumlarımız ile medya kuruluşlarının ortak istişareyi geliştirip stratejik ortaklıklarla beraber yapacakları eğitim programlarına evet. Bunun adına lütfen “sertifika programı” demeyelim, yanlış anlaşılır, medyada da olumsuz etkisi olur.

MUSTAFA ŞÜKRÜ NAZLI (Kütahya) – Bizim Komisyonumuzun da herhâlde en önemli başlıklarından biri medyayla olan ilişkiler olmalı. Burada anlatılanlar ve olayın boyutunun etkileri düşünüldüğünde medyanın hayatımızda çok büyük bir etkisi var, hepimizin üzerinde malum, milyonlarca kişinin televizyon izlemesi, internet, sürekli teknolojiyi kullanıyor olmamız. Yani biz uyuşturucuyla mücadele ederken öncelikle medyayla doğru ve güzel bir ilişki kurmalı ve onlarla beraber bu mücadeleyi yürütmeliyiz. Yani buradan bu çıkıyor, çok önemli çünkü hakikaten. Yani burada hem uyuşturucuya...

Az önceki zombi örneği gerçekten çok üzücü yani çok talihsiz bir haber olmuş, ben görünce çok üzüldüm, keşke böyle bir haber yapmasaydık.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ

– Bütün medyamızda yer aldı maalesef.

MUSTAFA ŞÜKRÜ NAZLI (Kütahya) – Burada evet, medyanın bir hatası, belki de farkına varmadan rating kaygısıyla yaptılar ama yani hakikaten, etkileri de çok farklı olabilir dolayısıyla bizim kolluk kuvvetlerimizin, siyasetimizin, bakanlıklarımızın, kurumlarımızın medyayla sürekli ilişki hâlinde, birlikte bir mücadele çalışması yapması gerektiği gerçeği ortaya çıkıyor, sizin anlattıklarınızdan benim anladığım o.

Teşekkür ederim sağladığınız katkılar için.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ

– Ben teşekkür ederim Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Sayın Tunç...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Güzel bir sunumdu, teşekkür ediyorum öncelikle.

Çok kısa, iki noktada... Yani bu sertifikasyon ya da uzmanlaşma konusunda sizin görüşleriniz ya da diğer arkadaşların görüşleri... Ama biz de hekim olarak mezun oluruz, sonradan uzman olunur. Bu konuda belirli alanlarda ismi yoktur belki ama hep haber yapmıştır, yirmi yıldır haber yapmıştır, haber konusunda uzmandır zaten. Bir bakanlık ya da bir kurum tarafından olmayabilir ama sizin birlikte olduğunuz bir örgüt tarafından bunlar pekâlâ yapılabilir yani orada bununla ilgili bir çalışma yapılabilir.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ –

Efendim, ilerleyen günlerde şöyle bir şey olur Sayın Vekilim...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Ben bir şey daha söylemek istiyorum: Hiçbir güç milletin üzerinde değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi yani biz burada şu anda milleti temsil ediyoruz, bir vekâlet var üzerimizde ve bu ülkenin iyi olması, güzel olması, insanların rahat yaşaması ve ülkemizin gelişmesi için mücadele ediyoruz ve bu araştırma Komisyonunu da onun için yapıyoruz. Bu işi, mesleğini onuruyla, hakkıyla yapanlar varken -benim biraz önceki diğer arkadaşlara sorumda var- ve sadece para kazanmaya odaklı, sadece kendini düşünen -çünkü her meslek grubunda var bu- bu tür kişileri eğer ki belirli kanuni çerçevede yanlış yapanı cezalandıracak bir şey koyamadığımız takdirde onları nasıl ayıklayacaksınız? O nedenle, eğer burada ülkemizi tehdit eden terör, uyuşturucu, böyle toplumu, tamamıyla herkesi kapsayan konularda gerektiğinde kısıtlamalar getirilebilir, getiriliyor çünkü bu. O nedenle de oradaki görüşünüze katılmışım.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ

– Ben kısıtlama getirilemeyeceği, ceza verilmeyeceği gibi bir kelime kullanmadım, tamamen yanlış anlaşılma var Sayın Vekilim. Bu konuda Adalet Bakanlığı, Basın Yayın ve Enformasyonla birlikte yaptığımız sayısız çalışmamız var, sizin söylediğinizin bir tık üzerinde açıklamalarımız var. Terörün meşrulaştırılmasına...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Neyse, ben orada mesela, oyunlarla ilgili belirli şeylerde kamu spotlarının kullanılmasıyla ilgili söylediğiniz ifadelerle ilgili söyledim bunu.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ

– Daha internet yaşamız yok.

ALİM TUNÇ (Uşak) – İşte, onu çıkarmayla ilgili, bu araştırmanın sonucunda belki onu sağlayacağız ve sonuç itibarıyla oraya müeyyide konulduğu takdirde herkes de uymak zorunda toplumun lehine olduğu için. Onun için herhangi bir kurum, herhangi bir şey “Ben bunu yapmıyorum.” diyemez.

Teşekkür ediyorum.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ –

O zaman, basın özgürlüğünü tekrar konuşmamız gerekiyor Sayın Vekilim. Ben sizin gibi düşünüyorum terör konusunda, ceza konusunda, kısıtlama konusunda ama oyun sitelerini ve internet haber sitelerini henüz kontrol altına alamamışken bir mekanizma...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Eğer oyun sitelerinin oraya bizim söylediğimiz şekilde toplum yararına bir şeyi zorunlu tutmayla ilgili özgürlüğü kısıtlıyorsak, diğer tarafta da oyunu özendirecek, kumarı özendirecek ya da pornoyu özendirecek şeyler koyması da doğru değil.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ – Tamamıyla ona sansür uygulanmasını ve filtreden geçirilmesini uygun görüyorum zaten ama biz gönüllülük esasının dışına çıkarak -oyun siteleri için söylemiyorum bunu, genellikle haber siteleri için söylüyorum- medyamıza bu yönde bir çalışma yaptırmayı zorunlu kılsak yanlış ama şu doğru: Söz konusu haber sitesinin başka bir konuda bir hatası var, onu cezalandıracak mıyız, cezalandırıp onu yayınlatmaktır efendim. Çok iyi bir metottur bu, Avrupa’da da gelişmiş ülkelerde de yapılır.

BAŞKAN – İlhan Bey, buyurun.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Sorun zaten orada “toplum yararı”na kim, nasıl karar verecek? Ona dair bir açık çek, ucu açık bir yetki verdiğinizde bunun neye dönüşebileceğini Türkiye pratiğinde değişik dönemlerde herkes gördü. Onun için o medyanın kendi gönüllü ve kendi iç denetimini bir akreditasyon, bununla ilgili merkezî bir belirleme, sertifika -Türkiye pratiğinde gördük- kötüye kullanılacaktır, çok açık diye düşünüyorum.

Benim sorum yok.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ – Ben tamamen katılıyorum Sayın Vekilim.

Ben buradaki yöntemi söylüyorum: Eğer biz genel yayın yönetmenleri, haber müdürleri -tekrar altını çizerek söylüyorum- istihbarat şefleriyle iletişim dilimizi geliştirebilirsek... Ayrıca bu, Meclisimizin görevi değil ama Meclisimiz şu anda böyle, çok önemli bir misyon yüklenmiş, bu misyonun devamında eğer ki son toplantıyı biz onlarla yapabilirsek, gerekirse kapalı bir şekilde ve Sayın Başkanımızın uygun gördüğü bir ortamda genel yayın yönetmenlerimizle, istihbarat şeflerimizle, haber müdürlerimizle bundan sonra uyuşturucu konusunda çok daha dikkatli haberler yapılacaktır. İnanın hiç şüphem yok çünkü terör konusunda biz bunu başardık.

BAŞKAN – İstanbul’a haber kanallarının genel müdürlerini davet edebiliriz, büyük haber müdürlerini; orada belki bu konuyu tekrar konuşur, ona göre alınması gereken tedbirleri de masaya yatırmış oluruz.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ – Çok da güzel olur efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ULUSLARARASI MEDYA ENFORMASYON DERNEĞİ BAŞKANI ASLAN DEĞİRMENCİ – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Başka sorusu olan yoksa arkadaşlarımızdan bugünkü Birinci Oturuma ara veriyorum öğleden sonra devam etmek üzere.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati:13.09

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.35

BAŞKAN: Yılmaz TEZCAN (Mersin)

BAŞKAN VEKİLİ: Kerem Ali SÜREKLİ (İzmir)

SÖZCÜ: Gökçen ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya)

KÂTİP: Lütfiye İlkse CERİTOĞLU KURT (Çorum)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, değerli basın mensupları, Sayın Genel Müdürüm, kıymetli bürokratlar; öğleden sonraki İkinci Oturumumuzu açıyoruz.

Bugünkü dinlememizde öğleden önce Gazi Üniversitesinden bir öğretim üyemizi, Anadolu Ajansından kıdemli sağlık muhabirimizi ve Uluslararası Medya Enformasyon Derneği Başkanını dinlemiş, uyuşturucuyla mücadelede medyanın rolü konularını konuşmuştuk. Öğleden sonraki oturumumuzda da Türkiye İş Kurumu Genel Müdürümüz Sayın Cafer Uzunkaya, Aktif İşgücü Hizmetleri Daire Başkanı Sayın Volkan Öz, istihdam uzmanı Sayın Savaş Mercan'ı dinleyeceğiz.

Sayın Genel Müdürüm Cafer Hocam, hoş geldiniz, şeref verdiniz.

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Gerçekten önemli bir konu.

Biz 10 Mart itibarıyla toplam üç ayı bulan dinlemelerimizi gerçekleştirdik, bu 11'nci toplantımız. Bu süre içerisinde özellikle madde bağımlılığı ve yeni bağımlılık türleri olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulmuş olan araştırma Komisyonumuzun çalışmalarını bugüne kadar devam etti çeşitli akademisyenleri, bilim adamlarını, bilim insanlarını, bakanlıklarımızdan çok değerli bürokratlarımızı, STK'lerimizi ve "ex-user" dediğimiz daha önce kullanmış, bırakmış, temiz olmuş, gerçekten bu işin sıkıntısını çekmiş vatandaşlarımızı dinledik. STK'lerle gerçekten önemliydi. Bir de saha çalışmalarını kapsamında Gaziantep ve Mersin'e gittik, maalesef uyuşturucu madde kullanımıyla ilgili bu illerimizin riskli iller olduğunu biliyoruz; Adana, Antalya, İzmir, İstanbul, Ankara da bu riskli illerimizin arasında. Bu diğer illerimizden de bazılarını ziyarete gideceğiz. Bizim burada yapacağımız tabii, şu ana kadar dinlemelerimiz, çalışmalarımız ve geri dönüşlerden aldığımız bilgiler çerçevesinde Komisyonumuz bir rapor hazırlayacak ve bu raporu da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın İsmail Kahraman'a takdim edeceğiz ve sonra da kamuoyuyla paylaşacağız. Alınması gereken hangi önlemler varsa, yönetmelikler, kanunlar, teklifler, gerek Türkiye Büyük Millet Meclisinde gerekse de bakanlıklar arasında koordinasyonun sağlanması noktasında bu uyuşturucu illetini, hastalığını Türkiye'nin gündeminden çıkarmak için var gücümüzle hep birlikte çalışacağız çünkü bu işin üstesinden insanlar, kişiler, aileler veya toplum tek başına gelemiyor. Bu, multidisipliner yani bütün disiplinlerin, ülkemizin bütün kurum ve kuruluşlarının iş birliği içerisinde çözeceği bir konu.

Ben şimdi sözü size bırakmak istiyorum, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğümüz bağımlılıkla ilgili ve iş gücü, istihdamla ilgili bize bilgi sunacaklar.

Tekrar hoş geldiniz diyorum.

Buyurun Hocam.

4.- İŞKUR Genel Müdürü Vekili Cafer Uzunkaya'nın, bağımlılıkla ilgili iş gücü ve istihdam hakkında sunumu

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, vekillerimiz ve basın mensupları; ben de İŞKUR Genel Müdürlüğümüz adına yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, her bir çalışma grubunun, araştırma grubunun çok anlamlı hizmetler yürüttüğü gerçeği yanında, bugün bizim de bilgi vermekten daha iyi noktaya, bu hizmetlerin yürütülmesi noktasında yapılacaklara dair öneri sunmaktan mutlu olacağımız bir konu çünkü toplumlar açısından, ülkemiz açısından da gelecekte daha büyük sıkıntılara sebebiyet vermeme adına tüm kurum ve kuruluşların sorumluluklarını yerine getirmesinde mutlak anlamda fayda görüyoruz.

Tabii, sunum formatımızda aslında kurumumuzun kurumsal yapısıyla ilgili her ne kadar kısaca bilgilerimiz olsa da asıl konuya bir an önce dönebilme adına özet olarak Türkiye İş Kurumunun da sürecini anlatmakta kısaca fayda görüyorum.

Malumunuz olduğu üzere, 1946 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu olarak yapılıyor. 1999 yılında İşsizlik Sigortası uygulamasının devreye girmesi arzusuyla yeni bir format, 2003 yılında İŞKUR hâline dönüşüyor. 2008 sonrasında iş gücü piyasasında daha etkin bir görev alma ihtiyacı hissediliyor çünkü aslında 2000’li yıllara baktığımız zaman, İŞKUR’la ilgili “Acaba bu kuruma daha gerek var mı? Doğru dürüst iş yapmayan, işlevi olmayan bir kurum...” Çünkü, 2002 yılında iş gücü piyasasında sadece ve sadece bir yılda 25 bin insanın istihdamına aracılık yapan bir kurum. Bunlardan 4.362’si kadın ve toplamı 25 bin. Ama bu süreçteki yeni yapılanmayla, özellikle Çalışma Bakanlığının taşra teşkilatı hâline dönüşmesiyle, çalışma bölge müdürlüklerinin kapatılmasıyla ciddi bir yeni fonksiyonu üstleniyor. Ardından özellikle iş ve meslek danışmanlarının 2012 yılında devreye girmesiyle yani “her işsiz ve işverenin bir danışmanı olmalı” yaklaşımıyla İŞKUR yeni bir sorumluluk alanına ve neticede de Türkiye’nin aslında son dönemde yakaladığı, bize göre, rakamların da ortaya koyduğu dille... Türkiye’nin bu başarısı aslında sadece Türkiye tarafından değil dünya tarafından da izlenen ve gözlenen bir noktaya geliyor Sayın Başkanım. 2015 ve 2018 yılları arasında, dünyanın en gelişmiş ülkelerinin içerisinde yer bulduğu dünya istihdam kurumlarının, kamu istihdam kurumlarının dönem başkanlığını yürütmekteyiz. Neticede, 25 bin istihdamdan bahsederken, 2017 rakamlarıyla, yetmiş iki yıllık tarihimizin de bir rekor istihdamını gerçekleştiriyoruz. 1 milyon 57 bin 249 kişinin istihdamı, bunların 357.210’u kadın istihdamı, 361 bini de genç olmak üzere önemli alanlar.

Tabii, bunlar genel bulunduğumuz nokta. Ama özellikle hizmetleriniz çeşitlenince daha özel alanlara yönelik çalışmalar yapmanız gerekiyor. Bu rakamlar içerisinde bizim için anlam ifade etmesi gereken hususlar: Elbette genç istihdamı önemli bir husus, kadın istihdamı önemli bir husus, mülteciler konusu yine önem arz eden bir husus; uyuşturucu, madde bağımlılığı, engelliler konusu önemli bir husus.

Özellikle yeni Bakanımız Jülide Sarıeroğlu Hanımefendi’nin ilk başladığı ve bizden aldığı ilk brifing esnasında, üzerinde özel çalışma yapılma yapılmasının talimatının verildiği, mevcut politikaların daha iyi noktaya getirilmesi arzu edilen konulardan, 8 başlıktan biri de bugün burada üzerinde duracağımız madde bağımlılığıyla mücadele konusunda kurumumuzun ne yaptığının bir özeti ortaya konması ve bu noktada da aslında dünyanın diğer ülkelerinin ne yaptığının da bir gözlemlenmesi ve buna göre politikalarımızı, yaklaşımlarımızı yani bunlara yönelik çalışmalarımızı gözden geçirebilmek.

Takdir edeceğiniz üzere, tabii, İŞKUR’un hizmetlerinin toplumun her kesimine sunulabilmesi için bir kayıt sistemi işin özünde ve esasında var. Yani bizim 81 milyon insanımıza hizmet etme sorumluluğumuz var ama bu hizmetten bu insanların da açıkçası istifade etme arzu ve isteğinin olması

engelli ve eski hükümlüler geliyor. Bu kişiler bizden girişimcilik eğitimini aldıktan sonra... Engelli ve eski hükümlü çalıştırmayan işverenlerden tahsil edilen idari para cezalarını kullanmaya yetkili bir komisyonumuz var. Bu idari para cezaları bir havuzda toplanıyor. Bu havuzun kapsamında da yılda 2 defa, mart ve eylül aylarında komisyon toplanarak kendisine gelen, kendi işini kurmak, hibe desteğinden yararlanmak isteyen projeleri inceliyor.

Geçtiğimiz yıl 187 engellimize, 159 da eski hükümlümüze kendi işini kurma hibe desteği sağladık. Tabii bu kapsamda, yine, Sayın Bakanımız geldikten sonra da -bu konu yine önemsedği konuların başında geliyor- biz 36 bin liraya kadar bu hibe desteğini veriyorduk engellilere, o hibe desteğimizi 50 bin liraya yükselttik. Zaten bu sene başında da başvurularda ciddi bir artışıımız oldu. Yine hedefimiz de bu kapsamda, bu yıl içerisinde en az 500 engellimize ve 500 eski hükümlümüze kendi işini kurma hibe desteği sağlamak.

Yine, iş ve meslek danışmanlarımız, Genel Müdürümüzün de bahsettiği gibi... Yani bizim temel felsefemiz, her iş arayanın ve her iş verenin bir iş ve meslek danışmanının olması. İş gücü piyasasında karşılaşılan temel sorunlardan bir tanesi de iş arayan insanlar nereye başvurmaları gerektiğini bilmiyorlar, bu işi nasıl yapmaları gerektiğini bilmiyorlar, işverenlerimize de eleman alım süreçlerini nasıl yöneteceklerini bilmiyorlar. Bu kapsamda, iş arayan vatandaşlarımızla, işverenlerimizle ve aynı zamanda da öğrencilerimizle danışmanlarımız ilgileniyorlar. Sadece geçen sene 22.146 tane eğitim öğretim kurumunu ziyaret etti bizim danışman arkadaşlarımız ve meslek seçme aşamasında olan, bölüm tercihi yapacak öğrencilere de 1 milyon adet Meslek Seçmeye Destek Dergisi dağıtılar bilgilendirme amacıyla.

Yine, gençlerimizin iş gücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak amacıyla çıraklığa verdiğimiz bir destek var. Bu kapsamda, lise ve üniversite öğrencileri için geçtiğimiz yıl 127 lira ile 254 lira arasında bir ücret desteği sağladık. Tabii, bu sene 145 lira ile 290 liraya yükseldi. Aynı zamanda Sanayi Üretim Reform Paketi'yle gelen bir teşvikimiz var. O da üniversitelerin fen ve mühendislik fakültelerinde okuyan öğrencilere, son sınıf öğrencilerine zorunlu stajları döneminde 444 liralık bir desteğimiz vardı, ücret desteği. Bunu da bu sene 491 liraya yükselttik. Tabii yine bizim bu iş ve işbaşı eğitim programlarımıza katılan gençlerimizi, daha sonra işverenlerimizi istihdam edecek olurlarsa onlara da bir prim desteği sağlıyoruz, bu prim desteğimiz de 42 aya kadar devam ediyor.

Aynı zamanda, yine geçen sene bu hedef gruplarımızdan bir tanesine de eğitimde ve istihdamda olmayan gençleri aldık. Yani sıklıkla bahsedilen, NEET diye ifade edilen bu gençler bu kapsamda... Milli Eğitim Bakanlığıyla birlikte tespit ettiğimiz 120 bin gencimizi bizim bahsetmiş olduğumuz mesleki eğitim kurslarından, işbaşı eğitim programlarından ve girişimcilik programlarından yararlandırmaya çalıştık. Pasif iş gücü programlarımız da var ama tabii o bu kapsamda çok ön plana çıkmıyor.

Bir de Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı kapsamında, uygun görürseniz, son üç yılda neler yaptık, onlardan bahsetmek istiyorum.

Temel olarak, bizden Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı kapsamında danışmanlarımıza eğitim vermemiz bekleniyordu. Yine, bu sosyal uyum dönemindeki bağımlıların mesleki eğitim kurslarımızdan, işbaşı eğitim programlarından yararlanmalarını sağlamak, bir de bağımlı hükümlülerin cezaevindeki mesleki eğitim kurslarına katılımının sağlanması; temel, bize yüklenen sorumluluklar bunlardı. Biz de bu kapsamda, öncelikli olarak, iş ve meslek danışmanlarımızın uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele konusunda eğitim almalarını sağladık. Özellikle bu konuda Yeşilayla birlikte bir iş birliğimiz vardı. 119 personelimize uyuşturucuyla mücadele ve madde bağımlılarının kariyer planlarına ilişkin mesleki gelişim eğitimi düzenledik. Sonrasında, bu 119 iş ve meslek danışmanımız eğitimcilerin eğitimini aldığı için illerimizde görev yapan 3.750 iş ve meslek danışmanımıza eğitim verdi. Dolayısıyla, illerde

bulunan il müdürlüklerimizde ve hizmet merkezlerimizde görev yapan danışmanlarımız, madde bağımlıları kurumumuza başvurduğu zaman nasıl davranmaları gerektiğini, onlara nasıl yaklaşmaları gerektiğini biliyorlar, bu konuda eğitimleri var, hatta bu sene içerisinde de, 2018 içerisinde de tekrar 150 danışmanımızın daha yeni bir eğitim almalarını hedefliyoruz, aynı zamanda da bu eğitim alan 119 personelimizin de yenileme eğitimi almasını istiyoruz yani mevcut durumda kalmamalarını istiyoruz.

Tabii, bu kişiler, bu danışman arkadaşlarımızın yanında, ayrıca bizim aktif iş gücü hizmetleri kapsamında da yıllık düzenlediğimiz eğitimlerimiz oluyor, burada da son üç yıl içerisinde 569 personelimize eğitim verdik. Tabii, buraya katılan arkadaşlarımızın içerisinde iş ve meslek danışmanları olduğu gibi, farklı unvanlardaki personellerimiz de var, bu personellere de mesleki eğitim kurslarını nasıl düzenleyeceği, işbaşı eğitim programlarının nasıl uygulanacağı, girişimcilik eğitim programlarının nasıl düzenleneceği konularında eğitimler verdik.

Yine, bunun yanında farkındalığı artırmak ve yereldeki çalışmaları harekete geçirmek amacıyla da 2 bin adet afiş, 100 bin adet de broşür hazırlayarak il müdürlüklerimize bunları dağıttık. Sonrasında, bu uyuşturucuyla mücadele kapsamında, Alo 191’de görev yapan arkadaşlarımıza kendi personelimiz tarafından eğitim verilmesini sağladık. Yani bir bağımlı ya da rehabilitasyon sürecindeki vatandaşı Alo 191’i ararsa ve İŞKUR’la ilgili bir soru sorarsa mutlaka cevap almalarını sağlamayı hedefledik.

Yine, aynı şekilde, bu arkadaşlara sadece eğitim vererek bırakmadık; her il müdürlüğümüzden 2 irtibat kişisi belirledik yani Alo 191’deki arkadaşlarımız bir sorunla karşılaştıkları zaman Genel Müdürlüğe sorunu bildirip, oradan il müdürlüğüne gidip, sonra tekrar geri dönüş almakla uğraşmıyorlar, eğer bir problemleri varsa doğrudan il müdürlüklerimizle irtibat kurarak kendileri cevap alabiliyorlar, bunu da sağlamaya çalıştık.

Tabii, burada, danışmanlarımıza eğitim aldırdıktan sonra, bir de bu madde bağımlısı ya da rehabilitasyon sürecinde olan kişilerin bir danışmanlık hizmeti almasını sağladık. Yani gelen kişi kendisine uygun iş nedir, nereye bakabilir ya da aktif programlardan yararlanacaksa, kendisine uygun aktif program nedir, CV hazırlamak istiyorsa bunu nasıl yapabilir, bir kariyer planı yapabilecekse bunu nasıl yapacak, bu konularda da danışman arkadaşlarımızdan bilgi almalarını sağladık ve bu kapsamda da son üç yıl içerisinde toplam 4.386 madde bağımlısı ya da rehabilitasyon sürecindeki vatandaşımıza hizmet vermeye çalıştık. Tabii, buradaki temel sorunlarımızdan bir tanesi de bu vermiş olduğumuz 4.386 sayısı aslında minimum sayı. Normalde vatandaş bize geldiği zaman, bizim vatandaşa “Bir madde bağımlısı mısın?” ya da “Bu konuda bir tedavi gördün mü?” gibi böyle bir soru sorma şansımız yok. Tabii, bu, daha çok bizim yürütmüş olduğumuz proje proje faaliyetlerden toplanan rakamlar yani il müdürlüklerimiz AMATEM’lerle ya da YEDAM’larla birlikte bir proje gerçekleştiriyorlar ya da belediyelerle. Bu kişilere önce bir danışmanlık hizmeti veriyoruz, sonra programlarımızdan yararlandırıyoruz, dolayısıyla bu sayı da bunu veriyor. Hâlbuki, bir Sağlık Bakanlığından ya da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından TC kimlik no bazında kişilerin bir verisini alsak, biz de bir sorgulama yapsak, emin olun bu sayı çok daha fazla çıkar ama ne yazık ki burada böyle bir kısıtımız var ve kişilerin takip edilmesi noktasında bir kopukluk oluyor. Yani herkes parça parça çalışıyor, sonrasında da kimin ne yaptığı aslında çok böyle bilinmiyor.

Yine, devam edecek olursak, düzenlemiş olduğumuz mesleki eğitim kurslarımız vardı. Kişilerin meslek sahibi olmalarını sağlıyoruz burada ya da bir mesleği varsa, değiştirmek istiyorsa ya da ilave bir beceri edinmek istiyorsa, bu kapsamda da bağımlılık tedavisi gören ya da rehabilitasyon sürecinde olan bu kişilere, 911 kişinin katıldığı kurs düzenledik. Tabii, sayı bundan sonra biraz daha düşüyor. Normalde bizim işbaşı eğitimi programlarımız en az 2 çalışanı olan işverenlere 1 çalışan da biz destek sunuyoruz, onu bu şekilde söylüyoruz ama tabii, çalışan sayısı fazla olan işverenlerimizde bu kontenjan bazında

gidiyor. Örneğin bir işverenimizin 100 çalışanı varsa biz onu 30 çalışana kadar destek verebiliyoruz işbaşı eğitim programında. Tabii, burada şunun olması gerekiyor: Hem iş arayan “tamam” diyecek hem de işveren “tamam” diyecek.

Şimdi, madde bağımlılarıyla düzenlediğimiz programlara baktığımız zaman, sayının 39’a düştüğünü görüyoruz. Yani aslında, biz bu kişilere mesleki eğitim kursu verebiliyoruz ama bu kişileri İşbaşı Eğitim Programlarından yararlandırarak istihdam edilmelerini çok sağlayamıyoruz, o noktada bir kopukluk oluyor.

Yine, mesela girişimcilik eğitimlerimize baktığımız zaman bu sayının da düştüğünü görüyoruz. Bize gelen, son iki yılda, hatta 2016’da 25, 2017’de de 23, toplam sadece 48 vatandaşımıza girişimcilik eğitimi verebilmişiz ama tabii, şu da bir soru işareti: Bu tedavi görüp bizden eğitim alan 48 kişinin kaç tanesinin şu anda bir iş yeri var, o noktada bizim elimizde bir veri yok çünkü kişi sadece bizden eğitim alıyor, sonrasında gidip KOSGEB’e başvuruyor ancak bizim tekrar KOSGEB’e sorup oradan bir onayla bu bilgiyi almamız gerekebiliyor. Hâlbuki biz bu kişileri takip edebilsen bizim için çok büyük kolaylık olur, en azından bunu yapamıyorsa da onu bir tekrar kendimize çağırabiliriz.

Burada, bir de toplum yararına programlarımız var. Tabii, toplum yararına programlarımızda daha çok işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde ve yerlerde uzun dönemde işsiz kalan vatandaşların bu çalışma disiplininden ve alışkanlığından kopmasını engellemek adına bu programları düzenliyoruz. Burada da baktığımız zaman, son üç yılda 432 vatandaşımız bu programlarımızdan yararlanmış. Tabii, bunlar da daha çok belediyelerle düzenlediğimiz programlarda oluyor. Normalde, zaten, ağırlıklı olarak bizden, bu programlardan, bu hizmetimizden belediyelerimiz yararlanıyor, onlar da normal kendi kullanacakları kontenjanın bir kısmını madde bağımlılarına ayırıyorlar, onlar da bu şekilde yararlanmış olabiliyorlar.

Bakacak olursak, son üç yılda bu mesleki eğitim kursu, işbaşı eğitim programı ve girişimcilik eğitim programı dışında doğrudan bizden danışmanlık hizmeti aldıktan sonra işe yerleştirilen toplamda 143 bağımlılık tedavisi gören ya da rehabilitasyon sürecinde olan vatandaşımız var, bu sayının da burada düştüğünü görüyoruz çünkü hakikaten bu kişileri istihdam etmek, iş gücü piyasasına kazandırmak kolay değil, bunlarla biraz daha uzun süre ilgilenmek gerekebiliyor.

Tabii, yine, burada da bizim baktığımız kapsamda belki şuna da bir bakmamız gerekiyor: Bu kişiler neden madde bağımlısı oluyor? Birçoğu zaten sosyal dışlanma sorunuyla karşı karşıya kalıyor. Peki, sosyal dışlanma sorununu çözmek için doğrudan madde bağımlısı mı iş gücü piyasasına entegre etmeliyiz, yoksa onun ailesindeki fertleri mi?

Şimdi, mesela yaşadığımız temel problemlerden biri de o, bize iş birliği yaptığımız belediyelerden ya da kamu kurumlarından madde bağımlısı kişinin bilgileri geliyor ya da AMATEM diyor ki “Bu kişiler tedavi görüyor, bu kişilere bir kurs düzenleyin.” Hâlbuki biz şunu da görebilsen, bu madde bağımlısının ailesinin yapısı nasıl? Ailede çalışmayan başka fertler varsa, o fertleri de iş gücü piyasasına katabiliyor muyuz? Keşke buna bakabilsek, bu mesela biraz daha farklı sonuçlar elde etmemizi sağlayabilir çünkü doğu ve güneydoğuda da en çok karşılaştığımız, bu madde bağımlılığı noktasında yaş çok düşüyor, bu yaştan düşmesinin sebebi de ebeveynin, özellikle babanın cezaevinde olması. Şimdi, tabii, çocuk sokağa çıkıyor, sokağa çıktıktan sonra da onu tekrar sokaktan koparmak çok zor oluyor. Hâlbuki, biz bilebilsek en azından bu kişinin annesinin ya da kardeşinin ya da ablasının da çalışıp çalışmadığını ya da bu konuda bir yardıma ihtiyacı olduğunu, belki farklı bir destek de sunabiliriz. Bu noktada, bu bahsetmiş olduğumuz hizmetlerimiz kapsamında da yapmış olduğumuz toplam harcama miktarı 4 milyon 174 bin TL.

Aynı zamanda bizim Yeşilay Cemiyetiyle de iş birliğimiz var. Yeşilay Cemiyetine bağlı olan Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde de yine danışmanlarımızı görevlendiriyoruz, buraya gelen bağımlılar ya da rehabilitasyon sürecindeki kişilere de iş arama konusunda, kariyer planı yapma konusunda ya da bizim aktif iş gücü programlarımızdan yararlanma konusunda destek sunuluyor. Arkadaşlarımız haftanın belli günlerinde orada görev yapıyorlar.

Yine, aynı zamanda, bu YEDAM'larla yapmış olduğumuz iş birliği kapsamında gerçekleştirmiş olduğumuz faaliyetlerin sayısına bakacak olursak da, burada YEDAM'a gidip YEDAM'dan kurumumuza kaydedilen kişi sayısı 308 son üç yıl içerisinde, danışmanlık faaliyetinden yararlanan kişi sayısı 288. Tabii, aktif programlar ve iş yerleştirme sayılarına baktığımız zaman bir düşüş oluyor çünkü buradaki temel sorunlardan bir tanesi de kişiye o anda hizmeti sunuyorsunuz ama sonrasında bu kişinin takibi olmuyor maalesef, öyle bir problemimiz var.

Yine, iyi uygulama örneği diyebileceğimiz, geliştirebileceğimiz konulardan bir tanesi de mayası olan Altındağ Belediyesi. Zaten Sayın Belediye Başkanımız da Komisyonumuza katılmış, tutanaklardan biz de takip etmeye çalıştık. Şimdi, Altındağ Belediyesinde ne yaptık? Aslında üç programımızdan yararlandık. Birincisi mesleki eğitim kursları. Burada bilgisayar bakım ve onarımcısı mesleğinde 10 kişilik bir kurs düzenledik. Tabii, kursa devam edip kursu bitirebilen 6 bağımlı oluyor. Sonrasında büro işçisi, büro memuru ve bilgisayar bakım onarımcısı mesleğinde de 4'er kişilik işbaşı eğitim programı. Yani 10 kişilik kurs, 12 kişilik işbaşı eğitim programı düzenledik, 8 kişiyi de toplam yararına programdan yararlandırdık ama bu noktada, işte, o bir projeydi, bunu yaptık. Tabii, sonrası gelmedi, biraz daha belediyelerimiz yerelde bu projeleri hazırlayıp bize gelebilirse çok daha hızlı çalışabiliriz. Örneğin, en son İstanbul'da da Esenler Belediyesiyle bir çalışmamız vardı, onlarla da belli konularda mutabık kaldık "Harekete geçelim." dedik ama sonrasında tabii bize bir geri dönüş olmuyor, olmadığı zaman da hizmetlerimiz biraz tıkanıyor.

Yine, son dönemde Ankara'da Numune Hastanesinde yapmış olduğumuz bir işbirliği var. Burada da bağımlılık tedavisi görmüş ve rehabilitasyon sürecindeki bağımlılardan -pasta yapımı ve sunum elemanı- bir mesleki eğitim kursu talebi oldu bize. Biz de bu noktada gereken desteği kendilerine sağladık. 13 kişiyle başlayan, şu anda da 11 kişiyle devam eden bir kurs var, Allah'tan da bir mâni gelmezse Nisanın 9'unda da bu kurs tamamlanacak, yaklaşık 65 bin liralık da bir bütçesi var. Bu anlamda kendilerine destek sağlıyoruz.

Bunlar tabii bizim örnek projelerimiz. Bunun gibi 40 farklı ilimizde yürüttüğümüz proje var ama tabii, burada neyin olması gerekiyor? Bizim kendimizin doğrudan "Hadi gelin, şunu yapalım." deme şansımız olmuyor, bu noktada bize karşı taraftan bir talebin gelmesi gerekiyor çünkü yine normalde de işbaşı eğitim programlarımızda da mesleki eğitim kurslarımızda da ya bize işverenlerden talep geliyor ya da kamu kurum ve kuruluşlarından, temel çalışma felsefemiz de bu; eğer yapabilirlerse çünkü, öbür türlü bizim bu madde bağımlılarını tek tek tespit edip bir yere toplamamız için mutlaka bizde bu kişilerin bilgisinin olması lazım, böyle bir açmazımız var.

BAŞKAN - Buyurun Cafer Hocam.

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – Sayın Başkanım, aslında, bizim gibi çok büyük rakamlar ve büyük hizmetler ve sonuçlar alan bir kurum açısından bu anlatılan sunumda verilen rakamların bizi hiç tatmin edici rakamlar olmadığı ortada, bizim açımızdan. Tabii, burada hizmeti sunabilmemiz için -baştan beri söyledik- bizim hizmeti talep eden veya hizmet edilecek kesimi tanıyan ve bilen bir kurum durumunda olmamız lazım. Neticede, iş gücü piyasasında insanların en büyük sıkıntı çektiği husus eşleştirme sıkıntısı yani bir tarafta işverenin talep ettiği eleman var ama onun aradığı vasıfta insan yok ve biz bu açığı gidermek adına malum aktif iş gücü programı dediğimiz gerek

işbaşı gerek meslek edindirme gerek girişimcilik kurslarımızda 2017 yılında 508 bin kişiye bu eğitimi vermişiz. Bu rakamlar olunca bu rakamların çok anlamsız olduğu gözüküyor ama netice itibarıyla nerede bir girişim, bir talep varsa aslında oraya... Çünkü öncelikle bu kesim kendimizin tespit etme imkânı olan bir alan değil. Bunun için, burada daha fazla gönüllü olmak adına, özellikle yeni dönemde çok önemseydiğimiz, özellikle “iş gücü piyasasında dezavantajlı gruplar” diye tanımlayıp 8 grup altında topladığımız -bunlardan bir tanesi de madde bağımlıları- bu kesimlere yönelik hizmetlerimizi sıradan olmaktan çıkarmak zorundayız. Bunlardan birisi İş Kulüpleri Projemiz.

Sayın Başkanım, değerli vekillerimiz; bu projelerde yaklaşımımız şudur: Burada, çok modern bir şekilde tefriş edilmiş ve bu noktada yeterli niteliklere sahip danışmanlarımızın içerisinde bulunduğu, ilgili belediyelerden, kurum ve kuruluşlardan ve yine bizim portföyümüzden sahip olduğumuz bilgiler doğrultusunda bu insanların bu kulübe dâhil edilmesi ve orada uzun süreli danışmanlık hizmeti verilmek suretiyle iş gücü piyasasına, iş hayatına dâhil edilmesini sağlamak lazım.

Diğer bir husus, bu kulüplerimizde sadece madde bağımlılarını değil yine onların birlikte hayatı yürütmesini veya çalışmasını istediğimiz işverenlerimizle de bir arada olmalarını sağlamak için bu kulüplerimize işverenlerimizi, sivil toplum kuruluşlarımızı, toplumun bu anlamda sorumluluk alacak olan tüm paydaşlarını davet edeceğimiz bir yapıyla İş Kulüpleri Projemizi İstanbul’da 5 tane, İzmir, Ankara, Bursa, Çanakkale, Denizli, Sakarya, Trabzon, Mersin, Kırıkkale, Elâzığ ve Yozgat’ta faaliyete geçirdik ve bunları 2020 yılına kadar da tüm Türkiye’de faaliyete geçip özellikle bu gruplara yönelik faaliyetlerimizin ve hizmetlerimizin çeşitlendirilmesini arzu etmekteyiz.

Tabii, burada, bu insanların iş arama motivasyonundan en kısa zamanda, en mümkün, en hızlı şekilde işe ulaşmasına ve yine çalışmak isteyen herkese mutlaka iş olduğu gerçeğini vurgulamaya... Çünkü biz iş gücü piyasasında, malumlarınız olduğu üzere, bir tarafta işsizlikten yakınanlar olduğu gibi, inanın “Niçin aradığımız elemanı bize temin edemiyorsunuz?” diye işverenler bizden iş arayanlardan daha fazla şikâyetçi. Onun için, burada gerçekten bir eşleştirmeyi ve bunlara yönelik olarak da eğitimlerimizi gerçekleştirme imkânı bulacağız.

Yine, bu noktada kanaatimiz, bu kişilerle temasın kurulabilmesi için aslında tüm çalışmaların hedefine varabilmesi için, tüm meselelerde olduğu gibi bu meselede de toplumsal duyarlılığın sağlanması, ilgili kurum ve kuruluşlarla bu madde bağımlılarının süreçlerini bir sıralamaya tabii tutarak; ki ondan sonrası devamlı hayatın içerisinde kalabilmesi adına aslında bizim hizmetlerimizin de kendileri açısından önemli olan hizmetler olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, bunlarla ilgili özel kesimlere, sivil topluma işverenlerimize yönelik çalışmaların yapılması gereğine inanıyoruz.

Sayın Başkanım, değerli vekillerimiz; yine, yeni dönemle ilgili aslında bununla ilgili ciddi olarak vurgulanması gereken hususlardan biri şudur: Biz, görüyoruz, malumunuz, İŞKUR’un önemli yapılarından biri de il istihdam ve eğitim kurullarıdır. Bunlar illerde valilerimizin başkanlığında toplanır. Mesela, yılda 3-4 defa gerçekleştirilen toplantılardan birinin özel gündemi engellilerin ele alındığı, özel ihtimam gösterilen grupların ele alındığı yapılar olabilir ama bu madde bağımlılığı konusu da mutlaka ve mutlaka o ilin tüm ilgili aktörlerinin yer aldığı bu toplantıların özel gündem maddesi hâline gelmesi lazım. Bu toplantılara mutlaka valilerin de başkanlık yapması lazım. Bazen bu toplantılar illerde yapılıyor ama vali düzeyinde değil daha alt düzeyde takip edildiğinde maalesef yeterince duyarlılık sağlanmıyor. Onun için, bizim önce bu insanları bilmemiz ve tanımamız ve ondan sonra da bu insanlara yönelik çalışmalarımızı çeşitlendirmemiz gerekiyor.

Burada önemli unsurlarımız, bu insanlara yönelik olarak bizim kurumsal kaynaklarımızın aslında iş gücü piyasasına katılmaları açısından İŞKUR olarak tüm kurumsal imkânlarımızın var olduğu ortada ama bize bir talebin oluşabilmesi için bu sürecin çok ciddi tamamlanması gerekir, iş başı eğitimimizden

meslek eğitim kurslarımıza kadar bunu yapmamız mümkün. Tanıtım ve gönüllülük faaliyetlerimizin bu anlamda önemli olduğunu düşünüyorum bunlara toplumun her kesimi açısından ilgi ve alakanın oluşması açısından ve yine, il istihdam kurulları.

Dolayısıyla, burada, bizim kurum olarak beklentimiz şu: Malumunuz bu yıl özellikle sosyal yardım yararlanıcıları hakikaten bu ihtiyaç durumunda olmadıkları hâlde hâlâ sosyal yardım alıyorlarsa, çalışma kapasitesi ve yeteneğine sahip olmasına rağmen alıyorlarsa yeni yaklaşımla Aile Bakanlığı bize bu kişilerin listesini illerde, her bir ilimiz açısından verecek, biz bunlara 3 defa iş teklif ettiğimizde nasıl işi kabul etmediklerinde yardımlarının kesilme durumu söz konusu olduğuna dair ciddi bir veri elimize verildiğinde bu hizmeti gerçekleştirebildiğimiz gibi, yine gerek Sağlık Bakanlığı gerek Aile Bakanlığı, ilgili kurum ve kuruluşlardan açıkçası biz bu kişilerin kurumumuza yönlendirilmesi ve bu anlamda bizden beklentilerini -çünkü, bizim bu kişileri tanıma imkanımız yok- beklediğimizi...

Burada, yine sonuç alınacaksa mahallî idarelerin gerçekten ellerini taşın altına koymasına gerekliliğini ve bu anlamda da mahallî idarelerle de iş birliğine hazır olduğumuzu yani nereden bu anlamda bir çağrı duyuyorsak -var çünkü potansiyeli onlar tespit edebiliyor- orada var olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Umut edelim ki bu çalışmaya da tüm çalışmalarda olduğu gibi İŞKUR kendisine yakışan ve vizyonuna uygun katkıyı sunmuş olabilir.

Tekrar, çağırduğunuz için teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Biz de Türkiye İş Kurumu Genel Müdürümüz Sayın Cafer Uzunkaya'ya, Sayın Volkan Öz'e ve Savaş Mercan'a teşekkür ediyoruz bu güzel sunum için.

Sayın Genel Müdürüm, biz, Gaziantep ve Mersin'de incelemelerde bulunduk, bazı vekil arkadaşlarımızın programları uymadığı için katılamadılar ama orada özellikle Mersin Tarsus Cezaevini ziyaret ettik. Oradaki madde bağımlısı, torbacı, bunun ticaretini yapan, bir şekilde mahkûm olmuş... Bunların çoğu da hırsızlık yapmak zorunda kalıyorlar. “Cezaevinden çıktıktan sonra biz ne yapacağız? bizi kimse işe almıyor, bu konuda ciddi sıkıntımız var.” gibi talepler geldi. Şimdi, tabii İŞKUR Genel Müdürlüğümüz, gördüğümüz kadarıyla, özellikle istihdam alanında o kadar önemli hizmetler yaptılar ki TYP'yle ilgili ve İŞKUR'da istihdam edilen kişilerle ilgili, gerek orman olsun gerek Millî Eğitim olsun gerekse pek çok kurumumuzda toplum yararına program kapsamında oldukça yüksek oranda insan iş sahibi oldular ama geçici. Bunların ne kadarı tabii ki kalıcı ne kadarı faydalı oldu, bu tartışılabilir fakat bu madde bağımlılarının mahkûm olduktan sonra nereye gittilerse, müracaat ettilerse çoğu hırsızlık yapmış, özellikle maddeye bağlı mahkûmiyeti nedeniyle iş yeri sahipleri tarafından kabul edilmeme gibi bir durumları var, hani çok olumlu bakılmıyor. Bu noktada İŞKUR'un bir önerisi olur mu? Hani, üç tane iş teklif edeceksiniz, bunu kabul etmeyecek mesela...

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – Sayın Başkanım, bizim bahsettiğimiz sosyal yardım yararlanıcıları aslında bunlar çalışılabilir, olur durumda olanlarla alakalı. Sizin bahsettiğiniz husus aslında bizim çok rahatlıkla hizmet sunabileceğimiz kesim. Yani biz bunları bildiğimizde... İşte toplumsal farkındalığı oluşturmak dediğimiz bu. Aslında İŞKUR'a, bizi bu insanlar müracaat ettiği takdirde biz rahatlıkla işverenlerimizle bu insanları çalıştırabilmelerini veya çalıştırmalarını temin ederiz. Çünkü İŞKUR olarak her bir işverenimize işin hacmine göre milyonlara varan, hakikaten istihdamı geliştirmek, istihdamı artırmak adına teşvikler veriyoruz. İşte dün Sayın Meclisimizden, sizlerin onayından geçen yeni teşvik yasamız iş gücü piyasamız açısından gerçekten canlandıracak ve istihdamı artıracak. Yani, bu sene biz 1 milyon 250 bin gibi bir istihdam hedefi koyduk. Rakamı bildiğimizde, düşünün, geçen yıl engelli 12 bin kişiyi işe yerleştirirken, 75 bin diye hedef koyduk kendimize 2018 yılında çünkü oradaki kitleyi biliyoruz. Ulaşım eşleştirme problemini veya farkındalığı

veya ilgiyi temin ederek bunu başarabilecek. Diğer tarafla ilgili yani bahsettiğiniz, bu cezaevinden çıkacak olan insanlara, biz bir şekilde, biz ulaşip onlarla biz temas kurduğumuzda işverenlerimiz, az önce bahsettiğimiz iş kulüplerimiz de bu görevi yerine getirecek Sayın Başkanım. Yani biz, bu insanları kaçırmak değil, bu insanları kaybetmek değil, daha fazla bu insanlara ilgili ve alaka göstermemiz gerektiğini söylemek, bazen de belki bu teşviklerden istifade edebilmenin bir gerekçesi olarak bu zorunluluğu da getirmek gerekir diye düşünüyorum. Dolayısıyla az önce “Valilerimiz, illerimiz bu işe sahip çıkmalı en üst düzeyde.” derken bunu kastediyordum. Yani biz bu insanları tanıdıktan sonra iş bulmayla ilgili madde bağımlılarının tedavi sürecinden... Neticede cezasını çekmiş, hapisten çıkacak yeni bir hayata... Biz buna iş bulmamakla yeni problemlerle baş başa bırakmanın yoluna müsaade ediyoruz demektir. Yani biz bu noktada, Sayın Başkanım, kesinlikle etkin bir rolü yerine getiririz yeter ki... Biz ulaşmaya çalışacağız ama bize de ulaşabilmenin yolunu hep birlikte sağlamış olalım. Umut edelim ki bundan böyle bir eylem çıkar.

BAŞKAN – Milletvekili arkadaşlarımızdan sorusu olanlar var.

Sayın Tunç...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Sayın Genel Müdürüm, çok teşekkür ediyorum, Volkan Bey’e de teşekkür ediyorum, güzel bir sunumdu ama bizim, uyuşturucu bağımlısı olup hüküm giyenlerle ilgili... 143 kişi yanılmıyorsa şu ana kadar sizin istihdam yaptığınız, böyle bir rakam verdiniz, doğru mudur? Türkiye geneli değil mi bu?

İŞKUR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AKTİF İŞGÜCÜ HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ VOLKAN ÖZ – Evet, doğrudan istihdam ettiğimiz.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Doğrudan istihdam ettiğiniz.

İŞKUR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AKTİF İŞGÜCÜ HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ VOLKAN ÖZ – Bunun yanında şeyler de var, bir 900 kişi daha var.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Şimdi, bizler de normalde bize müracaat eden kişilere diyoruz ki: “Gidin, İŞKUR’a yazılın.” Herkes size yazılıyor. Burada bilgileri alırken hükümlü olup olmadığını veya mesleki ne yaptıklarıyla ilgili tüm bilgileri alıyorsunuz aslında. Peki, Türkiye çapında ne kadar hükümlü İŞKUR’a müracaat etmiş, böyle bir bilgi var mı?

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – Hükümlü olarak bize kayıtlı 48 bin kişi, hükümlü olarak ama madde bağımlılığıyla ilgili böyle bir rakam, böyle bir veri elimizde yok Sayın Vekilim, sıkıntımız orada zaten. Sıkıntı orada, diğerleriyle ilgili çalışma...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Tamam, ben bunu açıklık gelsin diyerek... Çünkü Sayın Başkanımın da söylediği gibi, cezaevlerinde genellikle sadece uyuşturucu bağımlısı olarak da hüküm giymiyor bunlar, genellikle... Artısı mutlaka var yani onun haricinde yağma, kırma, dökme, belki cinayet de olabilecek düzeyde olanları da var. O nedenle onları tam olarak ayırmak da belki zor olabilir.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Yurdakul...

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Öncelikle teşekkürler güzel sunumlar için.

Sayın Genel Müdürüm yani hakikaten bu iş kulüpleri çok önemli. Yani öncelikle tebrik ederim. Bunun aktif olarak başlaması için de herhâlde eksiklik belediyelerde. Demek ki biz bu raporumuza belediyeler ile sizin bu iş kulüpleri üzerinden teşvike geçmenizi sağlayacak bir program yaparsak, bir öneri yaparsak o zaman hakikaten çok büyük bir sorun çözülmüş olacak. Yani hakikaten bunlar eğer iş bulamazlarsa para bulabilmek için o maddeyi satmaya yani torbacı olmaya yöneliyorlar dolayısıyla

bu sefer de tekrar maddeye başlıyorlar, böyle kötü bir kısır döngü kuruluyor. O yüzden, bu sistem çok güzel, bunu sadece biz demek ki belediyelerle bir temasa geçip kurabilirsek hakikaten işin büyük bir kısmı çözülecek diye düşünüyorum.

Teşekkür ederiz, çok güzel yani.

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – İlave olarak şunu ifade edeyim, çok iddialı bulunmasın ama kurumumuz ve milletimizin, güvenin ifadesi olarak lütfen bunu kabul edin: Mesele bunların iş bulma noktası ise kesinlikle ve kesinlikle yeter ki bu insanlar varlığını ve çalışma iradesini ortaya koysun, İŞKUR olarak biz bu arkadaşlarımıza... “Arkadaşlarımız” diyoruz çünkü bizim toplumumuzun bir parçası, onlara herkesten fazla ilgili ve alaka göstermek zorundayız. Neticede bir suçsa, hapse girdiyse bunun bedelini ödedi ama biz toplumsal sorumluluk adına bunu yerine getirmek, hele hele bir istihdam kurumu olarak dediğim gibi çalışmalarıyla tüm dünyanın gıptayla izlediği bir kurum bu madde bağımlılarına kesinlikle iş bulmakla ilgili bir sıkıntısının olmadığını... Ama biz kimin iş aradığını bilmekte zorluk çekiyoruz, onlara iş bulmakta değil.

BAŞKAN – Buyurun Volkan Bey.

İŞKUR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AKTİF İŞGÜCÜ HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ VOLKAN ÖZ – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Bu noktada işte aslında iş kulüpleriyle biz biraz da bakış açımızı değiştiriyoruz. Çünkü burada şöyle bir problem de var: Hani, bir madde bağımlısının kendisinin İŞKUR’a gelip başvurusunu beklediğiniz zaman bu çok mümkün olmuyor. Zaten lokasyonlar kalabalık yerler, bu kişilerde belirli anksiyete ya da farklı bozukluklar olabiliyor, kişi oraya gelmek istemiyor ya da bir kere geliyor, sonra gidiyor. Şimdi, iş kulübünde bizim temel amacımız 15 ya da 20 kişilik bir grubun içerisinde bu işi entegre edip sonra da takip etmek. Yani, bizim için şu bile bence bir başarı: Hiç bu şekilde bir iş arama ihtiyacına girmemiş kişileri yavaş yavaş getirsek... Çünkü iş kulübüne biz işverenleri de getiriyoruz yani işveren geliyor geliyor orada, şunu söylüyor: “Ya, biz şu şu personeli almak istediğimiz zaman şu özelliklerine bakıyoruz, mülakatlarda şu konulara dikkat ediyoruz.” Kişi bunları gördüğü zaman bile etkileniyor, farklı çağrışımlar alıyor. Ki burada bir de belediyelerde biz bu iş kulüplerini açabilirsek oradaki bir hedefimiz de sadece madde bağımlısını değil, onun ailesini de oraya getirebilmek. Hani aileden de bir kişinin bir şekilde bir gelir elde etmesini sağlayabilirsek o bile bizi kurtarır. Çünkü, geçen seneye bakacak olursak, 4 milyon üzerinde vatandaşın bize başvurusu var, bunların bir kısmı aktif programlarda, bir kısmı pasif programlarda. İşsizlik Sigortasından 617 bin kişiyi yararlandırıyoruz ama 1 milyonun üzerinde başvuru var. Hani, kişinin şartları tutmasa bile bir geleyim deneyeyim şansımı diyor, belki olur, belki girebilirim diyor. Hani bu bile önemli bir başarı diye düşünüyoruz.

BAŞKAN – Bu madde bağımlılığı nedeniyle cezaevine girmiş çıkmış hükümlülerin TC’lerini girince sizin sistemden bu madde bağımlısı diye çıkmıyor mu? Böyle bir sistem var mı acaba, program?

İŞKUR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AKTİF İŞGÜCÜ HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ VOLKAN ÖZ – Hayır Sayın Başkanım. Bizde sadece, kişi geliyor, TC’sini girdiğimiz zaman eski hükümlü mü değil mi onu teyit edebiliyoruz ama bunun dışında bu kişinin cezaevine girme sebebi nedir ya da bir madde bağımlılığı var mıdır onu görme şansımız yok.

BAŞKAN – Yani, bunu görmeyizin faydası olur mu size? Yani kayıtlara girsin diye söylüyoruz.

İŞKUR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AKTİF İŞGÜCÜ HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ VOLKAN ÖZ – Evet, bunu görmemizin faydası olur. Hatta şunu bile yapabiliriz: Belki de bugüne kadar bu madde bağımlılığı tedavisini görmüş, rehabilitasyon sürecini tamamlamış kişilerin de en azında bir TC kimlik numaralarını da alabilirsek biz de bir sorgulama yapar bakarız. Hani, bizim

burada bahsettiğimiz sayıların çok çok üzerinde insan bizden hizmet alıyor ama kurum kaydında madde bağımlılığı olmadığı için biz kişinin hangi hizmetten yararlanıp yararlanmadığını bilmiyoruz, öyle bir handikabımız var. Sonrasında da takip etme noktasında bizim için faydalı olur.

BAŞKAN – Evet, biz raporlarımızda bunu dercederiz, bunları yazarız. TC kimlik numarasını girince eski mahkûm ama mesela cinayet mi hırsızlık mı madde bağımlısı mı bunların ayrıntıları da belki görülebilirse İŞKUR’un bu konudaki işini kolaylaştırırız.

Ben tekrar sunumları için İŞKUR Genel Müdürümüz Sayın Cafer Uzunkaya’ya ve Volkan Bey’e teşekkür ediyorum.

Diğer sunuma geçmek üzere -Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ikinci sunumu yapacaklar- Genel Müdür Yardımcımız Sayın Ekrem Okutan, Etkinlik ve Organizasyon Birim Sorumlusu Serkan Ökten’e söz vereceğim.

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA - Başkanım, biz müsaade isteyebiliyor muyuz?

BAŞKAN – Olur Sayın Genel Müdürüm, teşekkür ediyorum.

İŞKUR GENEL MÜDÜR VEKİLİ CAFER UZUNKAYA – Burada bulunmak bizim için onurdu ama başka bir toplantımız vardı.

BAŞKAN – Programınız varmış, sizi gönderebiliriz, sağ olun.

Teşekkür ederiz.

Şimdi, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdür Yardımcımız Sayın Ekrem Okutan sunumlarını yapacaklar.

Buyurun Sayın Okutan.

6.- Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Okutan’ın, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı hakkında sunumu

BAŞBAKANLIK BASIN YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI EKREM OKUTAN – Sayın Başkanım, değerli vekillerim; teşekkür ediyorum bu imkânı verdiğiniz için.

Bu arada da kandilinizi tebrik ediyoruz.

Sayın Başkanım, uygun görürseniz sunumu arkadaşımız Serkan Bey yapacak. Ben kısaca, çok vaktinizi almadan, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünü tanıtmak istiyorum: 717 çalışanıyla 19 il müdürlüğü ve yurt dışında 39 basın müşavirliğiyle Türkiye’nin etkin tanıtımı için katkı sunan bir kurum. Her gün yaklaşık 40 dilden yurt dışından farklı ülkelerden çıkan Türkiye’nin lehinde ya da aleyhinde olan tüm haberler Türkçeye çevriliyor 40 dilde. Bunlardan en önemlileri de ilgili bakanlarımıza, Hükûmet yetkililerine, devlet büyüklerine yine günde 3 ayrı bülten olarak ulaştırılmaktadır. Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü medya buluşmaları, seminerler ve forumlar tertip ederek Türkiye’nin olumlu algısına katkı sunmaya devam etmektedir. Uyuşturucuyla ilgili de daha çok yurt içindeki teşkilatımızı değerlendirerek katkı sunduk, sunduğumuza inanıyoruz. Ben fazla sözü uzatmadan arkadaşımız Serkan Bey’e söz veriyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Serkan Ökten, Etkinlik ve Organizasyonlar Birim Sorumlusu.

Buyurun.

7.- Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Etkinlik ve Organizasyonlar Birim Sorumlusu Serkan Ökten'in, Genel Müdürlük olarak gerçekleştirdikleri faaliyetler ve planladıkları faaliyetler hakkında sunumu

BAŞBAKANLIK BASIN YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ETKİNLİK VE ORGANİZASYONLAR BİRİM SORUMLUSU SERKAN ÖKTEN – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırun; öncelikle kendim ve kurumum adına hepinize saygıyla selamlıyorum.

Ben de aynı zamanda bu Komisyonun bir uzman üyesi olarak da burada bulunmaktan da çok mutluluk duyduğumu da belirtmek istiyorum öncelikle.

Genel Müdürlüğümüz, Sayın Genel Müdürümüzün de bahsettiği gibi, köklü bir kurum olmakla birlikte birçok misyonunun yanında devletimizin yapmış olduğu faaliyetleri en iyi şekilde iç, dış kamuoyuna anlatılması görevini de içerisinde barındırıyor. Ve tabii, bu anlamda medyanın desteklenmesi de bir görev tanımımız ve Hükümetimizin almış olduğu karar kapsamında 2006'dan bu yana uyuşturucuyla mücadele de bir devlet politikası hâline gelmiş durumda. Dolayısıyla bizim de bu şekilde en iyi şekilde elimizden gelen neyse yapmak gibi bir görevimiz var.

Bilindiği üzere, Başbakanlığın 13 Kasım 2014 tarihinde yayınladığı genelge kapsamında 8 Bakanlık uyuşturucuyla mücadele kapsamında topyekûn mücadele kararına birlikte imza atmış durumdalar. Biz de bu çalışma kapsamında oluşturulan 4 kuruldan Uyuşturucuyla Mücadele Kuruluna Uyuşturucuyla Mücadele Teknik Kuruluna dâhil edilmiş durumdayız. Bu kapsamda 2014'ten beri gerçekleştirdiğimiz faaliyetleri ise şu şekilde sıralayabiliriz: Öncelikle sağlık muhabirleriyle ilgili olarak çeşitli toplantılar düzenledik. 25 Kasım 2014 tarihinde Genel Müdürlüğümüzde iletişim stratejisi çalışmaları kapsamında ilgili Bakanlık yetkilileriyle gerçekleştirdiğimiz, sağlık muhabirleriyle birlikte fikir alışverişinde bulunmak amacıyla gerçekleştirdiğimiz toplantının yanı sıra Uyuşturucuyla Mücadele Kurulunun 27 Ağustos 2015 tarihinde Uyuşturucuyla Mücadele Acil Eylem Planı'nın on üç aylık faaliyet raporunu başta sağlık muhabirleri olmak üzere çok sayıda muhabirin katılımıyla Genel Müdürlüğümüzde düzenlenen basın toplantısıyla yine açıklamış olduk.

Öğleden önceki toplantıda bahsedilmişti, yerel medya bağımlılık farkındalığı eğitimlerini düzenledik. Orada 7 ilde düzenlendiği belirtilmişti fakat aslında bu eğitimler bölgesel nitelikte eğitimler. Dolayısıyla sadece 7 ilde yapılmakla birlikte 39 ilden medya mensubunu biz davet ettik ve yaklaşık 1.400'e yakın medya mensubu, medya mensubunun yanı sıra haberin kaynağı niteliğinde olan ilgili kamu kurumlarının basınla ilgili yereldeki temsilcilerini de bu eğitimlere dâhil ettik. Yeşilayın yine temsilcileri de burada bulundular. Yeşilayın, Yeşilay Akademisinde bulunan akademisyenler tarafından eğitimler gerçekleştirildi. Bu eğitimlere sırasıyla bakarsak: İlk olarak İzmir'de, İzmir, Çanakkale ve Muğla il müdürlüklerimizin görev sahasında bulunan İzmir, Manisa, Çanakkale, Balıkesir, Muğla, Aydın, Denizli; ikinci olarak Erzurum'da 20 Ekim 2016 tarihinde Erzurum ve Diyarbakır il müdürlüklerimizin görev sahasında bulunan Erzurum, Erzincan, Kars, Muş, Ağrı, Van; daha sonra Antalya'da, Antalya ve Konya il müdürlüklerimizin bölgesinde bulunan Antalya, Burdur, Isparta, Konya, Karaman; daha sonrasında Samsun'da Samsun İl Müdürlüğünün sahası olan bölgede; Gaziantep'te Gaziantep, Adana, Şanlıurfa ve Diyarbakır il müdürlüklerimizin görev sahasında bulunan Gaziantep, Kahramanmaraş, Adana, Hatay, Mersin, Şanlıurfa, Adıyaman, Mardin ve Malatya; İstanbul'da ise İstanbul, Bursa ve Edirne il müdürlüklerimizin bulunduğu İstanbul, Kocaeli, Bursa, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ; son olarak da Ankara'da, Ankara, Afyon ve Kayseri il müdürlüklerimizin görev sahasından Ankara, Bolu, Zonguldak, Afyon, Eskişehir, Kayseri ve Sivas'tan medya mensuplarını buraya davet ettik bu eğitimlere. Toplamda da 1.400'e yakın bir medya mensubu, bununla birlikte belediyelerin basın, yayın ve halkla ilişkiler personeli, illerdeki kurumların valilik, kaymakamlık, emniyet müdürlükleri, il müdürlükleri,

kalkınma ajansları gibi basın ve halkla ilişkileriyle ilgili personeli, bunun dışında kurumsal dergi çıkaran kurum ve kuruluş temsilcileri, yerel gazete köşe yazarları ve blog yazarları dâhil olmak üzere yerel medyada etkin olabilecek tüm kesimlere mümkün olduğunca eğitimleri vermeye çalıştık.

Bu eğitimlerin içeriğinden biraz bahsetmek gerekirse, eğitimler ilk başta teorik bir eğitim çerçevesinde gerçekleştirildi. Bu eğitimler kapsamında haber dilinin nasıl olması gerektiği bahsedilirken öğleden sonraki oturumlar kapsamında ise grup çalışmaları gerçekleştirildi. Buna göre verilen birtakım olayların haber metni hâline getirilmesi istendi katılımcılar tarafından, daha sonra da bu çalıştay neticesinde değerlendirildi bu haberlerin nasıl olması gerektiğiyle ilgili.

Yine il müdürlüklerimizin eğitim faaliyetleri gerçekleştirildi. Yerel medya bağımlılık farkındalık eğitimleri kapsamında Bursa İl Müdürlüğümüzün kendi bölgesinde farklı medya mecralarına yönelik yaptığı eğitimler burada söz konusu. Yine Edirne İl Müdürlüğümüzün Kırklareli’nden gazetecilerin katılımıyla gerçekleştirdiği yerel medya bağımlılık farkındalık eğitimleri gerçekleştirildi. Bağımlılıkla mücadele ve haber dili toplantıları Trabzon İl Müdürlüğümüzün Trabzon ve Rize’de olmak üzere iki toplantısı gerçekleştirildi. Yine Bursa İl Müdürlüğümüzün çabaları kapsamında radyo spotları, “Alo 191 Uyuşturucuyla Mücadele Danışma ve Destek Hattı”nın tanıtılması gibi birtakım etkinlikler de faaliyetler de yine gerçekleştirildi. Kayseri İl Müdürlüğümüz de Uyuşturucuyla Mücadele Medyanın Rolü sempozyumu dâhilinde katılımcı olarak sürece dâhil oldu.

Genel Müdürlüğümüze bağlı il müdürlüklerimizin bağımlılıkla mücadele il koordinasyon kurullarında görevlendirilmesinin bu noktada önem arz ettiğini düşünüyoruz yerelde daha etkin olabilmek adına. Bu kapsamda 7 tane il müdürlüğümüz şu anda -Adana, Bursa, Erzurum, İzmir, Kayseri, Konya ve Trabzon- bu bağımlılıkla mücadele il koordinasyon kurullarına davet ediliyor. Fakat diğer 10 il müdürlüğümüz, şimdi, yeni açılan Erzincan İl Müdürlüğümüz, gerçi bir aylık bir il müdürlüğü, onunla birlikte 11 il müdürlüğümüz şu anda il koordinasyon kurullarına maalesef dâhil edilmemiş durumda.

Yine medyanın daha nitelik kazanması anlamında yaptığımız çalışmalarla ilgili olarak da “yargı muhabirliği” konulu çalıştayları gerçekleştirdik Adalet Bakanlığıyla birlikte. Adalet Bakanlığının Alman Uluslararası Hukuki İşbirliği Vakfı ve Hollanda Uluslararası Hukuki İşbirliği Merkezi iş birliğinde yürütülen “Kitlesel Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında Ankara ve İstanbul’da Avrupa Birliğinin uzmanlarının da katılımıyla basın mensuplarına yönelik olarak bir çalıştay gerçekleştirildi, Genel Müdürlüğümüz de burada paydaş olarak dâhil oldu. İkişer günlük çalıştaylar kapsamında 17 ilden -burada illerin isimlerini görüyorsunuz- 100 medya mensubuna bu eğitimler verilmiş oldu. Ankara’da 2, İstanbul’da ise 3 grup hâlinde 5 çalıştay düzenlendi. Bu çalıştayların ilk gününde Ankara’da Türkiye Adalet Akademisinde, ikinci günde de Ankara Adliyesinde; İstanbul’da ise İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesinde, ikinci günde ise Çağlayan Adliyesinde eğitimler gerçekleştirildi. Bu proje kapsamında 225 hâkim ve savcıya basın sözcülüğü eğitimi verilmiş olup ayrıca Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul ve İzmir olmak üzere 5 pilot il adliyesinde medya iletişim büroları açılmıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalıştaylarla medya iletişim bürolarının tanıtımının yapılması ve özellikle yerel medyanın yargı muhabirliği bağlamındaki mesleki bilgisinin artırılması amaçlanmıştır. Biz burada medya iletişim bürolarını önemsiyoruz. Şöyle ki -öğleden önceki toplantıda da dile getirilmişti- haberin kaynağı, kurumlardan çıkması önemli, hani o dil uygun olursa medya mensuplarının haberi gerçekleştirmesi, doğru haberciliği yapması daha kolay olabiliyor. Dolayısıyla bu medya iletişim bürolarından doğru ifadelerle çıkacak metinler haberin de daha güzel bir şekilde yani uygun şekilde çıkmasını sağlayacaktır diye düşünüyoruz. Bu kapsamda verilen eğitimlerin içeriğinde masumiyet karinesi, özel hayatın korunması, basın meslek ilkeleri gibi birtakım eğitimler de verildi.

Eğitimlerde teorik eğitimin yanı sıra örnek olayların, yine yerel medya farkındalık eğitimlerinde olduğu üzere, örnek olaylar üzerinden haberleştirme çalışmaları gerçekleştirildi. Bu haber örnekleri içerisinde de uyuşturucuyla ilgili haberlere de yer verilmiş oldu.

Yine medyanın niteliğini artırmak amacıyla daha etkin habercilik yapabilmesi açısından gazetecilik meslek standartlarıyla ilgili bir çalışma başlattık. Ulusal yeterlilik sistemi dâhilinde Mesleki Yeterlilik Kurumuyla koordineli şekilde. Bu kapsamda yaptığımız çalışmalar kapsamında gazetecilik mesleğini 10 alt meslek grubuna ayırarak ve her bir mesleğin standartlarının hazırlanmasını sağladık ve Resmî Gazete’de yayımlandı. Bu kapsamda yerel medyada özellikle gazetecilik mesleğinin daha nitelikli olması yani herkesin haber yapmasının önüne geçmek adına belli standartlar oluşturulmasını istiyoruz. Bu kapsamda yeterlilik hazırlandıktan sonra sınav belgelendirmesi gerçekleşerek o belgeye sahip olan gazeteciler Avrupa Birliği standartlarında istedikleri ülkede iş bulma imkânı sağlayabileceklerdir. Dolayısıyla söz konusu süreç sonunda özellikle yerel medyada çalışan meslek mensuplarının mesleki yeterlilik ve iş gücü kalitesinin artırılması, bu doğrultuda başta uyuşturucu ve terör gibi toplum sağlığını ve güvenliğini ilgilendiren hassas konularda kamuoyunu bilgilendirmede etik ilkelere uygun habercilik yapımının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Biz 2015 itibarıyla aylık basın analizi raporlarını yapmaya da başladık. 2016 sonuna kadar bunu periyodik olarak gerçekleştirdikten sonra geçen yıl da eylül ayından itibaren bu çalışmalara yeniden başladık. Haber analizlerinde kamu kurumları tarafından acil müdahale edilmesi gereken durumlarda da hazırlanan öneri ve tavsiyelerle ilgili kamu kurumları ivedilikle iletilmiştir.

Bu arada dosyalar ulaştıysa orada örnek medya analizlerini de görebilirsiniz Sayın Başkanım.

Aylık basın analiz raporları kapsamında 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan taramada toplam haber sayısında yüzde 3’lük artış olduğu tespit edildi. Artışın en fazla olduğu konu başlığı yüzde 54’le kolluk güçlerinin yaptığı operasyonlar oldu. Analizlerin en çarpıcı verilerinden biri: Uyuşturucu konusunda medyada yer alan başlıca eleştirilerin 2016 yılında 2015 yılına göre yüzde 55 oranında azalmış olduğu tespit edildi.

Yaptığımız çalışmalardan bir tanesi de iletişim stratejisi rehberi. Bu, kamu kurumlarına yönelik bir rehber öncelikle. Uyuşturucu kullanan kişilerle ilgili tasvirlerde nelere dikkat edilmesi gerektiği, medya içerikleri oluşturulurken hassasiyet gösterilmesi gereken hususların neler olduğu, farklı hedef kitlelerine özgü farklı iletişim stratejilerinin neler olduğu yönünde bilgiler sunulmaktadır yine o dosyamız içerisinde de mevcut.

İçeriklerde dikkat edilmesi gereken hususlar ise uyuşturucu kullanan kişilere ilişkin tasvirlerin, uyuşturucu kullanan kişilerin çevrelerine ilişkin betimlemelerin, uyuşturucu maddenin metin içinde verilmiş biçiminin ve uyuşturucu arzıyla ilgili içeriklerin nasıl olması gerektiğiyle ilgili hususlar orada belirtiliyor.

Yine yeni medya iletişim stratejileri kapsamında sosyal medya içerik önerileri, sosyal medya video ve tanıtım filmleri önerileri, sosyal medya kampanyaları önerileri de bu iletişim rehberi içerisinde mevcut. Bununla birlikte biz gazeteciler için de “uyuşturucu” konulu haberlerde dikkat edilmesi ve hassasiyet gösterilmesi gereken hususlara ilişkin bir de broşür hazırladık. Söz konusu broşür özellikle yerel medya farkındalık eğitimleri kapsamında dağıtılmakla birlikte, il müdürlüklerimiz aracılığıyla da diğer katılım sağlayamayan medya mensuplarına da ulaştırıldı. Bu kapsamda 5 bin adet bastırılarak yönlendirildi.

Biz kendi yaptığımız çalışmaların dışında da tabii bu Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı kapsamında birtakım çalışmalar gerçekleştiriyoruz ve bunun devamı olarak da 2'nci Uyuşturucuyla Mücadele Şurası kapsamında da iletişim çalıştayını Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğüyle birlikte Genel Müdürlüğümüzde gerçekleştirdik. Söz konusu çalıştaya Sağlık, Adalet, Gümrük ve Ticaret Bakanlıkları ile Yeşilay temsilcileri ve akademisyenler, medya mensupları katılım sağladılar. Çalıştay kapsamında iki oturum gerçekleştirdik. Bir tanesi, medya alt çalışma grubu oturumu, bir tanesi de kamuoyu yönetimi alt çalışma grubu oturumu olarak gerçekleşti. Medya alt çalışma grubu oturumunda uyuşturucuyla mücadelede medyanın rolü ve önemi, basılı, görsel, işitsel medya kanallarında haber içeriklerinde dikkat edilmesi gerekenler, uyuşturucuyla mücadele anlamında idari, hukuki düzenlemelerin medya mecralarında görünürlük sağlanmasına yönelik faaliyetler; kamuoyu yönetimi alt çalışma grubu oturumunda ise uyuşturucuyla mücadelede ulusal medya kampanyası tasarımı, toplumda rol model olmuş kişilerin farkındalık oluşturmadaki görev ve sorumlulukları başlıkları ele alınmıştır.

Yine biz uyuşturucuyla mücadelede diğer kurumlarla iş birliği çalışmalarını da gerçekleştiriyoruz. Biraz önce bahsettiğimiz üzere Yeşilayla yerel medya bağımlılık farkındalık eğitimleri, Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğüyle 2'nci Uyuşturucuyla Mücadele Şurası İletişim Çalıştay, Bağımlılıkla Mücadele İletişim Çalıştay, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ile Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu ve Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu dâhilinde yapılan toplantılar, Uyuşturucu ile Mücadelede Sunulan Sağlık Hizmetleri Çalıştay, Uyuşturucu ile Mücadelede Eylem Planı 2018-2023 Hazırlık Çalıştay gibi birtakım etkinlikleri de beraber çalıştık. Yine İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık, İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığının 2, 3, 4 ve 5'inci Dönem Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele Koordinasyon Kurulu Toplantılarına ve 35'inci Dönem KİK Kurulu Toplantısı'na dâhil olduk.

Bu gerçekleştirilen faaliyetlerimizden sonra planlanan faaliyetlerimize geldiğimiz zaman, 2018-2023 Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Eylem Planı kapsamında “uyuşturucuyla mücadelede iletişim” başlığı içerisinde 7 tane inisiyatif öngörülmüş durumda. Bu taslak çalışma kapsamında genel müdürlüğümüze de 5 başlık altında birtakım görevler veriliyor. 1'inci inisiyatif kapsamında uyuşturucuyla mücadelede ortak strateji ve iletişim kılavuzunun hazırlanması; 2'nci inisiyatif kapsamında uyuşturucuyla mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerin tanıtımının yapılması; 3'üncü inisiyatif kapsamında uyuşturucuyla mücadelede bulunan kurumların her türlü yayın organında uyuşturucuyla mücadele faaliyetinin tanıtılmasının ve yer almasının sağlanması; 4'üncü inisiyatif kapsamında uyuşturucuyla mücadelede iyi uygulama örneklerinin teşvik edilerek ödüllendirilmesi. 5'inci inisiyatif kapsamında da uyuşturucu madde kullanımının etki, zararları konusunda hedef grupların bilgilendirilmesi, hedef gruplara farkındalık oluşturulması, tutum ve davranış geliştirilmesi bizden istenen inisiyatifler. Biz de bu doğrultuda çalışmalarımızı gerçekleştireceğiz.

Yeşilayla imzalanması öngörülen protokol çerçevesinde ise öncelikle yerel medya farkındalık eğitimlerinin kalan iller bazında yaygınlaştırılması öngörülmüyor. Bununla birlikte Bağımlılıklara Karşı Ulusal Medya Kapasite Geliştirme Sempozyumu, ulusal TV kanallarının temsilcilerine yönelik eğitim, ulusal gazete, dergi temsilcilerine yönelik eğitim, ulusal radyo kanalları temsilcilerine yönelik eğitim ve son olarak da internet medyası temsilcilerine yönelik de eğitim öngörülmüyor. Bunlar planlanan faaliyetler.

Genel anlamda tespit ve önerilerimiz, iletişim stratejisiyle ilgili olarak genel tespit ve önerilerimiz: Bildiğiniz üzere iletişim stratejisi kaynak, mesaj, kodlama, kanal, alıcı ve geri bildirimin olduğu bir süreç. İşte bu süreçte biz, bütüncül, bilimsel temellere dayalı ve kapsayıcı bir anlayışın olması gerektiğini düşünüyoruz. Öncelikle iletişim kaynağı olarak, ilgili kurumların, yerel yönetimlerin, STK'lerin ve adliyelerde medya iletişim bürolarının doğru bilgi akışını sağlamasının önemine değiniyoruz.

İkinci olarak hangi mesajların verilmesi gerektiği: Bilimsel temelleri olan uyuşturucuyla mücadele ortak strateji ve iletişim kılavuzunun -bu, eylem planında da öngörülen bir çalışma- bu kapsamda ilgili kurumlara ulaştırılması ve bu iletişim kaynaklarının bunu kullanarak haber dili oluşturması gerektiğini düşünüyoruz.

Hangi kanalların kullanılacağı: Bütüncül bir iletişim stratejisi kapsamında öncelikle yazılı, görsel medyanın olduğu geleneksel medyanın; bununla birlikte, gençlerin ve özellikle hedef kitlenin -biliyorsunuz uyuşturucuyla başlama yaşları çok düşmüş durumda- geleneksel medyadan çok sosyal medya üzerinden etkilendiğini biliyoruz, bu doğrultuda sosyal medyanın ve doğru bir bilimsel çalışmanın ardından oluşturulacak iletişim kampanyalarının kullanılmasının gerektiğini düşünüyoruz.

Mesajlarımızı kime sunacağımız yani hedef kitlemizin kim olacağı ise: Bağımlılar, potansiyel bağımlılar, aileler, kamuoyu ve medya olarak yine bütüncül bir anlayış kapsamında olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu iletişim stratejisi sürecinde geri bildirimlerin, medya analizlerinin -Genel Müdürlüğümüz devam ediyor zaten bu çalışmalara- ve kamuoyu araştırmalarının Yeşilay ve TÜİK tarafından yapılabileceğini düşünüyoruz.

Denetleme kapsamında ise alınan geri bildirimler dışında, özendirici ve mücadeleye zarar verici yayınlara yönelik olarak RTÜK'ün ve yargının bu noktada rolünün olduğunu ve koordinasyon noktasında Sağlık Bakanlığının -zaten Ulusal Eylem Planı kapsamında koordinatör bakanlık Sağlık Bakanlığı- ve iletişimle ilgili bir koordinasyon kurulunun bu süreçleri takip etmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Genel Müdürlüğümüzle ilgili özel tespitlere gelirsek: Öncelikle bağımlılıkla mücadele il koordinasyon kurullarında -biraz öncede bahsetmiştik- bazı il müdürlüklerimiz yer almıyor. Bu kapsamda onların bu koordinasyon kurullarında olmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu şekilde il müdürlükleri aracılığıyla, bağımlılık yapan maddelerin merak uyandırıcı ve teşvik edici şekilde yapılmamasının sağlanması amacıyla özellikle 2018-2023 Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı kapsamında hazırlanması düşünülen uyuşturucuyla mücadele ortak strateji ve iletişim kılavuzunun medya mensuplarına ve ilgili kurumlara ve halkla ilişkiler personeline yönelik eğitimlerin yapılmasının sağlanmasının, kurumların bağımlılıkla mücadele kapsamında çalışmaları yerel medyaya ulaştırmasında aracılık edilmesinin, konuyla ilgili duyuruların etkin bir şekilde yapılabilmesi ve yüksek katılımın sağlanması amacıyla illerde faaliyet gösteren gazeteciler cemiyetleriyle iş birliği yapılmasının, yine oradaki il halk sağlığı müdürlüğü, aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü ve üniversitelerden yardım alınmasının uzmanların eğitimiyle ilgili ve iletişim fakülteleriyle de etkin iletişim içerisinde ve ortak iş birliği içerisinde olunmasının önemli olacağını düşünüyoruz

Saygılarımızla arz ederiz.

BAŞKAN – Evet, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcımız Sayın Ekrem Okutan, Etkinlik ve Organizasyonlar Birim Sorumlusu Sayın Serkan Ökten'e sunumları için teşekkür ediyoruz.

Şimdi sorularımız varsa onları soralım.

Tabii, basın-yayının, medyanın ne kadar önemli olduğunu öğleden önceki toplantıda, bir oturumda konuştuk. Dilin, gerçekten insanlara ulaştırılan, özellikle madde bağımlılığıyla ilgili haberin içeriği de şüphesiz çok önemli. Burada kullanılan farklı farklı söylemler bazen insanlarda, özellikle madde kullananlarda veya maddeyi bilmeyip de bu konuda insanların aklına farklı şekilde mesaj verme noktasında medyanın sorumluluğunun çok daha önemli olduğunu vurguladık, sizler de aynısını söylediniz, öğleden önceki toplantıda da sunum yapan arkadaşlar bu konuya değindiler.

“Muhabirlikte standartları getirdik.” dediniz. Özellikle yerel medyada bir internet sitesi kurmak vasıtasıyla ya da valilikten, yanılmıyorsam bir onay almak suretiyle “Gazeteciyim.” ya da işte “Muhabirim.” diye yerelde çok karşımıza çıkıyor ve bu konuda da aslında çok da eğitimi olmayan insanların muhabirliğe soyunduğunu görüyoruz. Bunların denetimi var mı acaba? Bu konuda söyleyeceğiniz bir şeyler var mı?

Buyurun Ekrem Bey.

BAŞBAKANLIK BASIN YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI EKREM OKUTAN – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Yerel medya kuruluşu, tabii, savcılıklara verilen mevkiye beyannamesiyle start alıyor. Bu konuda denetim maalesef yok yani RTÜK tarafında da bizim tarafta da yerel medyanın denetimi mümkün olamıyor, sadece bir beyanname esasına dayalı. Bizim, bunların daha iyi, daha güzel bir eğitim almalarını sağlamaya dönük faaliyetlerimiz olabilir ancak. İşte, zaten onu arkadaşımız da sunumda da arz etti, eğitimlerle gerçekleştirilebilir, onun dışında denetim imkânsız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki, başka soru yoksa Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğümüze sunumu için ben teşekkür ediyorum.

BAŞBAKANLIK BASIN YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI EKREM OKUTAN – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Üçüncü ve son sunumu yapmak üzere, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Başkan Yardımcımız Sayın İlker Ilgın, İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Daire Başkan Yardımcısı Sayın Murat Ellialtı, Uzman Yardımcısı Seda Demirtaş, Uzman Yardımcısı Emine Zişan Liman buyursunlar.

8.- RTÜK Başkan Yardımcısı İlker Ilgın'ın, RTÜK'ün görev alanı hakkında sunumu

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunumumuza başlamadan önce Radyo ve Televizyon Üst Kurulu hakkında kısa bir bilgi sunumunun faydalı olacağını düşünüyoruz, görev alanımızın tayin ve tespiti açısından önem arz ettiğini düşünüyoruz bu vesileyle.

Radyo ve televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş olan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Anayasa'mızın 133'üncü maddesinin amir hükümleri gereğince kanunla düzenlenmiş, idari ve mali özerkliği haiz, bağımsız, düzenleyici, denetleyici kurum olarak teşkil edilmiştir. Üyeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca, siyasi partilerin gösterdikleri adaylar arasından seçilmektedir, kendi başkanını ve başkan vekilini de kendi içinden ikişer yıl için seçmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, yayınlar yayımlandıktan sonra, kanunla düzenlenmiş, kanunla belirlenmiş ve sınırları çizilmiş yayın ilkelerine uygunluk açısından, keza idari ve mali yapıları ve teknik yeterlilikleri açısından incelemekte, denetlemekte ve aykırılığın tespiti hâlinde kanunla tanımlanmış müeyyidelerini uygulamaktadır. Komisyonumuzun çalışma alanını ilgilendiren hükmü ise yayın ilkelerimizin, 8'inci maddesinin –ki genel yayın ilkelerinin düzenlendiği madde- (1)'inci fıkrasının (h) bendinde düzenlenmiştir. “Yayın hizmetleri hiçbir suretle alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz.” Bu ilkeye aykırılık hâlinde yayıncı kuruluşa yüzde 2'den yüzde 5'e kadar idari para cezası uygulanması ve ihlale konu programın yayının ilk seferde durdurulması, akabinde ise yayın lisansının iptaline kadar gidebilecek süreçler söz konusudur. Keza program durdurma idari tedbir olarak ihlale konu programın yayınının 5 keze kadar durdurulması da imkân dâhilindedir ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu bu kapsamda bahsettiğimiz (h) bendinin ihlali nedeniyle de müeyyideleri uygulamaktadır, 30'a yakın da müeyyide uygulamıştır.

Bu özet bilgilerden sonra ben konu hakkında sunum yapmak üzere Daire Başkan Yardımcımız Murat Ellialtı Bey'e sözü bırakmak istiyorum.

Komisyonumuzu tekrar bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Buyurun Murat Bey.

9.- RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkan Yardımcısı Murat Ellialtı'nın, RTÜK'ün görev alanı, yürütülen faaliyetler, müeyyideler, talep ve öneriler hakkında sunumu

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT ELLİALTİ – Sayın Başkanım, komisyonumuz değerli üyeleri; bu imkânı bize verdiğiniz için hepinize çok teşekkür ediyorum.

Ben Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun öncelikle bağımlılıkla mücadele sunum planında görev, yetki ve sorumluluklarıyla başlayacağım; daha sonra kurumsal yapılanması, yürüttüğü faaliyetlerin yasal çerçevesi, konuya ilişkin yürütülen faaliyetler, uygulanan müeyyideler ve talep ve önerilerimizle konuyu bitirmeyi düşünüyorum.

Öncelikle Radyo ve Televizyon Üst Kurulu -az önce Başkanım da bahsetti- 6112 sayılı Kanun kapsamında radyo ve televizyonların denetlenmesi ve düzenlenmesi görevi Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna verilmiştir. Programlar yayımlandıktan sonra Üst Kurulumuz tarafından ilgili kanuna uygunlukları açısından denetlenmekte ve eğer yasaya aykırılık varsa müeyyideler uygulanmaktadır. Ancak yayından önce herhangi bir şekilde Üst Kurulun müdahale etme yetkisi bulunmamaktadır yayınlara. Benzer şekilde ne tür haberlerin ya da programların yayınlanacağı, bunları kimin sunacağı veya bunların hangi saatlerde yayınlayacağı da kamu yayıncılarının editöryal sorumlulukları kapsamında değerlendirilmektedir. Bu konuda da Üst Kurulumuzun müdahalede bulunma yetkisi yoktur.

Yine yayın hizmetleri izleme ve değerlendirme görevi benim de bağlı bulunduğum İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalara, diğer ilkelere, 6112 sayılı Kanun'a ve bu Kanun'a dayanılarak çıkartılan yönetmeliklere göre yayınları takip etmektedir.

Söz konusu denetim uzmanlarımız tarafından resen yapılabildiği gibi Başbakanlık BİMER, CİMER veya 444 1 178 Alo RTÜK hattına gelen şikâyetlerin de değerlendirilmesi vasıtasıyla yapılmaktadır. Ayrıca, söz konusu şikâyetlerin birer sureti de yayın kuruluşları izleyici temsilcilikleriyle paylaşılmaktadır, benzer hataların tekrarının önüne geçilmesi planlanmaktadır.

Ülkemizde 1.880 adet radyo ve televizyon kuruluşu bulunmaktadır. Bunlar ulusal, bölgesel, yerel ve uydu ortamından yayın yapmaktadır. Bu yayınlar Üst Kurulumuzun Ankara'daki merkezinde Sayısal Kayıt Arşiv Sistemi vasıtasıyla kaydedilmekte ve uzmanlarımız tarafından düzenli olarak takip edilmektedir.

İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığınca yapılan izlemelerin sonucunda yayınların 6112 sayılı Kanun'un herhangi bir maddesini ihlal ettiği tespit edilirse rapor düzenlenmektedir. Uzman ve uzman yardımcıları tarafından düzenlenen bu raporlar Daire Başkanlığına sunulmakta, Daire Başkanlığının yorumuyla birlikte Üst Kurula sunulmaktadır. Üst Kurulumuz her hafta düzenli olarak toplanmakta ve bu raporları değerlendirmektedir. Üst Kurul kararları da idari yargıya açıktır.

Şimdi, ben bağımlılıkla mücadeledeki yasal mevzuatımızdan biraz bahsetmek istiyorum. 8'inci maddemiz yayın hizmeti ilkeleridir, bunlar yayın içerikleriyle ilgilidir. 9, 10, 11, 12 ve 13'üncü maddelerimiz de reklam ve ürün yerleştirmeleriyle ilgilidir. 8'inci maddemizin (ç) fıkrası insan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesini barındırmaktadır. (h) fıkrası yine "Alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz." hükmü yer almaktadır. 8'inci maddenin (l) fıkrasında yine "Genel sağlığa, çevrenin ve hayvanların korunmasına zarar verecek davranışları teşvik edemez." Denmektedir. 8'inci maddenin (2)'nci fıkrası da yayınların çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verecek içerikte olmamasına yönelik ve bunların koruyucu sembol olmadan yayınlanamayacağına yönelik düzenlenmiştir.

Biraz da yayın denetimi sonucunda neler yapıldığından, ne tür müeyyideler uygulandığından bahsetmek istiyorum. Eğer kanuna aykırı bir yayın varsa Üst Kurulumuz tarafından uyarı, idari para cezası, program durdurma, geçici yayın durdurma ve lisans iptali şeklinde müeyyideler uygulanmaktadır. Bu kapsamda 2016 yılında 1.271; 2017 yılında 1.174; 2018 yılında da 170 adet rapor düzenlenmiştir. Bu raporların 112 tanesi –az önce bahsettiğim- tütün, alkol, uyuşturucu ve olumsuz örnek oluşturan davranışlar ve yayınlar için düzenlenmiştir, bu raporların tamamına müeyyide uygulanmıştır.

Özellikle biz daha çok uyuşturucuyla ilgili zararlı yayınların haberlerde olduğunu tespit ettik. Bu konuda bir çalışma yaptık, bunu yayıncılarla da paylaştık. Nevşehir'de de Nevşehir İl Emniyet Müdürlüğü'nün Uyuşturucuyla Mücadele Sempozyumu olmuştu. Biz bazı görselleri oradaki yayıncılarla ve Yayıncılar Derneği Başkanımızla da paylaştık. Ben birkaç tane hatalı yayından örnek göstermek istiyorum şimdi.

(Video gösterimine başlandı)

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT ELLİALTI – Şimdi, burada ben hem Ankara İl Emniyet Müdürlüğü yetkilileriyle görüştüğümde de Sağlık Bakanlığından yetkililerle görüştüğümde aslında böyle bir hapın insanları zombileştirmede, ancak haber etkisini artırmak için kullanıldığını tespit ettik ve bunu yayıncılarla paylaştık. Çünkü daha çok bunlar uyuşturmaya yönelik haplar ancak burada arkadaki... Daha sonra biz yayınlardan yaptığımız tespitlerde de bunların bazı korku filmlerinden falan alındığını tespit ettik. Aslında böyle bir şey yok. Ancak bu şekilde haber yapmaları, kişileri zombi yapma özelliğini belirttiğinde bir özendirici hâle getiriyor.

Yine, benzer şekilde uyuşturucu zombi hapıyla ilgili haberler var. Bazı yayınlarda hapın nasıl yapıldığı anlatılıyor.

(Video gösterimine devam edildi)

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT ELLİALTI - Burada da az önce gösterdiğim görüntülerin tam tersi var, uyuşmuş insanlar var. Diğerinde kafa attıkları ve çok aktif davrandıklarından bahsediliyordu, şimdi daha farklı görüntüler geldi.

Bir diğer sorun da “uyuşturucu baronları” ifadesinin kullanılarak haberde uyuşturucu satıcılarına itibar kazandırılması. Biz bu konuda da yayıncılarımızı uyardık. Birkaç tane örnek göstermek istiyorum.

(Video gösterimine devam edildi)

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT ELLİALTI - Burada haber dilinde bir hata var. Bu kişiler uyuşturucu satıcıları olmasına rağmen “baron” ifadesi kullanılarak bunlar itibarlandırılmış ve özendirici bir hâle getirilmiş.

Ben biraz da Üst Kurulumuzun bu hususta yapmış olduğu, uyguladığı müeyyidelerden bahsetmek istiyorum. Kanun’un 8’inci maddesinin (ç) fıkrasında yer alan “İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma” ilkesine aykırılık nedeniyle bugüne kadar medya hizmet sağlayıcılarına 592 kez müeyyide uygulanmıştır.

Yine alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu bağımlılığı yapıcı madde kullanımı nedeniyle 30 kez müeyyide uygulanmıştır. Bunların 8’i uyuşturucuyu teşvik edici yayınlar sebebiyle uygulanmıştır.

Yine, genel sağlığa, çevre ve hayvanların korunmasına zarar verecek davranışlar nedeniyle 468 kez ve çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine zarar verici yayınlar nedeniyle yayın kuruluşlarına 379 kez müeyyide uygulanmıştır.

Yine, benzer şekilde Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun kapsamında 317 kez ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhisi Kanunu kapsamında da 10 kez yayın kuruluşlarına müeyyide uygulanmıştır. Üst Kurulumuza 2017 yılında tütün, alkol uyuşturucu ve diğer zararlı alışkanlıklarla ilgili 1.114 adet vatandaş bildirimi ulaşmıştır.

Biraz da Üst Kurumumuzun diğer çalışmalarından bahsetmek istiyorum. Akıllı işaret uygulamaları: Akıllı işaret uygulamaları 2007 yılında uygulanmaya başlamıştır, 2011 yılında da 6112 sayılı Kanun kapsamında zorunlu hâle getirilmiştir. Bu uygulamanın içeriğinde 4 adet yaş sembolü, 3 adet içerik sembolü vardır. Bunu kullanmamızın sebebi, programların olası zararlı içerikleri hakkında önceden ebeveynlerin de bilgilendirmek ve çocukların programı izledikten sonra zarar görmelerini engellemektir. Aynı şekilde izleyici temsilciliği uygulmamız da aktif bir şekilde sürdürülmektedir. Az önce de bahsettim, yayınlar hakkında gelen şikâyetler ve tespitlerimiz hakkında yayın kuruluşlarının izleyici temsilcileriyle aktif iletişim kuruyoruz ve onlarla dönem dönem toplantılar yapıyoruz.

Yine, benzer şekilde Üst Kurulumuz tarafından kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan kamu spotlarına, 6112 sayılı Kanun kapsamında incelenerek uygun olanlar için tavsiye kararları verilmektedir. Bu kapsamda 2016 yılında 317 adet kamu spotu ve 21 adet zorunlu yayına kamu yararı bulunduğu dair karar ihdas edilmiştir, 2 adet kamu spotu bağımlılıkla mücadele kapsamında karar verilmiştir.

Yine, 2017 yılında 6 adet kamu spotu ve 5 adet zorunlu yayın bağımlılıkla mücadele faaliyetleri kapsamında yayın kuruluşlarına tavsiye edilmiştir.

Son olarak da 2018 yılında 1 adet kamu spotu ve Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan 6 adet zorunlu yayın da zorunlu yayın olarak yayın kuruluşlarına tavsiye edilmiştir.

Talep ve önerilerimiz: Öncelikle biz radyo televizyon kuruluşlarının üst düzey yetkilileriyle bir toplantı yapılarak yaşanan sorunların ne şekilde çözüme kavuşturulacağına dair görüş alışverişinde bulunulmasını ve özellikle de uyuşturucuyla ilgili haberlerin ne şekilde, hangi haber dili kullanılarak yapılmasına dair ortak bir dil oluşturulmasını talep ediyoruz.

Bizim burada önerilerimiz, sorun uyuşturucu kullanımı ve madde bağımlılığı konusunda sorunlu bir dil değil, sorumlu bir dil kullanılması, verilen haberin veriliş şeklinin ve sunum biçiminin önemli olduğu medya mensuplarının da önemsenmeli. Madde kullanımının birey üzerindeki sahte, geçici ve özendirici etkisine medyada yazılı ve sözlü olarak yer vermenin risk taşıyan kişileri özendirilebileceğini düşünüyoruz. Bu nedenle medyada zaman zaman verilen az önce de bahsettiğim “Uyuşturucu Baronu Yakalandı” “Piyasa Değeri Milyonlarca Lira” “Keyif Verici Madde” “Altın Vuruş” “Kurban” “Uyuşturucu Batağı” gibi kelimelerin kullanılmaması gerektiğini düşünüyoruz.

Arz ederim.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Evet, biz de teşekkür ediyoruz Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan Yardımcımıza ve Daire Başkan Yardımcımıza.

Tabii, medyanın sorumluluğunun ne kadar önemli olduğunu buradan tekrar dile getirmemize gerek yok. Sorumlulukta özellikle görsel medyanın daha dikkatli olması gerektiğini hepimiz biliyoruz.

Şimdi, Sayın Başkan Yardımcım, İlker Bey, bir sorum var size: 1.880 radyo ve televizyon var. Bunların hepsini nasıl kontrol ediyorsunuz? İllerdeki bu yerel televizyonlar da herhâlde sizin denetiminiz altında. Diyelim ki Mersin’de, Gaziantep’te, İstanbul’da ya da bir ildeki radyo ve televizyon olumsuz veya sizin RTÜK’ün yayınlarına muhalif bir yayın yaptıysa bunları nasıl tespit edebiliyorsunuz, onu bir öğrenmek istiyorum.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Arz edeyim Sayın Başkanım.

Radyo ve televizyon yayınlarının izlendiği, kayıt altına alındığı, arşivlendiği Sayısal Kayıt Arşiv ve Analiz Sistemi’miz mevcut. Bu sistem vasıtasıyla lisans verdiğimiz tüm kuruluşların yayınlarını Ankara’daki merkez binamızda alıyoruz ve orada arşivliyoruz, kayıt altında tutuyoruz. Uzmanlarımız da kendi sistemleri üzerinden yayın kuruluşlarının bu programlarını 7/24 esasına göre izleyebiliyorlar, değerlendirebiliyorlar, kavramsal bazda da aramalar yapabiliyorlar ve ihlal gördükleri anda bunun yerel yayın olup olmadığını ya da ulusal yayın olup olmadığını değerlendirmeksizin raporluyorlar. Keza işte, kablo ortamından, karasal ortamdan, uydu ortamlarından tüm yayınları bu şekilde Üst Kurulumuz merkezinde kurulu olan altyapımızda, yayın iletim, yayınların sayısal kayıt arşiv analiz altyapımızda bulunduruyoruz ve bu suretle değerlendirme yapabiliyoruz. Onun ötesinde İstanbul’da da bir bölge temsilciliğimiz mevcut, o da İstanbul’daki özellikle yerel radyo yayınlarını değerlendirme imkânına sahip. Keza İzmir ve Diyarbakır’da da bölge temsilciliklerimiz söz konusu, onlar da kendi bölgesindeki yerel radyo yayınlarını izleyip, dinleyip değerlendiriyor. Bu anlamda yani kurulan altyapı sayesinde bölgesel, yerel yayınları da merkezde, diğer yayınlardan farksız bir şekilde takip edebiliyoruz. Tabii, BİMER, CİMER ve kendi kurduğumuz sistem üzerinden de vatandaşlar, izleyiciler, dinleyiciler şikâyetlerini yine 7/24 esasına göre Üst Kurulumuza iletmekte. Bu suretle biz izleyici temsilcilerinden de gelen şikâyetleri özellikle yoğunluğunu analiz ederek bildiriyoruz. Ötesinde de zaten müeyyide sistemimizi kullanıyoruz.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN – Evet, RTÜK Başkanlığımızın sunumu için ben de ayrıca teşekkür ediyorum.

Toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.15